

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

قال الله تعالى:

﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ
وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de Ehl-i Beyt
Hakkında Şöyle Buyurmuştur:

**"Allah sadece siz Ehl-i Beyt'ten tüm
kötülükleri gidermek ve sizi tertemiz
kılmak ister."**

(Ahzâb / 33)

EBUTALÌB

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ):
إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ: كِتَابَ اللَّهِ، وَ عِثْرَتِي أَهْلَ
بَيْتِي، مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا أَبَدًا، وَأَنْهُمَا لَنْ
يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ.

(ورد بصيغ مقاربة في صحيح مسلم، ج ٧، ص ١٢٢، سنن السدارمي، ج ٢،
ص ٤٣٢، مسند احمد، ج ٣، ص ١٤، ١٧، ٢٦، ٥٩، ج ٤، ص ٣٦٦، ٣٧١،
ج ٥، ص ١٨٢، مستدرک الحاكم، ج ٣، ص ١٠٩، ١٤٨، ٥٣٣، و...)

Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:
“Ben sizin aranızda iki paha biçilmez emanet bırakıyorum: -Biri- Allah’ın kitabı ve -diğeri-
itratım, Ehl-i Beyt'im. Bu ikisine sımsıkı sarıldığımız müddetçe asla sapmazsınız. Bu
ikisi Kevser Havuzu'nun başında bana varıncaya kadar birbirinden ayrılmazlar.

(Bu hadis buna yakın tabirlerle şu kaynaklarda geçmektedir: Sahih-i Müslim, c.7, s.122; Sünen-i
Daremî, c.2, s.432; Müsned-i Ahmed, c.4, s.14, 17, 26,
59, c.4, s.466, 471, c.5, s.182; Müstedrek-i Hakim, c.4,
s.109, 148, 533 vs...)

EBUTALİB

**Telif Heyeti -
Dünya Ehl-i Beyt Kurultayı**

**Çeviren:
Cafer BENDİDERYA**

Dünya Ehlibeyt (a.s) Kurultayı

نام کتاب: فی رحاب اهل
البيت (ع) -32
سید البطحاء ابو طالب
نویسنده: گروه پژوهش -
عبدالرحیم الموسوی
مترجم: جعفر بندی دریا
زبان ترجمه: ترکی استانبولی

EBUTALİB

Yazan: Telif Heyeti –Dünya Ehl-i
Beyt Kurultayı

Mütercim: Cafer BENDİDERYA

Gözden Geçiren: Murteza Turabi

Hazırlayan: Kültürel Yardımcılık,
Tercüme Bürosu

Baskı: Leyla

Baskı Sırası: 1. Baskı

Baskı Tarihi: 2007

Yayımlayan: Dünya Ehlibeýt
aleyhimi's-selâm Kurultayı

Tiraj: 3000

ISBN:

Site: www.ahl-ul-bayt.org

E-mail: info@ahl-ul-bayt.org

Baskı Hakları Yayıncıya Aittir

İÇİNDEKİLER

<i>Yayıncının Önsözü</i>	9
BİRİNCİ BÖLÜM:	13
EBUTALİB'İN RİYASETİNİN TARİHİ DERİNLİĞİ. 13	
İKİNCİ BÖLÜM	30
EBUTALİB'İN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ	30
<i>Ebutalib'in Fatıma Bint Esed'le Evlenişi</i> ...	35
<i>Ebutalib'in, Babasının Yerine Geçişi</i>	38
<i>Şairlerin Görüşünde Ebutalib</i>	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	41
EBUTALİB'İN RESUL-İ EKREM'E (S.A.A) KARŞI SEVGİSİ	41
<i>Birinci Metot:</i>	48
<i>İkinci Metot:</i>	50
<i>Üçüncü Metot:</i>	52
<i>Dördüncü Metot:</i>	54
<i>Beşinci Metot:</i>	56
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	60
EBUTALİB'İN RESULULLAH'I (S.A.A) SAVUNMAK İÇİN UYGULADIĞI ÇEŞİTLİ METOTLAR.....	60
<i>Kureys'in İleri Gelenlerinin Girişimleri</i> <i>Karşısında Ebutalib'in Tutumu</i>	64
<i>Birinci Girişim:</i>	64
<i>İkinci Girişim:</i>	65
<i>Üçüncü Girişim:</i>	66
<i>Dördüncü Girişim:</i>	68
<i>Beşinci Girişim:</i>	68
<i>Altıncı Girişim:</i>	69
BEŞİNCİ BÖLÜM	73

RESULULLAH (S.A.A), EHL-İ BEYT İMAMLARI (S.A.A) VE ASHABIN EBUTALİB HAKKINDA TUTUMLARI.....	73
<i>Resulullah'ın (s.a.a) Tutumu:</i>	73
<i>Ehl-i Beyt İmamlarının (a.s) Tutumu</i>	78
3- <i>Ashab'ın Ebutalib'in İman Ettiğine Tanıklığı.....</i>	83
ALTINCI BÖLÜM.....	88
EBUTALİB'İN KAFİR OLDUĞU EFSANESİ	88
<i>Ebutalib'i Tekfir Etmenin Tarihi Kökleri ...</i>	89
2- <i>Ebutalib'in İman Ettiğinin Delilleri</i>	95
3- <i>Ebutalib'in Kafir Olduğunu Söyleyenlerin Delillerinin Eleştirisi</i>	104
<i>Bu Rivayetin İncelemesi ve Ona Yöneltilen Eleştiriler</i>	112
d) <i>Zihzah Hadisi:</i>	142
1- <i>Bu Hadisin Senetlerinin Zaafı:</i>	143
2- <i>Zihzah Hadisinin Metni Kitap ve Sünnete Aykırdır.....</i>	145
KONUNUN ÖZETİ.....	148

Yayıncının Önsözü

Ehl-i Beyt (a.s) Mektebinin koruduğu ve izleyicilerinin yok olup gitmekten muhafaza ettikleri Ehl-i Beyt (a.s) mirası İslam öğretilerinin çeşitli dallarını içine alan kapsamlı bir okuldur. Bu okul asırlar boyunca bu saydam kaynaktan su alıp ümmetin istifadesine sunan yetenekli kişiler yetiştirmiş ve İslam ümmetine Resulullah'ın Ehl-i Beyt'ini (a.s) izleyen büyük alimler sunmuş, Bunlar İslam medeniyetinin içinden ve dışından gelen çeşitli soru ve fikirlere sağlam ve ikna edici cevaplar vererek şüphelerin kökünü kazımıştır.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) kurultayı, üzerine düşen sorumluluğu göz önünde bulundurup Ehl-i Beyt (a.s) çizgisi ve olanların yüce mektebini izleyerek risalet harimini savunmayı, çeşitli ekol mensupları ve İslam düşmanlarının onun gerçeklerini gizleyip yok etmek amacıyla yönelttikleri tehditleri azimli bir şekilde defetmeyi ve şüphelerine en güzel üslupla cevap vermeyi üstlenmiştir.

Bu konuda Ehl-i Beyt (a.s) Mektebi ulemasının kitaplarında yer alan tecrübeler gerçekten kendi alanında paha biçilmez bir değer taşımaktadırlar. Çünkü bu tecrübeler akıl ve delile, çirkin taassup ve heveslerden

arınmış bilimsel temellere dayanmaktadırlar; ayrıca selim fitrat, akıl ve mantığın ölçüleri doğrultusunda ulema ve düşünörlere hitap etmektedir.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) kurultayı geçmiş asırlarda ve özellikle günümüzde İslam ve Müslümanlara karşı kin güden bazı çevrelerin internet kanalları vb. araçlarla gündeme getirdikleri şüphelere reddiye, soru-cevap ve tartışma konusunda elde ettiği zengin tecrübeleriyle hakikat susamışları için yeni bir çağ açmıştır. Bu doğrultuda her türlü çirkin davranıştan kaçınmaya özen göstermiş, akıl ve ruhların çok hızlı bir şekilde mükemmelleşmeye doğru gittiği bir asırda Ehl-i Beyt (a.s) Mektebinin bütün âleme sunduğu gerçeklerden gereğince yararlanılması için düşünörleri ve hakikat taliplerini harekete geçirmeyi azmetmiştir.

Burada şuna değinmemiz gerekiyor ki: Bu araştırma mecmuası ilim ve fazilet sahibi bir heyet tarafından hazırlanmıştır. Bu mecmuanın hazırlanmasında emeği geçen kişilerle birlikte her biri bu araştırmadan bir bölümünü inceleyip değerli görüşlerini belirten ilim ve fazilet sahibi, araştırmacılara teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Arzu ve ümidimiz yüce Rabbimizin üzerimize bırakmış olduğu risaletin bir

bölümünde yeterli çabayı harcamış olmaktadır. O Rabbimizin ki, hak dini bütün dinlerden üstün kılmak için elçisini hidayet ve hak din üzere gönderdi. Şahid olarak Allah yeter.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) Kurultayı – Kum

Birinci Bölüm:

Ebutalib'in Riyasetinin Tarihi Derinliği

Beşeriyet Resul-i Ekrem'in (s.a.a) risaletinden önce kültürel açıdan kötü bir geri kalmışlık ve medeni çmküş dönemi yaşamıştır. Zulüm, zorbalık ve kabalık her tarafı kapsamıştı. Kur'an-ı Kerim bu durumu şöyle beyan ediyor: "**Oysa onlar, önceden, açık bir sapıklık içinde idiler.**"¹

Bu asırda, Arapların durum ve şartları diğerlerinden daha iyi değildi. Onlar da bütün insanları kapsayan bu çöküş ve geri kalmışlığın ayrılmaz bir parçası durumunda idiler. Cahillik, hurafe, zulüm ve haksızlık her yere hâkimdi. Savaş, sorunları halletmek için en iyi yol sayılıyordu; bütün kültürel, kanunî ve iktisadî işler savaşla ilişkiliydi. Güçlü ve zengin tabakalar kanun ve hükümleri kendi

¹ - Cuma, 2.

lehlerine çıkarıyor ve mustazaflar ise onu uygulamaya zorunlu tutuluyordu.

Dolayısıyla fakir tabaka, köle ve kadınların kendi hayatlarını şekillendirme konusunda bir hakka sahip değillerdi. İslam öncesi Araplar Kitap ve dine inanmıyorlardı. Bütün çabalarını putlara, cinlere ve meleklerle tapmaya harcıyor, saadet ve geleceklerini onların temin etmelerini istiyorlardı. Bu yönelişte kâhinlerle Yahudilerin çok önemli bir rolleri vardı.

Hz. Fatıma-ı Zehra (s.a) Arab'ın İslam öncesi durumunu kısaca şöyle açıklıyor: Ümmetler dinde fırkalara ayrılmışlardı. Cehennem uçurumunu ucunda durmuşlardı. Putlara tapıyor, Allah'ı tanıdıkları halde inkâr ediyorlardı... Kokmuş su içiyorlar, sert elbise giyiyorlardı. Zelil ve perişan idiler. Sürekli diğerleri tarafından gece baskınına uğramanın korku ve endişesi içerisindeydiler. Böyle bir durumda Allah Teala babam Muhammed'in (s.a.a) vesilesiyle sizi kurtardı; birçok sıkıntılara maruz kaldı; bu yolda Arab'ın cesur kişileri, kurtları ve Ehl-i Kitab'ın azgınlarıyla savaştı.²

Mekke Arab'ın en önemli din, ticaret ve kültürel merkezi sayılmaktaydı. Din ve siyaset

² - el-İhticac, c.1, s.257, "Hutbetu'z-Zehrai'l-Betul" babı.

merkezi olmasına rağmen kültürel, iktisadî ve siyasî fesat bataklığındaydı ve diğer yerlerden hiç de iyi bir durumu yoktu.

Ka'be'yi Hz. İbrahim (a.s), oğlu Hz. İsmail'in (a.s) yardımıyla inşa etmiş ve o zamandan bu yana din ve tevhid merkezi olarak tanınmaktaydı. Hz. İbrahim'in (a.s) davet ve risaleti Mekke'den insanlara ulaşıyordu ve tek olan Allah'a tapma feryadı bu tevhid evinden dünyaya yayılıyordu.

Mekke ve Beytullah'ın yönetimi Hz. İbrahim'den (a.s) sonra oğullarına geçti. Bu yönetim Nebt b. İsmail'in zamanına kadar devam etti ve ondan sonra da bu yönetimi Hz. İsmail'in çocuklarının dayıları olan Cerhum kabilesi ele geçirdi. Onlar bu görevi hakkınca yerine getiremediler ve bu arada Mekke ve Beytullah-i Haram'a istila kurmak isteyen Huzae kabilesiyle çok şiddetli savaşlar yaptılar; bu amaçla çok miktarda kan döküldü ve nihayet Huzae kabilesi Cerhum kabilesini yenilgiye uğratarak Mekke ve Beytullah-i Haram'ın yönetimini ele geçirdi.

Huzae kabilesinin hâkimiyetinin temelleri sağlamlaştıktan sonra Amr b. Luhye-i Huzaî adındaki kabile reisleri putperestliği Şam'dan Mekke'ye getirdi ve böylece Mekke'nin birçok kültürel ve dinî özelliklerini değiştirdi. Onun söz, tavsiye ve öğretileri kabilesi tarafından

uyulan bir din haline geldi. O, hava ve heveslerine uyarak bir takım adap ve geleneklerin temelini atıyordu. Bu amaçla Ka'be'nin etrafına çok sayıda put yerleştirdi. Hubel putunu Musul'dan getirerek Mekke'nin ortasına yerleştiren odur. O, Hz. İbrahim'in dininin birçok hükümlerini değiştirdi. Murdar etini yemeyi helal bilen ilk kişi odur; hâlbuki Hz. İsmail'in çocuklarından olan diğer kabileler murdar etini yemeyi haram biliyor ve ondan sakınıyorlardı. Amr b. Luhye Allah Teala'nın murdar eti yenmesinin haram olmasına razı olmayacağını sanarak, "Kendi öldürdüklerinizi yediğiniz halde Allah'ın öldürdüğünü neden yemiyorsunuz?!" diyordu.³

Ve yine diyordu ki: Allah Teala kışı Taif'te Lat'ın yanında ve Yazı ise Uzza'nın yanında geçiriyor!

Kabileleri ona itaat ediyor ve sözlerini doğruluyordu; çünkü hac mevsiminde onları yediriyor, elbise veriyor, sığınağı olmayanlara sığınak veriyor, onlar için yaklaşık bin deve kesiyordu; onlar ise o şekilde putlara tapıyor, putlardan yardım ve kendilerine yol göstermelerini istiyorlardı; nihayet Hz. Muhammed'in (s.a.a) dedelerinden, Hz.

³ - Tarih-i Yakubî, c.1, s.307, Edyanu'l-Arab; es-Siretu'n - Nebeviye, İbn Kesir, c.1, s.62-63, "Zikr-i Benî İsmail" babı.

İbrahim'in (a.s) oğullarından olan ve annesiyle birlikte Şam'da yaşayan Kusey b. Kılâb Arap yarım adasına geldi.⁴ O, Kureyş'i Huzae'ye karşı kıyam etmeye teşvik etti. Onlar da onun emrine uyup güçlü bir ordu hazırladılar. Kureyş kabilesi Hz. İsmail'e (a.s) Huzae kabilesinden daha yakın olduğu için Beytullah-i Haram'ın sorumluluğunu üstlenmeye kendisini daha haklı görüyordu.

O, kanlı bir savaştan sonra Huzae'yi Mekke'den uzaklaştırdı.⁵ Huzae yenilgiye uğradıktan sonra Kusey, Kureyş arasında vahdet ve birlik oluşturmaya çalıştı. O, farklı düşünceleri bir tek noktada toplamaya çalıştı; işte bu nedenle ona Kureyş'i bir araya toplayan anlamında "Muc'mi" lakabını veridiler.⁶

Kusey ondan sonra Kureyş'in lideri oldu ve onlara evlerini Ka'be'nin etrafında yapmalarını ve evlerinin kapılarını Ka'be'ye doğru açmalarını emretti. Her kapı Benî Şeybe, Benî Sehm, Benî Mahzum ve Benî Cumuh kapıları gibi bir kabileye nispet verildikten sonra danışıp ortak bir karara varmak için Daru'n-Nedve evini yaptı. O, Benî Kenane'den hükümet ve yönetime geçen ve

⁴ - Tarih-i Yakubî, c.1, s.288-289; Veledu'l-İsmail babı.

⁵ - Ae.

⁶ - Ae. c.1, s.290.

yine halkın Arafat'tan göçerken görmeleri için Müzdelife'de ateş yakan ilk kişiydi.

Kusey bu girişimlerle Mekke'de yüce bir makam kazandı. Öyle ki başta hacıları su vermek, رفادة جباية danışma, savaş bayrağını taşımak, halk arasında hüküm verme görevi olmak üzere Mekke'nin bütün makamlarını üstlendi.

Kusey'in Abduddar ve Abdumenaf isminde iki oğlu vardı. Kusey hacılara su verme ve Kureyş'in riyasetini Abdumenaf'a ve Ka'be'nin perdedarlığını da Abduddar'a bıraktı.

Bu iki kardeşin ölümünden sonra Abdumenaf'ın çocukları bu sorumlulukları üstlendiler. Kureyş'in en üstün ve en asil ailesini Abdumenaf'ın çocukları Haşim, Mutallib, Abduşşems ve Nevfel'den oluşmaktaydı. Bu kardeşler, bütün bu işlerle Haşim'in ilgilenmesine karar verdiler.⁷

Haşim, dedesi Kusey'in temelini attığı Ka'be'nin perdedarlığı ve Kureyş'in riyaseti sorumluluğunu çok güzel bir şekilde yerine getiriyordu. Hac mevsimi ulaşınca Kureyşlilere şöyle hitap ediyordu: Ey Kureyşliler! Sizler Allah'ın beytinin komşularısınız. Yakında Beytullah-i Haram'ın ziyaretçileri size doğru gelecekler. Onlar

⁷ - Tabakat-i İbn Sa'd, c.1, s.77, Haşim'in boyografisi.

Allah'ın misafirleridirler ve siz ise onların mihmandarısınız. Onlar en üstün misafirlerdir ve Allah Teala onları ağırlamayı size has kılmıştır.

Haşim her yıl çok miktarda mal harcayarak Beytulla-i Haram'ın ziyaretçilerinin kullanmaları için çok sayıda su tulumu hazırlıyordu.... O, Mekke, Mina, Muzdelife ve Cumuh'ta hacıları yediriyor, onlara ekmek, et, yağ, un veriyor ve su ulaştırıyordu. İşte bu nedenle "Haşim" diye adlandırılmıştı.⁸

Haşim'in kardeşi Abduşşems'in ölümünden sonra Ümeyye, Haşim'e karşı kin güderek ona karşı soğuk bir savaş açtı ve böylece Kureyş arasında Haşim'in konumunu zedelemeye çalıştı. O, Haşim gibi Kureyş'e yedirmeye çalışıyordu. Fakat cimri yapısı ve habaseti nedeniyle Haşim'in makam ve mevkisine ulaşamadı. Onun için halk onu kınıyor ve onunla alay ediyordu. Bunun sonucu Ümeyye'nin Haşime duyduğu kin daha da arttı.⁹

⁸ - Tarih-i Yakubî, c.1, s.293, Veled-u İsmail b. İbrahim babı, en-Niza ve't-Tahasum, Mukrizî, s.40, Haşmoğullarıyla Ümeyyeoğulları arasında övünme konusu, Haşim'in biyografisi.

⁹ - Tabakat-i İbn Sa'd, c.1, s.76; Sire-i Halebiye, s.64.

Bir akşam Haşim, Ümeyye'yi çağırarak ona şöyle dedi: "Ben senden daha büyüğüm. Bu nedenle senin üzerinde hakkım var. Allah'tan kork ve benim hakkımda kötü şeyler söyleme." Ümeyye aptalca davranarak, "Ben gerçek dışı bir şey söylemiş değilim" dedi. Kureyş'in ileri geleni tebessüm ederek, "Benim üstünlüğüm senin de üstünlüğüdür. Bunu lekelemek istersen aziz olmazsın" dedi.

Bir defasında Ümeyye, Haşim'le deve yarışında bahse girmişti. Yarışmayı kim kaybetseydi elli deve kesmesi ve on yıl boyunca Mekke'yi terk etmesi gerekiyordu. Ümeyye bu şekilde Haşim'den kurtulmayı ve Kureyş'in önderliğini üstlenmeyi hedefliyordu. Bu bahse hakemlik yapması için Amr b. Humk'un dedesi Kahin-i Huzai'yi tayin ettiler. Yarışma Haşim'in lehine bitti ve Ümeyye Kureyş'in efendisi karşısında yenilgiye uğradı.

Yarışmadan sonra Haşim develeri alarak kesti ve etini oradakiler arasında dağıttı. Ümeyye ise Şam'a giderek on yıl orada kaldı.¹⁰

Ümeyye yalnız başına Haşim'le boy ölçüşemezdi; bu konuda Benî Abduşşems'in desteğini alıyordu. O zinakâr bir kişiydi. Bir

¹⁰ - en-Niza-u ve't-Tehasum, s.41, fi asli'l-mufaharet-i beyn-i Benî Haşim ve Benî Ümeyye babı, Haşim'in biyografisi.

defasında Benî Zuhre kabilesinden bir kadına sarkıntılık yapmıştı. Bu nedenle Benî Zuhre'den bir kişi ona kılıçla vurmuştu. Bunun üzerine Benî Ümeyye ve onlarla sözleşme içerisinde olanlar Benî Zuhre'yi Mekke'den çıkarmaya karar vermiş, fakat buna muvaffak olmamışlardı.

Ümmeyye eşlerinden birini, oğlu Ebu Amr b. Ümeyye ile evlendirerek cahiliye döneminde hiçbir Arab'ın yapmadığı çirkin bir iş yaptı.¹¹

Haşim'in vefatından sonra, Ka'be'nin perdedarlığını, hacılara su vermeyi ve yönetimi oğlu Abdulmuttalib üstlenince Ümeyye ona da düşmanlık gütmeye başladı. Onların düşmanlığı öylece devam etti; nihayet Abdulmuttalib ona bir at yarışması yapmayı, yarışmayı kaybeden kişinin ağır bir paha ödemesini önerdi. Abdulmuttalib bu hareketle düşmanlık ve kin gütmeyi bırakması için Ümeyye'yi küçük düşürmeyi planlıyordu.¹²

Bu yarışmada yenilgiye uğrayan kişi yüz deve, on köle, on cariye verecek, bir yıl Mekke'den uzaklaşacak ve başının ön tarafını traş edecekti.

¹¹ - en-Niza-u ve't-Tehasum, s.42, fi asli'l-mufaharet-i beyn-i Benî Haşim ve Benî Ümeyye babı, Ümeyye'nin biyografisi.

¹² - Ae. Tabakat-i İbn Sa'd, s.76.

Yarışma atları hazırlanmış ve yarışmayı izlemek için çok sayıda adam toplanmıştı. Abdulmuttalip çok sakin ve kendisinden emindi; karşılaşacağı sonuca razıydı. Onun için yüzünden bir an bile tebessüm eksilmiyordu. Halk Abdulmuttalib'in atının, bitiş noktasına Ümeyye'nin atından daha çabuk vardığına şahit oldu ve böylece Abdulmuttalib yarışmayı kazandı.¹³

Abdullah b. Cafer'in Muaviye'nin gözlerinin önünde Yezid'e karşı övünmesi bu tarihî olayın doğruluğunu ortaya koymaktadır. Tarihte Abdullah'ın Yezid'e şöyle dediği geçer: Hangi deden ve atalarınla bana karşı övünüyorsun? Sığınak verdiğimiz Harble mi? Yoksa kölemiz yaptığımız Umeyye ile mi? ya da bakımını üstlendiğimiz Abduşşems'le mi?!"

Abdullah b. Cafer bu sözleri Muaviye'nin huzurundasöyledi ve Muaviye bu övgü kaynağına itiraf ederek Yezid'e hiçbir zaman Haşim oğulları'na karşı övünmemesini, çünkü onların geçmişlerinden haberdar olduklarını söyledi.

Babası Haşim ve amcası Muttalib'ten sonra Kureyş'in riyasetine geçen

¹³ - Tabakat-i Kübra, İbn Sa'd, c.1, s.78; Siretu'l-Halebiyye, c.1, s.4, Abdulmuttalib'in biyografisi.

Abdulmuttalib¹⁴ kendisine bu liyakati kazandıran ahlaki güzellik ve üstünlüklere sahipti. O, halka açlık ve kıtlık dönemlerinde yemek veren ve böylece fakir ve aç olan Kureyşlileri doyurup zengin eden Haşim'in oğluydu. Mekke'de yaşayan Kureyş kabilesiyle diğer kabilelerin edindiği mallar Haşim'in temelini attığı yaz ve kış mevsimindeki göçlerin sonucuydu.

Abdulmuttalib, Kureyş'in en cömerdi, en sabırlı, en üstün, soyu en temiz ve en iffetli kişisiydi. O her türlü çirkinlik ve alçaklıktan uzak, mükemmel ve tertemiz bir ruha sahip biriydi. Hıra mağarasını Allah'ın adıyla ıtırlandıran ilk kişiydi o.

O, Ramazan ayında halkı yedirir, içirir, Hıra mağarasına gidip oradaki kuşlara ve yabani hayvanlara bile yiyecek götürürdü. O hiçbir zaman kendini ve çıkarlarını düşünmez, sürekli halkın sorunlarını gidermeye gayret gösterirdi; onun yanında yabancıyla yerli arasında hiçbir fark yoktu; ikisi de eşitti gözünde.

Hacılara suyu o ulaştırırdı; bu işin ve hacıları korumak sorumluluğu yalnız ona aitti. O, bu işi doğrultusunda hacılara su temin etmek için Zemzem kuyusunu yeniden

¹⁴ - Tarih-i Yakubî, c.1, s.297, Veled-i İsmail b. İbrahim babı.

kazmaya karar verdi. Diğerlerinin kınamasına neden olan bu zor ve çok masraflı işi yaparken ansızın kuyuda altından yapılmış iki ceylan heykeli belirdi. Bu fazilet düşmanlarının ona daha fazla kin beslemesine neden oldu. Yine onun bu girişiminin sonucunda Zemzem kuyusundan suyun yeniden coşması Abdumuttalib'in makam ve mevkisi daha da yükselmesine yol açtı; ama diğer taraftan ona karşı duyulan kıskançlıklar da bir o kadar arttı.¹⁵

Bu olay vuku bulduğunda Abdumuttalib'in sadece biricik oğlu Haris yanındaydı; olaydan sonra erkek çocuklarının sayısı ona ulaştığında birini kurban kesmeyi nezretti. Allah Abdumuttalib'e on tane oğul verince birini kurban kesmek için çocuklarını bir araya toplayarak aralarında kura çekti. Kura Resulullah'ın (s.a.a) babası Abdullah'ın adına çıktı. Bunun üzerine halk Abdullah'ı kurban kesmesini engelleyerek onun yerine kurban olarak yüz deve kestiler.¹⁶

Bir yıl Kureyiş kıtlığına tutuldu. Büyük bir sıkıntı ve zahmete düşen halk gerçek bir din üzerinde değerli bir kişi olduğuna inandıkları

¹⁵ - es-Siretu'l-Nebeviyye, İbn Kesir, c.1, s.173, "Zikr-u Tecdid-i Hafr-i Zemzem" babı.

¹⁶ - Tarih-i Yakubî, c.1, s.303, "Veled-i İsmail b. İbrahim" babı.

Abdulmuttalib'e sığınarak ondan yağmur yağması için dua etmesini istediler. Abdulmuttalib aralarında Muhammed'de (s.a.a) bulunan bütün çocuklarını toplayarak birlikte Ebu Kubeyse dağının başına çıktılar. Abdulmuttaib ellerini kaldırarak şöyle dua etti: "Allah'ım! Bunlar senin kulların ve kullarının çocuklarıdır. Allah'ım! Kuraklık ve kıtlığı bizden uzaklaştır; bize rahmet yağmurunu yağdır..." Abdulmuttalib'in duasının hemen peşinden yağmur yağmağa başladı.¹⁷

Fil olayında da Ebrehe'ye, "Benim develerimi bırakın da, Beytullah'a yapacağınızı yapın. Bu evin sahibi var; mutlaka onu koruyacaktır" dedi. Bunun üzerine Ebrehe onun develerini kendisine geri vermelerini emretti. Abdulmuttalib develerini alınca hepsine kurban kesmek için alamet bıraktı; sonra onları çobansız olarak Harem bölgesinde bıraktı ve kendisi de ibadet etmek için Hıra mağarasına çıktı. Amr b. Aid-i Mahzumî ve Mut'im b. Adiy de onun yanındaydı. Abdulmuttalib tüm varlığıyla şöyle dua ediyordu:

Allah'ım! Herkes kendi evini korur; o halde sen de kendi evini kuru.

¹⁷ - Ae. c.1, s.334, "Mevlud-i Resulullah (s.a.a)" babı.

Allah'ım! Sakın onların haç ve dinleri senin dinine galip gelmesin.

Eğer sen onlara karşı kabilemizi yalnız bırakmayı dilediysen; işler senin elindedir.¹⁸

Allah Teala Ebrehe'nin ordusunu çamurdan olan sertleşmiş taşlarla vurmaları için ebabil kuşlarını gönderdi. Bu ve benzeri olaylar Abdumuttalib'in iman ettiğine ve yüce bir makama sahip olduğuna delalet etmektedirler.¹⁹

Abdumuttalib insanları putlara tapmaktan menediyor ve herkesi tek olan Allah'a tapmaya davet ediyor, adaklarını yerine getiriyordu; o, Kur'an-ı Kerim'in onayladığı ve Resulullah'ın (s.a.a) sünnetleri arasında yer alan birçok sünnetlerin temelini atmıştır. Ahd ve adağını yerine getirmenin farz oluşu, bir kişi için diyet olarak yüz deve verilmesi, mahremlerle evlenmenin haram oluşu, eve kapısı dışından girmemek, hırsızın elini kesmek, kız çocuklarını öldürmenin ve şarap içmenin yasaklanması, zinanın yasaklanması ve zina yapanlara had uygulanması, kur'a çekmek, çıplak olarak tavaf yapmayı engellemek, misafire ikramda bulunmak, hac masraflarını

¹⁸ - Ae. c.1, s.305; "Veled-i İsmail b. İbrahim" babı.

¹⁹ - Ae. S.304, el-Milel-u ve'n Nihel, Şehristanî, s.237; el-Havi li'l-Fetava, c.2, s.426.

en temiz mallardan temin etmek, haram ayları yüceltmek, fahişe kadınları sürgüne göndermek bu sünnetlerdendir.²⁰

Abdulmuttalib, Hz. Muhammed'in (s.a.a) mübarek veladetinin sekizinci yılında vefat etti. Fakat ölmeden önce salih ve hayırsever oğlu Ebutalib'e Muhammed'in (s.a.a) sorumluluğu ve bakımıyla ilgilenmesini vasiyet ederek bu vasiyetini bir şiirde şöyle açıklamaktadır:

Vasiyet ediyorum sana Ey Abdumenaf
benden sonra,

Babasının peşinden yapayalnız kalan
çocuk hakkında

Babası yalnız bırakınca küçük bir bebeki
beşikte

Şefkatli bir anne gibi ben baktım ona

Sen tüm varlığınla koru onu,

Kuşkusuz sen her sıkıntı ve düğümü
çözmede

Oğullarımın en iyisi sensin bana göre.²¹

²⁰ - Tarih-i Yakubî, c.1, s.331 ve 332; Mevlud-i Resulullah babı.

²¹ - Umdetu't-Talib, s.6; Menakıb-ı İbn Şehraşub, c.1, s.36; Ebutalib'in iman getirdiğini ispatlayan delil Tarih-i Yakubî, c.1, s.335'de, mevlud-i Resulullah (s.a.a) babında geçmiştir; Müessesesi-i A'lemi baskısı.

İkinci Bölüm

Ebutalib'in Kişisel Özellikleri

Adı Abdumenaf b. Abdulmuttalib b. Haşim b. Abdumenaf b. Kusey'dir. Lakabı Ebutalib, Seyyid-i Betha, Şeyh-i Kureyş, Reisi Mekke, Beyzetu'l-Beled ve Şeyh-i Ebatih'tir.²²

Ebutalib, onun en meşhur lakabıydı; genellikle bu lakapla çağrılırdı o; hiç kimse onu Abdumenaf ismiyle çağırılmazdı.²³

²² - Umdetu't-Talib fi Ensab-i Ebutalib, s.20; Müsned-i Ahmed, c.1, s.209; Müstedrek-i Sahihayn, c.3, s.183.

²³ - İbn Hacer-i Askelanî el-İsabe adlı kitabında şöyle yazmaktadır: O, künyesiyle meşhur oldu. Asıl ismi meşhur görüşe göre Abdumenaf'tı. Asıl isminin "İmran" olduğu da söylenmiştir. (el-İsabe fi Temyiz-i Sahabe, c.4, s.115; Ebutalib'in biyografisi, sayı: 685).

Ebutalib'in adı Abdumenaf'tı. Adının İmran olduğu da söylenmiştir. Soy bilimci Ebubekir, Muhammed b. Abdullah-i Tarsusi'nin naklettiği bu rivayet zayıftır. Adının ismiyle aynı olduğu da söylenmiştir. Bu Ebu Ali Muhammed b. İbrahim b. Abdullah b. Cafer-i A'rec'ten nakledilmektedir. O, Hz. Ali'nin (a.s) el yazısıyla "Ali b. Ebutalib" yazdığını gördüğünü sanıyor. Peşinden şöyle

Ebutalib, Resul-i Ekrem'in (s.a.a) doğum yılı olan Fil Yılı'ndan otuz beş yıl önce, Zemez kuyusunun kazıldığı yılda dünyaya gelmiştir.

Ebutalib bi'setin onuncu yılında Şevval ayının on beşinde ve hicretten üç yıl önce vefat etmiştir. Ebutalib vefat edince yaşı seksen üzerindeydi; Ebutalib deresi kuşatmasından kurtulmalarından tam sekiz ay yirmi bir gün geçiyordu.²⁴

devam ediyor: Tacuddin Muhammed b. Ebu Kasım-i Nessabe ve Muhammed b. Hüseyin-i Esedî'nin anne tarafından dedesi Mushaf'ın arkasında kaydedilen yazının Ali b. Ebutalib olduğunu nakletmiştir. Fakat Kufî hattında "ya" harfiyle "vav" harfi karıştırılmıştır. Doğrusu isminin Abdumenaf olduğudur. Babası Abdumuttalib ona Hz. Muhammed (s.a.a) hakkında şu şekilde vasiyette bulunmuştu:

Vasiyet ediyorum sana Ey Abdumenaf benden sonra,

Babasının peşinden yapayalnız kalan çocuk hakkında

Onun isminin küyesiyle aynı olduğunu reddeden şeylerden biri de Abdumuttalib'in şu sözüdür:

Vasiyet ediyorum o kişiye ki küyesidir Talib

Abdumenaf ve birçok tecrübelere sahip

Mevahibu'l Vahib, s.71-72; Umdetu't-Talib, c.1, s.138 ve 204, 1961 Necef basımı; Biharul-Envar, c.15, s.152.

²⁴ - Mecmau'l-Emsal, c.1, s.97; Zadu'l-Mead, İbn-i Kayyim, c.2, s.46.

Ebutalib'in birkaç kardeşi vardı; Resulullah'ın (s.a.a) babası Abdullah ve Zübeyr'le aynı anne ve babadandılar. Annesi Benî Mahzum kabilesinden olup Abdulmuttalib'in son eşi sayılan Fatıma bint-i Amr b. Aid'di.

Ebutalib, güçlü ve heybetli bir kişiydi. Kavmi arasında büyük bir nüfuz ve etkinliğe sahipti; kavmi onun hal ve hareketlerini izliyor, bütün işlerini ona danışıyorlardı. Abdulmuttalib'ten sonra Kureyş kabilesinin riyasetini üstlenmişti; emirleri insanlar arasında geçerliydi.²⁵

Afif-i Kindî şöyle rivayet etmektedir: Resul-i Ekrem'in (s.a.a) insanları İslam'a davet etmeye başladığı zaman bir kadınla birlikte namaz kıldığını görünce Abbas'a, "Bunlar ne yapıyorlar?" diye sordum. Abbas, "Şu kardeşimin oğlu kendisini Allah'ın insanlara gönderdiği elçisi sanıyor; onun davetini yeğenim olan şu genç ve Muhammed'in eşi olan bu kadından başka hiç kimse kabul etmemiştir."

Ben, "Onların hakkında sizin düşünceniz nedir?" diye sorunca, "Şeyhimizin -Ebutalib- ne yapacağını bekliyorum" dedi.²⁶

²⁵ - Esne'l-Metalib, Allame İbn Dehlan, s.6.

²⁶ - Müsned-i Ahmed b. Hanbel, c.1, s.209; Müsned-i Abdullah b. Abbas ve Müstedrek-i Sahihayn,

Ebdulmuttalib Ebutalib'in özel ve seçkin makamına vakıf olup onun hayır üzere hareket edeceğini ve tertemiz sülalesi olan peygamberlerin yolunu sürdüreceğini, onların toplumsal ve siyasî değer ve mevkilerini miras aldığını bildiği için ona özel bir ilgi duyuyordu.

Eksem b. Sayfî'ye -zamanının en uzun ömürlü kişilerinden-, "Sen zamanın en bilgilisi, hikmet sahibi ve en halim kişisisin!" dedikleri zaman. "Neden böyle olmayayım ki; halbuki ben" dedi, "Ebutalib, Ebdulmuttalib, Haşim, Abdumenaf ve Kusey ile düşüp kalkan bir kişiyim. Onlar ileri gelen ve yüce kişilerin oğullarıdır. Ben ahlak, hilim ve serverliği onlardan öğrendim; onları izledim."²⁷

Ebdulmuttalib, oğlu Ebutalib'ten Resul-i Ekrem'in (s.a.a) bakım ve sorumluluğunu kendi üzerine almasını istedi. Babası ona özel bir ilgi duyuyordu ve işte bu nedenle

c.3, s.183; Nazm-u Dureri's-Sımtayn, s.84; el-İsabe, c.4, s.248; Kenzu'l-Ummal, c.6, s.391, Usdu'l-Gabe, c.3, s.414; Tarih-i Taberî, c.2, s.56.

²⁷ - Biharul-Envar, c.15, s.157, Keracekî'den naklen -ö. 449- Kenzu'l - Fevaid, c.1, s.192, Ehbar-i Ebdulmuttalib.

Abdulmuttalib onu diğer çocuklarına tercih ediyordu.²⁸

Ebutalib Resul-i Ekrem'i (s.a.a) çok seviyordu; sürekli onun yanında yatıyor ve hiçbir zaman onu yanına almadan bir yere gitmiyordu.

Ebutalib, Muhammed'in (s.a.a) bakımı ve koruma konusunda son derece titiz davranıyor, onunla birlikte yemek yiyordu. Ebutalib ailesini toplayıp birlikte veya yalnız yemek yedikleri zaman doymuyorlardı; ancak Resul-i Ekrem (s.a.a) onlarla birlikte yemek yiyince hepsi doyuyordu. Ailesi yemeğe başlamak istediği zaman Ebutalib, "Bekleyin oğlum da gelsin" diyordu. Onlar da Resulullah'ın (s.a.a) gelip sofraya oturmasını bekliyorlar ve o gelince yemekleri artıyordu. İşte bu nedenle Ebutalib sürekli, "Muhammed mübarektir ve bereket kaynağıdır" diyordu.

Bazen Ebutalib'in çocuklarının saçları başları dağınık ve tozlu olurdu; fakat Muhammed'in (s.a.a) saçının yağlanmadığı ve gözlerine sürme sürülmediği bir gün olmazdı.²⁹

Hz. Muhammed (s.a.a) Ebutalib'in sevgi ve şefkat dolu kollarında büyüyen geliştirdi;

²⁸ - Sire-i İbn-i Hişam, c.1, s.179; Tarih-i Yakubî, c.1, s.335, Mevlud-i Resulullah (s.a.a) babı; Sire-i Nebeviye, İbn-i Kesir, c.1, s.240.

²⁹ - Sire-i Nebeviye, İbn-i Kesir, c.1, s.242.

saygınlığını dilediği için onu cahiliye döneminin gelenek ve göreneklerinden uzak tuttu.³⁰

Ebutalib'in Fatıma Bint Esed'le Evlenişı

Fatıma'nın babası, Esed b. Haşim b. Abdumenaf b. Kusey idi. O, Haşim oğullarından bir erkekle evlenen ilk Haşimî kadını olup Talib, Akil, Cafer ve Ali'yi dünyaya getirmiştir.

Fatıma Hz. Muhammed (s.a.a) için annelik yapıyordu; o hazret Fatıma'nın şefkat dolu eteğinde büyümüştür. Muhammed (s.a.a) onu, "Anne" diye çağırıyor ve Fatıma onu kendi çocuklarından öne geçiriyordu.

O, Medine'ye hicret eden ilk Müslümanlardandı. Vefat edince Resul-i Ekrem (s.a.a) onu kendi elbisesiyle kefenledi. Sonra onun için bir mezar kazmalarını emretti. Lehed'e -cenazenin yatırıldığı mezarın dar bölümü- ulaştıkları zaman Resulullah (s.a.a) lehedi mübarek elleriyle kazıp önce kendisi uzandı oraya. Sonra, "*Allah'ım! Annem Fatıma bint Esed'i bağışla; hüccetini ona telkin et ve yerini genişlet*" buyurdu.

³⁰ - Ae. c.1, s.249; faslun fi hurucihi mea ammihi ila'ş Şam.

Hazrete, "Ya Resulullah (s.a.a)! Fatıma bint Esed için şimdiye kadar hiç kimseye yapmadığımız şeyleri yaptığımızı gördük" diye arz ettikleri zaman buyurdu ki:

"Ona cennet elbiselerinden giydirmeleri için kendi elbisemi giydirdim, Allah yerini genişletsin ve kabrin sıkmasından güvencede olsun diye onun mezarına yattım. O, Ebutalib'ten sonra Allah'ın benim için yarattığı en iyi kişiydi."

Fatıma, Resul-i Ekrem'den (s.a.a) kırk altı hadis rivayet etmiştir.³¹ Resul-i Ekrem (s.a.a) onun hakkında, "Bu kadın beni dünyaya getiren annemden sonra ikinci annemdi. Ebutalib gerekli şeyleri hazırlıyor ve Fatıma yemek pişiriyordu. Ebutalib bizi sofraya oturtuyor ve bu kadın beni herkesten önce geçiriyordu"³² buyurdu.

İbn Abbas şöyle diyor: "O, yaya olarak Mekke'den Medine'ye hicret eden ilk kadındı."³³

Ebutalib, Fatıma'ya elçiliğe gidince bir hutbe okuyarak Fatıma'nın yüce makam ve

³¹ - A'lamu'n-Nisâ, Ömer Rıza Kehale, s.33.

³² - el-Müstedrek-u ala's-Sahihayn, c.3, s.108, Marifetu's-Sahabe kitabı, zikr-i fezilet-i ümm-ü Ali b. Ebutalib.

³³ - Tezkiretu'l-Havass, s.13; Mekatilu't-Talibiyyin, Ebu'l Ferec, s.27.

mevkiine işaret etti. Ebutalib bu hutbede kendisinin üstünlük ve yüceliğini Hz. İbrahim'e (a.s) nispet vererek şöyle dedi:

"Hamd yüce arşın, Makam'ın, Meş'ar ve Hatim'in Rabbi Allah'a hasır. O Allah ki bizi seçti, üstünlük ve şeref sahiplerinden kıldı; bizi her türlü hiyanet, insanlara eziyet, kusur ve noksanlıktan münezzeh kıldı..."³⁴

O bizi kendisinin şiar yerlerinin sakinlerinden ve bütün aşiretlerden üstün kıldı. Biz İbrahim, İsmail ve Allah'ın seçkin kullarının evlatlarındanız..."

Daha sonra şöyle devam etti: "Şüphesiz Fatıma bint Esed'i kendime zevce yaptım ve mihri getirdim; ben bu işi uyguladım. Hepiniz şahid olun."

Bunun peşinden Fatıma'nın babası Esed ise, "Fatıma'yı seninle evlendirdik ve buna razı olduk" dedi.

Sonra Ebutabib bir deve kesti ve halka üç gün yemek verdi. Umeyye b. Ebu Salt bu konuda birkaç beyit şiir okudu.³⁵

³⁴ - Menakıb-ı İbn Şehr Aşub, c.2, s.151, Asr-ı hamluhu ve keyfiyat-i viladetihî, Fatıma bint Esed, s.58.

³⁵ - Biharul-Envar, c, 35, s.98; Menakıb-ı Âl-i Ebutalib, İbn-i Şehraşub, c.2, s.172.

Ebutalib'in, Babasının Yerine Geçişi

Ebutalib babasının tüm makam ve mevkilerini miras almıştı. Onun çok seçkin bir kişiliği, güzel bir ahlakı vardı. Cesurdu, ruhu temizdi. Abdulmuttalib'in en büyük oğlu olmamasına rağmen Haşim oğullarının sorumluluğunu üstlenmişti.

O fakir olmasına rağmen Kureyş'in riyasetini üstlenmişti. Halbuki riyaset çok miktarda mal varlığına sahip olmayı gerektirmekteydi. İşte bu nedenle denilmiştir ki: Ebutalib'ten başka hiç kimse fakir ve yoksul olduğu halde Kureyş'in riyasetini üstlenmemiştir.

İmam Ali (a.s) bu konuda şöyle buyurmuştur: "Babam fakir olmasına rağmen Kureyş'in riyasetliğini üstlendi. Halbuki ondan önce hiçbir fakir riyaset makamına ulaşmamıştı."³⁶

Ebutalib babasının makamını miras alınca hacılara su verme işini kardeşi Abbas b. Abdulmuttalib'e bıraktı; çünkü bu iş için çok miktarda mal varlığına sahip olmak gerekiyordu ve Abbas da bu mal varlığına sahipti.

³⁶ - Tarih-i Yakubî, c.1, s.335, mevlid-i Resulillah (s.a.a) babı.

Ebutalib, asil bir aile ve güzel bir terbiyeye sahip olan ileri görüşlü bir kişiydi. O, İbrahim-i Hanif'in dini üzere olan ailedendi. Cahiliye döneminde Ömer b. Alkame'nin kan pahası için kusameyi (diyet pahasını taksim etmeyi) sünnet bırakan ilk kişidir o; daha sonra İslam dini de bu sünneti onayladı.³⁷

Ebutalib, cahiliye döneminde özel bir makam ve mevkie sahip olmasına rağmen koyunları ve diğer hayvanlarının bakımını kendisi şahsen yapıyordu ve ihtiyacı olan bir kişi kendisine müracaat ettiğinde onları ona bağışlıyordu.

Cahiliye döneminde Ebutalib, Musafir b. Amr'ın samimi arkadaşlarından biriydi. O da ne zaman bir garip, yolcu veya yoksul görseydi ihtiyaçlarını gidermek için ona azık verirdi bu nedenle ezvadu'r-rekb (misafirlere azık verenler) diye adlandırılan kişilerden biriydi.³⁸

Şairlerin Görüşünde Ebutalib

Asıl adı Sabit b. Cabir olan meşhur şairlerden olan Teebbet Şeren'den Arab'ın

³⁷ - el-Eğani, c.8, s.48-51.

³⁸ - Şerh-u Nehci'l-Belaga, c.15, s.219. Ali'nin (a.s) Muaviye'ye mektubu ve Haşim oğullarının faziletlerini sayması; Sire-i İbn-i Hişam, c.1, s.151.

efendisinin kim olduğunu sorduklarında "Ebutalib'tir" dedi.

Eksem'e ise, "Riyaset, hükümet ve yönetimi kimden öğrendin?" diye sorduklarında o da, "Hilim ve edep sahibi, Arap ve Acem'in efendisi Ebutalib'ten" karşılığını verdi.³⁹

³⁹ - Biharul-Envar, c.35, s.133.

Üçüncü Bölüm

Ebutalib'in Resul-i Ekrem'e (s.a.a) Karşı Sevgisi

Ebutalib, halis niyetle ve can-ı gönülden Resul-i Ekrem'i (s.a.a) koruyordu. O, Muhammed'i (s.a.a) çok parlak bir geleceğin beklediğine emindi. Dolayısıyla bir an bile ondan gaflet etmiyor, önemli işlerde onunla müşavere ediyordu.

Resulullah (s.a.a) daha on iki yaşındayken Ebutalib ticaret için Şam'a gitmeye karar verdi. Hazırlanıp hareket etmek isteyince Resul-i Ekrem (s.a.a) gözleri yaşla dolduğu halde Ebutalib'in bineğinin yularından tutarak, *"Amcacığım! Beni kime bırakıyorsun; halbuki ben babasız ve annesiz yetim bir kişiyim?"* dedi.

Ebutalib'in gözleri Muhammed'in (s.a.a) yaş dolmuş gözlerine ilişince bir an bile düşünmeden kardeşinin oğlunu da kendisiyle birlikte götürmeye karar verdi. O, Şam yolunda Muhammed'den bir çok kerametler

gördü ve hatta bu konuda şöyle bir kaside de okudu:

Gerçekten Amine'nin oğlu Muhammed peygamber

Benim yanımda evlatlarımdan daha üstün bir makamı var.⁴⁰

Muhammed gençlik çağına girince Ebutalib onun için bir iş bulmaya karar verdi. Bu amaçla Muhammed'e (s.a.a) Huveylid kızı Hatice'nin mallarıyla ticaret yapmasını önerdi. Hatice şahsiyetli ve zengin bir kadındı; bir grup onun mallarıyla ticaret yapıyor veya kâr ortaklığı şeklinde onun mallarını alıp çalıştırıyorlardı.

Ebutalib, Resul-i Ekrem'e (s.a.a) arzetti ki: Yeğenim! Halkın çoğu Huveylid kızı Hatice'nin mallarından yararlanmaktadır. Hatice, mallarıyla ticaret yapacak emin bir kişi arıyor. Onun yanına gidip kendini tanıtırsan temizlik ve emanettarlığını duyduğu için hemen diğerlerine tercih edecektir seni.

Resul-i Ekrem (s.a.a) yüce tabiatı nedeniyle kendisi Hatice'nin peşine gitmek istemiyordu; işte bu nedenle amcasına, "*belki kendisi birini benim peşime gönderir*" buyurdu.

⁴⁰ - Divan-i Ebutalib, s.33, 35; Tarih-i İbn Asakir, c.1, s.269-272; er-Ravzatu'l-Enf, c.1, s.120.

Hatice, Muhammed'le amcası arasında geçenlerden haberdar olunca hemen birini Muhammed'in (s.a.a) peşinde göndererek ona şöyle bir mesaj verdi: "Haklısın; emanettarlığın ve yüce ahlakın nedeniyle sana geldik. Ben diğerlerine verdiğimin iki katını sana vereceğim ve bu yolculukta senin hizmetinde olup sana yardım etmeleri için iki köleyi de seninle birlikte göndereceğim."

Resul-i Ekrem (s.a.a) olayı amcasına ilettili. Ebutalib, "Bu rızkı bize Allah gönderdi" dedi.⁴¹

Hatice, Kureyş'in bu gencinin güzel ahlakı, yüce davranışı ve ticari gücüne şaşırılmıştı; işte bu nedenle ona diğerlerine verdiği ücretin iki mislini vermeye karar verdi. Fakat Resul-i Ekrem (s.a.a) sadece ilk başta anlaştıkları ücreti aldı. Hazret ücretini aldıktan sonra amcasına varıp ailesinin rahatlığı için harcasın diye hepsini amcasına takdim etti.

Ebutalib, Abdulmuttalib ve kardeşi Abdullah'ın yadigârı olan yeğeninin kendisine yardım ettiği için çok sevindi ve gözlerinden sevinç gözyaşları aktı. Yeğini bu ticarete çok kâr elde ettiği için çok sevinçli olan Ebutalib ticaret yaparak malî durumunu düzeltmesi için ona iki deve vermeye karar verdi.

⁴¹ - Sire-i Halebiye, c.1, s.133, seferuh-u (s.a.a) ile'ş-Şam babı; el-Kamil-u fi't Tarih, c.2, s.24.

Bu arada Muhammed (s.a.a) evlenmeye karar verdi ve bu kararını amcasına açtı. Böylece Muhammed'e (s.a.a) Hatice'yi seçtiler. Bu münasebetle Ebutalib şöyle bir hutbe okudu:⁴²

"Hamd bizi İbrahim ve İsmail'in soyundan yaratan Allah'a mahsustur. Hamd bizi Harem ve Beytu'l-Haram'ın sakinlerinden ve halkın yöneticilerinden kılan Allah'a hastır. Gerçekten yeğenim Muhammed b. Abdullah Kureş'in hangi genciyle mukayese edilirse edilsin akıl, fazilet ve diğer kemali değerlerde hepsinden üstündür. Her ne kadar da mal bakımından zengin olmasa da -bunun bir önemi yoktur-; çünkü mal gelip geçici bir gölge ve insandan alınacak olan bir emanettir. O, Hatice bint Huveylid'e ve Hatice de ona meyillidir. Ne kadar mehriyye isterseniz kendi malımdan vereceğim. Allah'a andolsun onun parlak bir geleceği ve yüce bir makamı olacaktır."⁴³

⁴² - Tarih-i Yakubî, c.1, s.341; Tezvic-i Hatice bint Huveylid babı.

⁴³ - Şerh-u Nehci'l-Belaga, İbn Ebi'l-Hadid , c.14, s.70, mektub: 9; el-Hüccet-u ala'z-Zahib-i ila Tekfir-i Ebitalib, s.214; el-Vefa-u bi'l Ehvali'l-Mustafa, İbn Cevzî, c.1, s.238; Tarih-i İbn Haldun, c.2, s.712; Tarih-i Yakubî, c.1, s.341.

Bu hutbe Ebutalib'in düşüncesinin yüceliğini ve kişiliğini gösteren bazı noktaları içermektedir:

1- Ebutalib kendisiyle ve Resul-i Ekrem'in (s.a.a) Hz. İbrahim'in (a.s) soyundan ve hanif din üzerine olduğunu, bir ve tek olan Allah'a tapıldığını açıklıyor.

2- Ka'be'nin kutsallığını ve onun tevhidin sembolü olduğunu itiraf ediyor.

3- Kureyş'e reisliğin putperestlik, zenginlik veya bunun gibi diğer şeylerle değil Allah'ın takdiri ve lütfuyla olduğunu bildiriyor.

4- Ebutalib, Resul-i Ekrem'in (s.a.a) Kureyş gençlerinin hiç birisinin kendisiyle mukayese edilmeyecek bir insan olduğuna inanıyor. Bu ise akrabalık veya bağnazlık nedeniyle değil, onun Resul-i Ekrem'in (s.a.a) seçkin bir kişiliğe sahip olduğunun bilinci içerisinde olması sebebiyledir.

5- Ebutalib bu hutbede; Muhammed'in (s.a.a) diğerlerinden üstünlüğünü ortaya koyan bir takım ahlakî ölçü ve değerleri sıralıyor. Bu ise Ebutalib'in bilinç düzeyini ve bu değerlere imanından kaynaklanmaktadır; İslam risaletinin de temeli daha sonraları bu değerler üzerine atıldı.

6- Ebutalib, malî açıdan yoksulluğuna rağmen yeğeni Muhammed'in (s.a.a) ihtiyaç duyduğu şeyleri ödemeyi üstleniyor;

dolayısıyla Muhammed'i (s.a.a) evlendirmek için çaba harcayan tek kişi odur.

Açıktır ki, Ebutalib'in Resul-i Ekrem'e (s.a.a) imanı ve ona karşı sevgisi kan ve soy bağından ötede bir şeydi. Bütün şartlar altında onu savunmasının nedeni kavmiyetçiliği değildi. Eğer böyle olsaydı, neden diğer amcası Ebu Leheb onu savunmadı? Ebutalib'in kafasına yerleşen ve kalbinin tanıklık ettiği nokta, Resul-i Ekrem'in (s.a.a) azamet ve yüceliği, onun ilahî geleceği ve babası Abdulmuttalib'ten, peygamberlik nurunun onda yerleştirildiğini duymasıydı.

Ayrıca, Buheyra gibi rahipler Muhammed'in parlak bir geleceğe sahip olacağını bildiriyorlardı. Nitekim bir defasında rahibin biri ona demişti ki: "Yeğenini kendi topraklarınıza geri götür ve onu Yahudilerden uzak tut. Vallahi eğer onu görüp benim tanık olduğum nişanelere tanık olurlarsa ona bir zarar verirler. Bu yeğenin, çok yüce bir makam ve mevkie ulaşacaktır. Onu hemen kendi topraklarına götür."⁴⁴

İşte bunlar Ebutalib'in Resul-i Ekrem'e (s.a.a) karşı ilgi ve sevgisinin onun dini inancından kaynaklandığını ortaya koymaktadır; çünkü o, babası Abdulmuttalib'in

⁴⁴ - Sire-i Nebeviye, İbn-i Hişam, c.1, s.182, Buheyra'nın kıssası.

dinindeydi. Hz. Ali'den (a.s) "En son vasi kimdi?" diye sorduklarında, "*Babamdı*" buyurdu.⁴⁵

Ali b. Yahya Bitrik, Ebutalib'in Resulullah'a (s.a.a) gösterdiği ilgi ve sevginin nedenini şöyle açıklıyor: "Peygamberlik ve onun sırları için olmasaydı, Kureyş'in reisi ve ileri geleni olan Ebutalib gibi bir kişi daha sıradan bir genç olan yeğenini methetmez, övmezdi."⁴⁶

Resul-i Ekrem (s.a.a) peygamberlik makamına atanıp yakın akrabalarını İslam'a davet etmekle görevlendirilince, Ebutalib'in ailesini davet etti ve bu aile tedricen o hazrete iman etti.

Ebutalib, özel makam ve konumu gereğince Resulullah'a (s.a.a) ve İslam'ı savunabilecek, Kureyş'in üzerinde etkili olabilecek, sözleri Benî Abdulmuttalib ve Benî Haşim arasında kabul edilebilecek tek kişiydi. Ebutalib, Resul-i Ekrem'i (s.a.a) savunmak için çeşitli metotlara başvurdu. Bu konuda ciddi bir araştırma yapılacak olursa onun İslam'ı savunmasının ne kadar etkili olduğu apaçık anlaşılacaktır.

⁴⁵ - el-Gadir, c.7, s.389, hadis: 14; Tarih-i Yakubî, c.2, s.26; Tabakat-i İbn Saad, c.1, s.106.

⁴⁶ - Akide-i Ebutalib, Seyyid Talib-i Rufaî, s.16.

Birinci Metot:

Hiç kimse Ebutalib kadar Kureyş'i tanımıyordu. O Kureyş arasındaki özel makamı nedeniyle onların ahlak ve davranışlarını çok iyi biliyor, zaaf ve kuvvet noktalarından haberdardı. Yine Kureyş'in reisi olduğu için onların anlaşmalarını, siyasî ve içtimaî tutumlarını da iyi biliyordu.

Ebutalib, apaçık bir şekilde babası Abdulmuttalib'in dininde olduğunu dile getiriyordu, bu da onun yeni imanı ile farklı değildi. Fakat düşmanlar onun bu açık ve net açıklamasını kötüye kullanarak yeni dine iman etmediğini söylemişlerdir. Diğer taraftan Ebutalib sahip olduğu toplumsal makam ve konumdan Resul-i Ekrem'i (s.a.a) savunmak için yararlanmaya çalışıyordu. Şüphesiz, Kureyş tehlikesinin Ebutalib'in evinde pusuda olduğunu biliyordu; çünkü Resul-i Ekrem (s.a.a) ve amcası oğulları bu eve sığınmışlardı.⁴⁷

Akil b. Ebutalib şöyle diyor: Kureyş babamın yanına gelerek, "Yeğenin bizi rahatsız ediyor; dinimiz, Ka'bemiz, yerimiz ve yurdumuzla alay ediyor. O bizim hoşlanmadığımız şeyler söylüyor.

⁴⁷ - Sire-i Halebiye, c.1, s.304, Arz-u Kureyş aleyhi (s.a.a) eşya babı.

Başarabilirsen onu bu söz ve davranışlardan vazgeçir" dediler. Babam bana, "Ey Akil! Amcan oğlunu bularak buraya getir" dedi. Ben Resulullah'ın (s.a.a) peşine gittim ve birlikte Ebutalib'in yanına döndük. Babam, "Ey kardeşimin oğlu! Andolsun sen sürekli benim sözümü dinliyordun. Kavminden bir grup gelerek senin onların din ve Ka'be'siyle alay ettiğini, hoşlanmayıp rahatsız oldukları sözler söylediğini söylediler" dedi.

Resul-i Ekrem (s.a.a) gözlerini gökyüzüne dikerek şöyle buyurdu: "Allah'a andolsun ki bu güneşten bir ateş oluşturup beni o ateşin içine atsalar bile Allah tarafından yapmam emredilen şeyi bir kenara bırakmam."⁴⁸

Resulullah (s.a.a) kavmine hitaben, "İlahi risaleti tebliğ etme konusunda kim benim vezirim ve yardımcı olacak ve davetimi kabul ederek benim vasım, kardeşim ve cennetlik olacak" diye buyurunca Ali (a.s) bu olay hakkında, "Hiç kimseden ses çıkmazken ben yaşça onların en küçüğü olduğum halde, "ben" dedim, ya Resulullah!" Ondan sonra alaylı bir

⁴⁸ - Bunu Buharî kendi Tarih'inde kaydetmiştir. Yine Zehairu'l-Ukba, s.213'te de geçmektedir. İbn-i Kesir'in Ebutalib'in iman ettiğini ortaya koyan bu son cümlesini kendi Tarih'inde, c.2, s.72'de silmiş olması gerçekten çok düşündürücüdür; Siretu'l-Halebiyye, c.1, s.303.

tonla Ebutalib'e, "Oğlunun ne dediğini duyuyor musun?" dediler. Babam, "Onu rahat bırakın. O, amcası oğlundan hayır ve iyilikten başka bir şey görmüş değil" dedi.⁴⁹

Bir rivayette şöyle geçmektedir: Resulullah (s.a.a) konuşmak istediği zaman Ebu Leheb ona itiraz etti. O sırada Ebutalib ona, "Kes sesini ey kalp gözü körelmiş adam; bu sözler seni aşar" dedi ve sonra, "Hiç kimsenin bu toplantıdan ayağa kalkmaya hakkı yoktur" dedi. Bunun üzerine herkes oturdu. Sonra Resulullah'a (s.a.a), "Efendim! Ayağa kalk söylemek istediğin şeyleri söyle ve ilahî risaletini iblağ et; gerçekten sen sadık ve doğrulanmış bir kişisin" dedi.⁵⁰

İkinci Metot:

Ebutalib sahip olduğu makam ve konumundan Resul-i Ekrem (s.a.a) ve İslam dinini himaye etmek için yararlanıp Kureyş'le konuşmalarını sürdürürken bir taraftan da oğulları Talib, Akil, Cafer ve Ali'yi (a.s) sürekli Resul-i Ekrem'in (s.a.a) yanında yer almaya, onu koruyama ve onun dinini izlemeye teşvik ediyordu. Hatta bir defasında

⁴⁹ - Tabakat, İbn Sa'd, c.1, s.187; Tarh-u Medinet-i Dimaşk, İbn Asakir, c.42, s.46.

⁵⁰ - Lisanu'l-Arab, c.4, s.616; en-Nihaye, İbn Esir, c.3, s.319.

ilk Müslüman erkek olan Ali'den, "Kabul ettiğin bu din nedir?" diye sorunca Ali (a.s), "*Babacığım! Allah ve Resulüne iman ettim ve Allah tarafından getirdiği şeyi doğruladım; onunla birlikte namaz kıldım ve onu izledim*" dedi.

Bunun üzerine Ebutalib, "Sürekli amcanoglunun yanında yer al" buyurdu.⁵¹

Bir rivayette şöyle geçmektedir: Ey evladım! Sürekli amcan oğlunun yanında yer al ve bil ki dünya ve ahiretin her türlü kötülük ve şerrinden güvencede olacaksın.

Sonra da şu şiiri okudu:

Sürekli Muhammed'in (s.a.a) yanında ol ve tüm varlığınla onu savun.

Ebutalin başka bir şiirinde şöyle diyor:

Gerçekten Ali ve Cafer sığınaklarımdır benim.

Sıkıntı ve zorluklarda amcanız oğluna yardım edin de yalnız bırakmayın.

Çünkü o hem anne tarafından ve hem de baba tarafından kardeşimin oğludur benim.⁵²

Bunlar, Resulullah'ın (s.a.a) peygamber olduğunu amcasından gizlediği ve onun birden

⁵¹ - Sire-i İbn Hişam, c.1, s.247. O ilk Müslümandır demiştir. Tarih-i Taberî, c.2, s.214; Uyunu'l-Eser, c.1, s.94; el-İsabe, c.4, s.116; Esna'l-Metalib, s.10.

⁵² - Şerh-u İbn Ebi'l Hadid, c.14, s.75 ve 76, mektup: 9.

Ali'nin (a.s) iman etmesiyle karşılaştığı anlamına gelmez. Elbette namazın nasıl kılınması gerektiğini beklenmedik bir şekilde öğrenmiş olabilir. Her halükarda Resulullah'ın (s.a.a) bu ifadelerle Ebutalib tarafından desteklenip himaye edilmesi, o hazreti himaye etme konusunda Ali'nin (a.s) azmini vurgulamak içindi. Bu iddianın delili şudur: Ebutalib, Ali'nin (s.a.a) Resul-i Ekrem'in (s.a.a) sağ tarafında namaza durduğunu görünce Cafer'e, "Git amcan oğlunun sol tarafında dur ve namaz kıl" dedi.

Bu da Cafer'in, kardeşi Ali'den (a.s) hemen sonra Müslüman olduğunu gösteriyor.⁵³

Üçüncü Metot:

Ebutalib, Kureyş karşısında direnmesi ve onların isteklerine teslim olmaması gerektiğini teşhis etmişti. İşte bu nedenle etkili ve faydalı olsun diye hikmet ve akla dayanan bir siyaset izliyordu. O, Kureyş'in zaaf ve kuvvet noktalarını çok iyi bildiği için Allah'a tevekkül edip ondan yardım isteyecek olursa Allah'ın kendisine yeteceğine emindi.

⁵³ - Usdu'l - Gabe, c.1, s.341; Cafer b. Ebutalib'in biyografisi, sayı: 759; Şerh-u İbn Ebi'l-Hadid, c.3, s.315; el-İsabe, c.4, s.116, Ebutalib'in biyografisi, sayı: 685; Siretu'l-Halebiye, c.1, s.286; Esne'l-Metalib, s.6.

O, kardeşi Hamza'ya Allah'tan yardım dilemesini, Resulullah (s.a.a) hakkında Kureyş'ten ve onların söz ve yaygaralarından korkmamasını tavsiye ediyordu.

Ebutalib, Kureyş'in sözlerine adlanmaması ve sağlam bir iradeyle İslam dinini kabul etmesi için kardeşini iftira ve yaygaralar karşısında bilinçlendirmek istiyordu. Daha sonra Hamza'nın Müslüman olmasından dolayı sevincini belirtmek ve tüm varlığıyla Resul-i Ekrem'i (s.a.a) savunmak gerektiğini belirtmek için şu beytleri okudu:

Ey Ebu Ya'la! Ahmed'in dininde sabırlı ol
Sabırlı olursan muvaffak olursun, dine destek ol
Gerçekten Allah tarafından gelen kişiye teslim ol,
İman et ona sadakatle, azimle; kafirlerden olma.
İman ettiğini duyunca çok sevindim
O halde Allah için Allah elçisine hami ol.
Kureyş'e bildir Müslüman olduğunu da yüksek sesle
Ahmed'in sihirbaz olmadığını haykıran münadi ol.⁵⁴

⁵⁴ - Şerh-u İbn Ebi'l-Hadid, c.14, s.76, mektup: 9.

İşte bu inanç nedeniyledir ki Resul-i Ekrem (s.a.a) Ali'yi İslam dinine davet edince, *"Ya Resulullah! Müsaade edin de babamın yanına varıp ondan izin alayım"* diyerek durumu babasına açmak için o hazretten izin istiyor. Ebutalib'in iman ve inancından haberdar olan Resul-i Ekrem (s.a.a), *"Git; o sana izin verecektir"* buyuruyor. Resulullah'ın (s.a.a) bu buyruğu Ebutalib'in iman ettiğini ve kendisini onaylayacağını bildiğini gösteriyor. Aksi durumda, Müslüman olmak için bir kafirden izin almak câiz değildir! Ebutalib, Ali'ye cevap olarak şöyle diyor: "Evladım! Muhammed'in (s.a.a) var olduğu andan itibaren Allah'ı emini olduğunu biliyorsun. Ona var ve onu izle ki, felah ve kurtuluşa kavuşasın."⁵⁵

Dördüncü Metot:

Ebutalib, yeni Müslüman olanları savunmak için toplumsal etkenliğinden yararlanıyordu. İlk Müslümanlar Kureyş'in takat kesici baskıları sonucu Habeşistan'a hicret etmek zorunda kaldıkları zaman, Müslümanların Habeşistan'da huzur ve rahatlık içerisinde yaşamalarına seyirci kalamayan

⁵⁵ - el-Gadir, c.7, s.356, Ebubekr-i Şirazi'nin Tefsir kitabından naklen.

Kureyşliler hemen bir istişare toplantısı düzenlediler. Bu toplantıda yerine uygun konuşmasını bilen ve soru karşısında cevapsız kalmayacak iki kişiyi seçerek hediyelerle Neccaşi'ye gönderdiler. Bu iki kişi gelerek Neccaşi'nin yanında Resulullah ve Müslümanları kötüleyip Neccaşi'den Cafer b. Ebutalib ve diğer Müslümanları Kureyş'e teslim etmesini istediler.

Böylece Amr b. As, Habeşistan'a gidip Neccaşi'yi Cafer b. Ebutalib ve beraberindekiler hakkında aldatmak için Neccaşi'nin yanında onları kötileyen Şiirler okudu.⁵⁶

Buna karşılık Neccaşi ile dostça ilişkileri olan Ebutalib şiirler okuyup ikinci hicrette Neccaşi'yi muhacirlere ikramda bulunmaya teşvik ediyordu.⁵⁷

Ebutalib, Kureyş'in planından haberdar olunca Neccaşi'ye gönderdiği şiirde onu övmüş, Resul-i Ekrem'in (s.a.a), oğlu Cafer ve diğer Müslümanların düşünce ve hedeflerini dile getirip Neccaşi'den Müslümanları iyi bir şekilde ağırlamasını istemiştir.⁵⁸

⁵⁶ - A'yanu'ş-Şia, c.8, s.119, hayat-i Ebutalib.

⁵⁷ - Sire-i İbn Hişam, c.1, s.333; Seyyidu'l-Murselin, Subhanî, c.1, s.459.

⁵⁸ - Sire-i İbn Hişam, c.1, s.333; Gayetu'l-Metalib, s.25-27.

Ebutalib bununla da yetinmedi; başka bir mektup yazarak Neccaşî'yi İslam dinine davet etmiştir; bu konudaki şiirinde şöyle dedi:

Şüphesiz insanların en üstünü şunu bilmeli:

Peygamberdir Muhammed; Musa ve İsa gibi

Bir din getirmiş o peygamberlerin dini gibi Allah'ın emriyle insanları hidayete gelmiş hepsi.⁵⁹

Beşinci Metot:

Ebutalib tam bir dirayet ve uyanıklıkla Kureyş'in Müslümanlara karşı vahdet ve birliğini bozuyordu. O, Kureyş'in ileri gelenleri ve kabile reisleri arasındaki nüfuzundan yararlanarak Resul-i Ekrem'i (s.a.a) savunmaya veya hiç olmazsa bu konuda tarafsız kalmaya davet ediyordu.

Ebutalib örneğin bir şiirinde⁶⁰ Ebuleheb'i Abdulmuttalib oğullarıyla işbirliğine ve onların yolunu izlemeye davet etmiş, Kureyş'in ileri gelenlerinin Müslümanlarla ilgili aldıkları karar ve tutumlarını zedelemesini istemiştir.

⁵⁹ - Müstedrek-u ala's-Sahihayn, Hakim, c.2, s.623; Kitabu't-Tarih, el-Hicretu'l-Ulâ ila'l-Habeşe kitabından.

⁶⁰ - Divan-i Ebutalib, s.78.

Kureyş'in başlarından biri sayılan Ebuleheb her ne kadar İslam getirip Müslümanları savunmuyorduysa da en azından Ebutalib'in nasihat ve tehditleriyle düşmanlığının şiddeti biraz azalıyor ve böylece Kureyş'in birliğini bozuyordu. Ebutalib, "Muhammed ve arkadaşlarına bir zarar verecek olursanız antlaşma içerisinde olduğum kabile ve aşiretleri Kureyş'le savaşa davet ederim" diye Kureyş'i tehdit ediyordu. Dolayısıyla bu konudaki bir şiirinde şöyle diyor:

Biz savaştan yorulacak kişiler değiliz
Savaşın zorluk ve sıkıntılarından şikayet
etmeyiz.⁶¹

Abbas b. Abdulmuttalib, Ebutalib'in dakik bir görüşe sahip olduğuna, onun Kureyş'in durumunu çok iyi bildiğine ve Kureyş'in tehlikeleri karşısında Resul-i Ekrem'in (s.a.a) risaletini savunabilecek en uygun kişi olduğuna inanıyor. İşte bu nedenle Resulullah (s.a.a), amcası Abbas'a, "*Allah Teala işimi açığa çıkarmamı emretmiştir bana; bu konuda senin düşündüğün nedir?*" dedi.

⁶¹ - Ae, s.28.

Abbas ona dedik ki: "Ey kardeşimin oğlu! Sen Kureyş'in sana karşı insanların en kıskancı olduğunu biliyorsun; bu özelliğe sahip oldukları müddetçe şiddetli bir şekilde senin ve risaletinin karşına dikileceklerdir. Onun için amcalarının en büyüğü olan Ebutalib'in yanına git. O sana yardım etmese bile seni yalnız bırakmayacak, onlara teslim etmeyecektir." Sonra birlikte Ebutalib'in yanına gittiler. Ebutalib onları görünce, "Hayır bir iş için geldiniz sanırım; bu saatte yanıma gelmenizin nedeni nedir?!" dedi.

Abbas, olanları Ebutalib'e anlattı. Bunun üzerine Ebutalib, Muhammed'e (s.a.a) dönerek şöyle dedi: "Ey kardeşimin oğlu! Git Allah'ın emrini yerine getir. Bil ki, sen çok yüce bir makam ve mevkie ulaşacaksın. Herhangi bir dil seni kınamaya kalkacak olursa daha keskin diller onların susturacak; herhangi bir kılıç sana karşı kalkacak olursa daha keskin kılıçlar onlara cevap verecektir. Bil ki, bütün Araplar sana itaat edecekler; bütün kitapları okumuş olan babam, "Benim soyumdan bir peygamber zuhur edecektir. Onun zuhurunu görüp ona iman etmeyi isterdim. Evlatlarımdan hangisi onu görürse ona iman etmelidir" demiştir.⁶²

⁶² - Mevahibi'l-Vahib, s.194-195; bab: 8, Fi Muhabbet-i Ebutalib; Nihayetu't-Taleb ve Gayetu's-Suul

fi Menakib-i Ali'r-Resul, Ibrahim b. Muhammed
Dinverfi.

Dördüncü Bölüm

Ebutalib'in Resulullah'ı (s.a.a) Savunmak İçin Uyguladığı Çeşitli Metotlar

Ebutalib kırk iki yıl Resul-i Ekrem'in (s.a.a) sorumluluk ve himayesini üzerine almıştır. Resulullah (s.a.a) peygamber olduktan sonra Ebutalib'in ona karşı destek ve himayesi arttı. Kureyş, bir taraftan Muhammed (s.a.a) onların ilahlarını reddetmeyi açık bir şekilde başlatmadığı ve diğer taraftan da Muhammed'in arkasında Ebutalib gibi bir güç olduğu ve bu güce karşı durulamayacağını bildiği için başta şiddet uygulamıyordu.

Davet açığa çıkarılıp putlar eleştirilince Kureyş artık susup ilgisiz kalmayı uygun görmedi ve şiddetli bir şekilde Müslümanlara karşı koymaya başladı. Onlar bir hileyle Muhammed'in Haşim oğullarından ayırmak istiyorlardı; çünkü bu durumda onu öldürüp ortada kaldırmak çok daha kolay olacaktı.

Fakat Haşim oğulları Ebutalib'in davet ve isteğiyle Resulullah'ı (s.a.a) savunacaklarını, ona verilecek herhangi bir zararın Haşim oğullarına karşı savaş ilanı olduğunu ve Haşim oğulları düşmanlardan intikam almadıkça bu savaş ateşinin sönmeyeceğini bildirmişlerdi.⁶³

Kureyş çeşitli toplantılar düzenleyerek kendileri için büyük bir tehlike sayılan İslam'ın ilerlemesini önlemek için Resulullah'ı (s.a.a) amcasından ayırmanın, Haşim oğulları ve Abdulmuttalib oğullarından uzaklaştırmanın yollarını arıyorlardı.

Onların bu toplantılarda aldıkları kararlardan bazıları şöyledir:

1- Ebutalib'in yanına giderek ondan Muhammed'i savunmaktan vazgeçmesini isteyecekler, kabul etmeyecek olursa onu tehdit edeceklerdi. Bu doğrultuda Ammare b. Velid b. Muğayre isminde güzel yüzlü bir genci Ebutalib'in yanına götürerek, "Ammare'yi kendin için evlatlık edin" dediler.⁶⁴

⁶³ - Tabakat-i İbn Sa'd, c.1, s.203, Zikr-i Mumşa Kureyş ile Ebutalib.

⁶⁴ - Şerh-u Nehci'l-Belaga, İbn Ebi'l-Hadid, c.14, s.55, mektup: 9, Hz. Ali'nin Muaviye'ye mektuplarından; Tabakat-i İbn Sa'd, c.1, s.202, Zikr-u Mumşa Kureyş ile Ebutalib.

Ebutalib'e dediler ki: "Ammare'nin akıl ve bileğinden yararlan, senin ve babalarının dinine muhalefet eden, Kureyş arasına ihtilaf düşüren, onların uykusunu kaçırın Muhammed'i öldürmemiz için bize teslim et. Biz bir kişi karşısında başka bir kişi veriyoruz sana."

Bu hareket şu noktaları içermekteydi:

a) Kureyş'in Ebutalib'le silahlı bir savaşa girmeye gücü yoktu. Kureyş'in ileri gelenleri Ebutalib'in muvafakatini almadan Muhammed'i öldürme güç ve cüretine sahip olsalardı, bu işi kesinlikle yaparlardı. Fakat onlar Ebutalib'in çok sert bir şekilde intikam almasından endişelendikleri için buna teşebbüs etmediler.

b) Kureyş, Muhammed'in gerçekte Ebutalib'in oğlu gibi olduğuna inanıyordu; bu nedenle Ammare'yi getirip Muhammed'in yerine onu kendisine evlatlık edinmesini istediler.

c) Bu çabalar Kureyş'in ısrarla Muhammed'i (s.a.a) öldürmek istediklerini ve Ebutalib'in Resulullah'ı (s.a.a) savunması karşı sessiz bir şekilde yerlerinde oturmadıklarını gösteriyor.

d) Kureyş Ebutalib'in kafir mi, yoksa Müslüman mı olduğundan habersizdi. 2-Resul-i Ekrem'in (s.a.a) saygınlığını çiğnemek

ve ona hakaret etmek. Bir gün Resulullah (s.a.a) namaz kılmak için Ka'be'ye gelince, namaza durduğu vakit Ebucehil -Allah ona lanet etsin-, "Kim bu adamın namazını bozabilir?" dedi. İbn Zab'arî yerinden kalkarak bir işkembeyle biraz kan alıp Resulullah'ın (s.a.a) üzerine döktü. Bunun üzerine Hazret namazını bozdu.

3- Sayfadaki kurallar, Kureyş'in Resulullah'a (s.a.a) karşı birleşme ve ambargo sözleşmesini içeren denilen şu maddelerdi:

a- Hiç kimse Haşim oğulları ve Abdulmuttalib oğullarıyla evlenmemelidir.

b- Hiçbir zaman onlarla barış yapılmamalıdır.

c- Onlarla alış-veriş yapılmamalıdır.

d- Muhammed'i (s.a.a) teslim edinceye kadar onlara karşı yumuşak davranılmamalı ve merhamet edilmemelidir.

Bu anlaşma Mensur b. İkrime'nin hattıyla yazıldı ve hicretin yedinci yılında, Muharrem ayının başında Ka'be'ye asıldı. Bu toplantı Benî Kenane kabilesinde yapılmıştı.

Kureş'in İleri Gelenlerinin Girişimleri Karşısında Ebutalib'in Tutumu

Birinci Girişim:

Ebutalib, Kureş'in Muhammed'in kendilerine teslim edilmesi ve onun yerine Ammare b. Velid'i kendisine evlatlık edinmesi önerisini sert bir şekilde reddederek şöyle dedi: "Allah'a andolsun ki bana çok kötü bir öneride bulunuyorsunuz. Kendi çocuğunuzu koruyup büyütmem için bana getiriyorsunuz ve benim çocuğumu da öldürmek için elimden almak istiyorsunuz?! Allah'a andolsun ki böyle bir şey imkansızdır."

Bunun üzerine Mut'im b. Adiy b. Avf, "Ey Ebutalib!" dedi. "Vallahi kavmin senin razı olacağı bir yol bulmaya çalışarak insafli davranmışlardır. Şimdi onun karşısında ne istiyorsun bizden?"

Ebutalib, Mut'im'e, "Vallahi insafli davranmıyorsunuz. Sen halkı bana karşı birleşmek ve beni alçaltmayı azmetmişsin. Şimdi yapacağını yap" dedi.

Ebutalib, Kureş'in bu önerisin ve kendisiyle Mut'im arasında geçen sözlerle ilgili bir şiir okuyarak risalet karşısında tutumunu dile getirmiştir.

İkinci Girişim:

Ebutalib, Ebucehil'in tahrikiyle Abdullah b. Zub'ari'nın yaptığı çirkin işi karşılıksız bırakmadı. Resulullah (s.a.a) amcasının aynına giderek, *"Amcacığım! Bana ne yaptılar görüyor musun?"* söyleyince, Ebutalib hemen yerinden kalkarak, "Bunu kim yaptı?" diye sordu. Allah Resülü (s.a.a), *"Zub'ari"* diye cevap verdi.

Ebutalib kılıcını alarak Resul-i Ekrem'le (s.a.a) birlikte Ka'be'ye doğru hareket etti. Ebutalib bu çirkin işi kimin yaptığını biliyordu. Onlar Ebutalib'in geldiğini görünce yerlerinden kalkmak istediler. Fakat Ebutalib yüksek bir sesle, "Kim yerinden kalkacak olursa bu kılıçla yerine oturturum" dedi. Bunun üzerine hepsi yerlerine oturdular. Ebutalib ileri çıkarak Muhammed'e (s.a.a) dönüp, "Oğlum! Bu çirkin işi hangisi yaptı?" diye sordu. Resulullah (s.a.a), *"Abdullah b. Zub'ari"* diye cevap verdi. Bunun üzerine Ebutalib oradan biraz işkembe ve kan alarak Zub'ari'nın yüzüne, sakalına ve elbisesine sürüp onlara kötü şeyler söyledi.⁶⁵

⁶⁵ - el-Gadir, c.7, s.360.

Üçüncü Girişim:

Bir gün Resulullah (s.a.a) Ebutalib'in evinden dışarı çıktı ve bir süre geri dönmedi. Ebutalib ve diğer amcaları Hazretin evine gittiler; fakat onu bulamadılar. Ebutalib derhal Haşim oğulları ve Abdulmuttalib oğullarından bir grup genci toplayarak Kureş'in Resulullah'ı (s.a.a) öldürmüş olacağını ihtimal verdiğiinden gençlere, "Her biriniz keskin bir hançer alıp elbisenizin altına saklayın. Sonra benimle birlikte Mescid-i Haram'a gelin. Her biriniz Kureş'in ileri gelenlerinden birinin yanında otursun; Muhammed öldürülmüşse başta Ebu Hanzeliye, yani Ebucehil olmak üzere onlar da sağ kalmamalıdır. Eğer Muhammed'in öldürüldüğünü duyarsak hep birlikte Kureş'in ileri gelenlerini öldürün" dedi. Gençler, "Siz nasıl emrederseniz öyle yaparız" dediler.

Bir grup aramaya devam ederken Zeyd b. Harise çıkageldi. Ebutalib'i mustarip ve perişan gördü. Ebutalib ona, "Ey Zeyd! Kardeşim oğlunu görmedin mi?" diye sordu.

Zeyd, "Biraz önce onunla birlikteydim" dedi.

Ebutalib, "Onu sağ ve salim görmedikçe eve gitmem" dedi.

Zeyd hemen Resulullah'ın (s.a.a) yanına gitti. Hazret Safa yakınlarındaki evlerin

birinde arkadaşlarıyla sohbet ediyordu. Zeyd durumu ona bildirince Resul-i Ekrem (s.a.a) hemen amcasının yanına vardı. Ebutalib, "Neredeydin ey kardeşimin oğlu? Durumun iyi mi?" diye sordu.

Hazret, "*Evet*" buyurdu.

Sonra, "Evine git" dedi. Resulullah (s.a.a) da evine doğru hareket etti. Ebutalib gitmek için ayağa kalkınca Kureys'e dönerek, "Ey Kureyşliler! Sizin hakkınızda ne karar almıştım biliyor musunuz?" dedi.

Onlar, "Hayır" dediler. Bunun üzerine Ebutalib yapmak istediği şeyi onlara anlattı ve peşinden Haşim oğulları ve Abdulmuttalib oğullarına, "Hançerlerinizi gösterin" dedi. Bu emirle gençler hançerlerini çıkarıp gösterdiler.

Ebutalib tam bir şecaatle sert bir şekilde, "Vallahi" dedi, "Eğer Muhammed'i (s.a.a) öldürmüş olsaydınız hiç birinizi sağ bırakmazdım ve kanımın son damlasına kadar sizinle savaşırdım."

Oradakiler bu manzara karşısında çok korktular; en çok korkan ise Ebucehil'di.⁶⁶

⁶⁶ - Tabakat-i Kübra, İbn Sa'd, c.1, s.202-203; Zikr-u Memşa Kureyş İla Beni Haşim; et-Taraif, s.85.

Dördüncü Girişim:

Kureyş'in aşırı ısrarını gören Ebutalib, Resul-i Ekrem'e (s.a.a) şöyle arzetti:

"Ey kardeşimin oğlu! Kureyş benim yanıma gelerek bunları söylediler. Bana ve kendine acı ve taşıyamayacağım bir yükü omuzlarıma bindirme."

Resul-i Ekrem (s.a.a) apaçık bir şekilde yolunu sürdüreceğini bildirdi ve bu konudaki azmini göstermek için şöyle buyurdu: "Amcacığım! Eğer risaletimi tebliğ etmekten vazgeçmem için güneşi sağ elime ve ayı da sol elime verseler bile, Allah bu işi zahir edinceye veya bu yolda öldürülünceye kadar bundan vazgeçmeyeceğim."

Bu sözlerden sonra Resulullah'ın (s.a.a) gözlerinden yaşlar aktı. Gitmek için ayağa kalktı; bir miktar gittikten sonra Ebutalib onu çağırarak şöyle dedi: "Ey kardeşimin oğlu! Git istediğin şeyi iblağ et. Allah'a andolsun ki hiçbir şekilde seni Kureyş'e teslim etmeyeceğim; -bilesin ki- seni himaye edeceğim."⁶⁷

Beşinci Girişim:

Ebutalib, Kureyş'in kendi aralarında sözleşme yapmaya karar verdiklerinden

⁶⁷ - el-Gadir, c.7, s.360.

haberdar olunca Haşim oğullarıyla Muttalib oğullarına gidip onları Resulullah'ın (s.a.a) davasının hak ve gerçek olduğuna dair ikna etmeye, onları Kureyş karşısında tek ve sabit bir tutum sergilemek için birleştirmeye çalıştı.

Ebutalib bu işte muvaffak oldu ve Ebuleheb dışında diğer Haşim oğulları ve Abdulmuttalib oğulları onunla işbirliği yaptılar. Onlar iki buçuk ve bir görüşe göre de üç sene Ebutalib deresine gidip kuşatmada kaldılar. Bu süre içerisinde çeşitli zorluk ve sıkıntılara maruz olmalarına rağmen Resul-i Ekrem'i (s.a.a) savunmaktan vazgeçmediler.

Altıncı Girişim:

Ebutalib, kardeşinin oğluyla birlikte Kureyş'in sözleşmesi karşısında direnmeye ve onların baskısına teslim olmamaya karar verdi. Müslümanların derede muhasarada olduğu dönemde onun çok önemli girişimleri vardı; onlardan bazıları şöyledir:

a) Ebutalib, Resulullah'ın (s.a.a) hayatî bir tehlikeyle karşılaşmaması için onu koruyor, Kureyş tarafından terör edilmemesi için her akşam onun yerini değiştiriyordu.

b) Müslümanların uykuda oldukları gece yarılarında Ebutalib kendi oğulları, kardeşleri ve amcası oğullarına Resul-i Ekrem'in (s.a.a)

yatağında yatmalarını emrederek Resulullah'ın (s.a.a) canını güvenceye alıyordu.⁶⁸

Ebutalib deresinde uzun bir muhasaradan sonra bir gün Resulullah (s.a.a) amcası Ebutalib'in yanına gelerek Allah Teala'nın, akkarıncaların Kureyş'in sözleşmesini yediklerini ve ondan geriye sadece "Bismillah" kelimesinin kaldığını kendisine haber verdiğini söyledi.

Ebutalib, Resul-i Ekrem'in (s.a.a) sözlerinin doğru ve gerçek olduğuna inanıyordu. İşte bu nedenle Kureyş'e giderek, sizinle bahse girmeye hazırım dedi; Muhammed akkarıncaların sözleşmeyi yediklerini ve ondan geriye sadece "Bismillah" kelimesinin kaldığını haber vermiştir. Bu söz doğru ise biz canımız pahasına da olsa Muhammed'i (s.a.a) savunur ve onu size teslim etmeyiz; ama doğru çıkmazsa onu size teslim edeceğiz! Tabii ki Ebutalib kardeşi oğlunun gayptan verdiği haberin doğru çıkacağına emindi; aksi durumda böyle ağır bir bahse girmeye razı olmazdı. Ebutalib'le Kureyş'in müzakeresi sonuca varmıştı; Peygamber-i Ekrem'in (s.a.a) iddiası doğru olsaydı Müslümanlardan kuşatma kaldırılacaktı; aksi

⁶⁸ - el-Gadir, c.7, s.404.

durumda Muhammed'i (s.a.a) öldürmeleri için Kureyş'e teslim edeceklerdi.

Araştırdıkları zaman Resulullah'ın (s.a.a) iddiasının doğru olduğunu gördüler; akkarıncalar sözleşme belgesini yemişler ve ondan geriye sadece "Bismillah" kalmıştı. Böylece Resulullah (s.a.a) ile diğer Müslüman kuşatmadan çıktılar ve Hazretin iddiasının doğruluğu ve Kureyş'in Resulullah'a (s.a.a) zulmettiği herkes tarafından anlaşıldı.

Kuşatmadan sonra Ebutalib Allah Teala ile münacat etmek için Ka'be'ye gitti. Orada bir grup Kureyşlilere hitaben, "Neden bizi kuşatmaya alıp bize zulmettiniz; halbuki sizler ilişkilerinizin kesilmesine ve zulme maruz olmaya daha layıksınız" dedi. Sonra beraberindeki kişilerle birlikte Ka'be'nin perdesinin altına girdiler. Ebutalib şöyle münacat etti:

"Allah'ım! Bize zulmedenlere karşı bize yardım et; onların bizi mahrum ettiği şeylerle bizi rızıklandır."⁶⁹

Ebutalib yıllarca yorulmak, usanmak bilmeden Resul-i Ekrem (s.a.a) ve İslam dinini himaye etti. Nihayet bi'setin onuncu yılında, hicrete üç yıl kala artık ecelinin yaklaştığını hissetti.⁷⁰

⁶⁹ - el-Gadir, c.7, s.363.

⁷⁰ - Zadu'l-Mead, İbn Kayyim, c.2, s.46.

O, hatta hayatının son anlarına ve son nefesine kadar Resulullah'ı (s.a.a) savunmaktan vazgeçmedi ve etrafındakilere şöyle vasiyet etti: "Sizlere Muhammed'e karşı hayır ve iyilikte bulunmanızı vasiyet ediyorum. Gerçekten o Kureyş'in emini, Arab'ın en doğru konuşanı ve bütün üstünlüklere sahip olan bir kişidir. Allah'a andolsun kim onu izlerse kurtuluş bulur; kim onun yoluna yönelirse saadete erer. Ömrüm müsaade etseydi onu savunur ve korurdum. Muhammed doğru söylüyor; onun davetini kabul edin ve ona yardım etmek için birlik olun. Biliniz ki o kıyamete kadar sizin şeref ve üstünlük kaynağınız olacaktır."⁷¹

⁷¹ - es-Siretu'l-Halebiye, c.1, s.351-352. Zikr-i vefat-i ammuh-u Ebutalib ve zevcetuh-u Hatice babı. Bu konuda Allah Teala Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır: "**Doğrusu o, senin için de, kavmin için de bir öğüttür ve siz ondan sorguya çekileceksiniz.**" Zuhruf, 44.

Beşinci Bölüm

Resulullah (s.a.a), Ehl-i Beyt İmamları (s.a.a) ve Ashabın Ebutalib Hakkında Tutumları

Resulullah'ın (s.a.a) Tutumu:

Resul-i Ekrem (s.a.a) Ebutalib'i sever, hayatı boyunca onu sürekli hayırla anardı. Ebutalib'in yaşamını Peygamber efendimizin (s.a.a) siretinden farklı düşünemeyiz. Nitekim yukarıda anlattıklarımızdan da bunu anlamak mümkündür.

Burada Resulullah'ın (s.a.a) Ebutalib hakkındaki görüşünü bildiren ve onunla ilişkisinin hangi ölçülerde olduğunu beyan eden bazı rivayetlere kısaca değineceğiz. Daha sonra Ehl-i Beyt İmamları (a.s) ve sahabelerin Ebutalib'i savunmalarına yer vereceğiz.

Mutezilî İbn Ebi'l-Hadid'in Nehcu'l-Belağa Şerhi'nde şöyle geçmektedir: Ebutalib vefat edince Ali, Resulullah'ın (s.a.a) yanına gelerek haberi kendisine ulaştırdı. Bu haberden dolayı

hüzün ve keder Peygamber efendimizin tüm vücudunu sardı. Sonra Ali'ye, "*Git ona gusül ver; gusül verdikten sonra gel bana bildir*" buyurdu. Ebutalib'in cenazesini tabuta bırakıp defnetmek için götürdükleri zaman Resulullah (s.a.a) çıkageldi ve amcasına hitaben şöyle buyurdu:

"Ne iyi sıla-i rahim yaptın amcacığım! Allah sana hayırlı mükafat versin; çocuklukta beni korudun; bakımımı üstlendin ve büyüdüğüm zaman da himaye ettin, destekledin."

Sonra mezarın başına gelinceye kadar cenazeye eşlik etti. Mezarının başında yine Ebutalib'e hitap ederek şöyle dedi: "Allah'a andoslun ki senin için bağışlanma dileyeceğim ve sana öyle bir şefaate edeceğim ki cinler ve insanlar şaşırıp kalacaklar."⁷²

Şeyh Mufid bu hadisin altında şöyle demiştir:

Bu hadiste, Ebutalib'in iman ettiğine dair iki delile rastlamaktayız:

⁷² - Şerh-u Nehci'l-Belaga, İbn Ebi'l Hadid, c.14, s.76, mektup: 9, min kitabihi lehu aleyhisselam ila Muaviye; Tarih-i Hatib Bağdadî, c.13, s.198; Tarih-i İbn Kesir, c.3, s.125; Tezkiretu'l-Havass, s.6; el-İsabe, c.4, s.116, Ebutalib'in biyografisi, 684; Şerh-u Şevahidi'l-Muğnî, s.136; Tarih-i Yakubî, c.1, s.355, vefat-i Hatice ve Ebutalib babı; et-Tabakat, İbn Sa'd, c.1, s.206; el-Hasaisu'l-Kubra, İbn Asakir, c.1, s.87.

1- Bu hadiste Resulullah (s.a.a) Ali'ye (a.s) Ebutalib'e gusül verip onu kefenlemesini emrediyor. Orada Akil ve Talib gibi diğer oğulları da varken bu emri Ali'ye buyurmasının nedeni Ali'nin Allah ve Resulü'ne iman etmiş olmasıydı. Akil ve Talib daha sonra iman ettiler. İşte bu nedenle Resulullah (s.a.a) Ali'yi (a.s) babasına gusül verip kefenlemeye layık görüyor ve onu bu işle görevlendiriyor. Fakat eğer Ebutalib Nasibilerin sandığı gibi kafir olarak ölmüş olsaydı bu durumda Akil ve Talib babalarına gusül verip kefenlemek konusunda daha öncelikli olurlardı. Ama Müslüman'a Müslüman'dan başkasının gusül verip defnetmesi caiz olmadığı için görüyoruz ki efendimiz Ali'yi (a.s) onlardan öne geçirdi.

O halde, Ali'nin Ebutalib'e gusül verip kefenlemesi için diğerlerinden öne geçirilmesi, Ebutalib'in iman ettiğini gösteriyor; çünkü mümine ancak mümin gusül vermelidir.

2- Ebutalib'in iman ettiğine diğer bir delil ise şudur: Resul-i Ekrem (s.a.a) Ebutalib için dua edip, Allah Teala'dan onun için bağışlanma ve şefaahat diliyor. Bu dua ve bağışlanma dileme o dönemde Müslüman cenaze için kılınan namaz konumundaydı. Ebutalib kafir olarak ölmüş olsaydı Resulullah (s.a.a) onun cenazesinin üzerinde onu övüp

medhetmez, Allah'tan onun için bağışlanma ve şefaah dilemezdi.

Ebutalib kafir olarak ölmüş olsaydı Resulullah'ın (s.a.a) ondan kaçınması farz olur, hak dini kabul etmediği için onu kınaması ve yermesi gerekirdi. Nitekim Allah Teala bu konuda şöyle emretmiştir: "**Ve Onlardan ölen birinin üzerine asla namaz kılma, onun kabri başında durma.**"⁷³ Başka bir yerde ise buyuruyor ki: "**İbrâhim'in babası için mağfiret dilemesi, sadece ona verdiği bir sözden ötürü idi. Fakat onun, bir Allâh düşmanı olduğu, kendisine belli olunca ondan uzak durdu.**"⁷⁴

Demek ki Ebutalib'in ölmeden önce iman ettiği anlaşılır; Resulullah'ın (s.a.a) söz ve hareketleri de buna delalet etmektedir.⁷⁵

Tarih-i Taberî'de şöyle geçmektedir: Ebutalib vefat edince Kureyş Resulullah'a (s.a.a) eziyet etmek ve sıkıntı vermek için daha da rahat davrandılar. Öyle ki, bir gün Kureyş cahillerinden biri Hazretin başına toprak serpti. Resul-i Ekrem (s.a.a) topraklar içerisinde eve döndü. Kızlarından biri kalkıp babasının başını ve yüzünü yıkayınca ağladı. Peygamber-i Ekrem (s.a.a), "**Kızım!**" buyurdu, "**Allah**

⁷³ - Tevbe, 84.

⁷⁴ - Tevbe, 114.

⁷⁵ - İman-ı Ebutalib, Şeyh Mufid, s.27.

babanın koruyucusudur. Amcam Ebutalib hayatta olduğu müddetçe Kureyş böyle bir şeye cüret edemiyordu."⁷⁶

Emirülmüminin Ali (a.s) Resulullah'tan (s.a.a) şöyle nakletmiştir: "Cebrail bana nazil oldu ve buyurdu ki: Ey Muhammed! Allah Teala altı kişi hakkında senin şefaatinı kabul edecek: Seni dünyaya getiren Amene bint Veheb; sülbünden geldiğin Abdullah b. Abdulmuttalib; terbiyesinde büyüdüğün Ebutalib; çocukken sana şefkat kanatlarını geren ve bakımını üstlenen Abdulmuttalib. Cahiliye dönemindeki kardeşin ve süt emdiğın Halime-i Sadiye."⁷⁷

⁷⁶ - Tarih-i Taberî, c.2, s.80, Muessese-i A'lemî basımı; Tarih-i İbn Asakir, c.1, s.284; Müstedrek-i Hakim, c.2, s.622, el-Hicret-u ila'l Habeşe kitabı; Tarih-i İbn Kesir, c.3, s.122 ve 134; es-Safve, İbn Cevzî, c.1, s.21; el-Faik, Zamehşeri, c.2, s.213; Tarih-i Hamis, c.1, s.253, Sire-i Halebiye, c.1, s.375; Fethu'l-Barî, c.7, s.153-154; Şerhu'ş-Şevahid, Muftû, s.136; Esna'l-Metalib, s.11 ve 21; Talebetu't-Talib, s.4 ve 54; el-Gadir, c.7, s.376-377.

⁷⁷ - et-Ta'zim-u ve'l-Minne, Hafız Siyutî, s.25; Zehairu'l-Ukba, s.7; ed-Dercu'l-Metbakiyye, Siyutî, s.7; Mesaliku'l-Hunefa, s.14.

Ehl-i Beyt İmamlarının (a.s) Tutumu

A- Emirülmüminin Ali (a.s) babasının tekfir edilmesiyle karşılaşınca buyurdu ki: "Allah'a andolsun ki, Ebutalib Abdumenaf b. Abdulmuttalib, Kureş karşısında Haşim oğullarını daha iyi savunup koruyabilmek için imanını gizleyen bir Müslüman ve mümindir."⁷⁸

Yine şöyle buyurdu: "Ebutalib, Resulullah (s.a.a) kendisinden razı olduğu halde vefat etti."⁷⁹

B- İmam Hüseyin (a.s) da bu iddiaya karşı tavır takınmış ve babası Emirülmüminin Ali'den (a.s) Ebutalib hakkında şöyle nakletmiştir: *"Bir gün babam insanlardan bir grup arasında oturmuştu. O sırada onlardan biri, ey Emirülmüminin! dedi, senin Allah katında böyle yüce bir makamın varken baban ateşte azap mı görecektir?! Bunun üzerine Emirülmüminin Ali (a.s), sus, dedi; Allah ağzını kapatsın. Muhammed'in hak üzere gönderen Allah'a andolsun ki, babam yeryüzündeki bütün insanlar için şefaet talep ederse Allah Teala kabul eder. Ben cennet ve cehennemin taksim edicisi iken babam azapta*

⁷⁸ - el-Gadir, c.7, s.388.

⁷⁹ - Ae.

*mı olacak?! Muhammed'i hak üzere gönderen Allah'a andolsun ki, kıyamet günü Ebutalib'in nuru şu beş nur müstesna bütün varlıkların nurunu karanlıkta bırakacaktır; ancak bundan: Muhammed'in nuru, Fatıma'nın nuru, Hasan ve Hüseyin'in nuru ve Hüseyin'in soyundan olan imamların nuru müstesnedir. Onun nuru, Allah Teala'nın Adem'i yaratmadan iki bin sene önce yarattığı bizim nurumuzdandır."*⁸⁰

C- İmam Seccad (a.s) da dedesi Ebutalib'i savunmuş, Ali'ye (a.s) darbe vurmak için İslam ümmeti arasında yaygınlaştırılan bu iftirayla mücadele etmiştir. O, "Ebutalib mümin miydi?" diye soran adama cevap olarak, "Evet; mümindir" buyuydu. "Fakat bir grup onun kafir olduğunu söylüyor!" denildiğinde ise şöyle buyurdu:

"Çok şaşırtıcıdır. Ebutalib'e mi iftira ediyorlar, yoksa Resulullah'a (s.a.a) mı?! Allah Teala Kur'an-ı Kerim'in çeşitli ayetlerinde mümin bir kadının kafir bir erkeğe eş olmaktan sakındırmıştır. Ve hiç şüphesiz ki Fatıma bint Esed -r.a- ilk Müslümanlardan idi.

⁸⁰ - el-Gadir, c.7, s.387, h. 7; Kenzu'l-Fevaid, Muhaddis Keracekî, c.1, s.183.

ve Fatıma bi'setten yıllar sonra yaşayan Ebutalib'in nikahında kalmıştır⁸¹

D- Ebubasir-i Leys-i Muradî şöyle rivayet etmektedir: Ebu Cafer İmam Bâkır'a (a.s), "Efendim! Bazı kişiler Ebutalib'in cehennemin sığ ateşinde olduğunu ve bu nedenle başının kaynayacağını söylüyorlar; bu konuda sizin görüşünüz nedir?" diye arzettim. İmam, "Yalan söylüyorlar" buyurdu; "Vallahi eğer Ebutalib'in imanı terazinin bir kefesine ve bütüin bu insanların imanı da diğer kefesine bırakılacak olursa, Ebutalib'in imanı onların hepsinden daha ağır gelir."

Daha sonra şöyle buyurdu: "Kendi hayatında Emirulmüninin Ali'nin (a.s) Abdullah, oğlu ve Ebutalib'ten taraf hac yapmalarını emrettiğini ve ölümünden sonra da onlardan taraf hac yapılmasını vasiyet ettiğini bilmiyor musunuz?"⁸²

E- Yunus b. Nebateh şöyle naklediyor: İmam Sadık (a.s) benden, "Ey Yunus! Halk

⁸¹ - Şerh-u Nehci'l-Belaga, İbn Ebi'l-Hadid, s.14 ve 69, mektub: 9, min kitabi'n lehu ile'l-Muaviye; el-Gadir, c.7, s.380 ve 389; el-Hüccet-u ala'z-zahib-i ila't-Tekfir-i Ebutalib kitabı, s.24.

⁸² - el-Gadir, c.7, s.380 ve 390; Şerh-u Nehci'l-Belaga, İbn Ebi'l-Hadid, c.14, s.68, mektub: 9; el-Hüccet-u ala'z-Zahib-i ila tekfir-i Ebi Talib, s.18; Kenzu'l-Fevaid, c.1, s.80; Müstedreku'l-Bihar, c.6, s.447; imam-ı Ebutalib ve redd-i ahbar-i Zahzah babı.

Ebutalib hakkında neler söylüyor?" diye sordu. Ben, "Fedanız olayım! Onun cehennemın sığ (az) ateşinde olduğunu ve başının üst kısmının kaydığını söylüyorlar" dedim. Bunun üzerine İmam (a.s) şöyle buyurdu: "Allah düşmanları yalan söylüyorlar. Ebutalib kıyamet gününde peygamberler, sıdıklar, şehidler ve salihlerle bir arada olacaktır ve ne güzel bir yerleri var onların!"⁸³

Abdurrahman b. Kesir şöyle nakletmektedir: İmam Sadık'a (a.s) şöyle arzettim: "İnsanlar Ebutalib'in cehennemın sığ (hafif) ateşinde olduğunu söylüyorlar; bu konuda siz ne diyorsunuz?" İmam (a.s), "Yalan söylüyorlar; Cebrail Peygambere böyle bir şey nazil etmemiştir" buyurdu. Ben, "O halde neyi nazil etmiştir?" diye sordu. İmam (a.s), "Cebrail bazı emirleri bildirmek için nazil oldu ve bu arada buyurdu ki: Ey Muhammed! Rabbin sana selam gönderiyor ve buyuruyor ki: Doğrusu Ashab-ı Kehf imanlarını gizlediler ve kendilerini müşrikmiş gibi gösterdiler. Bu nedenle Allah onlara iki mükafat verdi. Ebutalib de imanını gizledi ve kendisini kafir gösterdi. Bunun için Allah Teala ona da iki mükafat verecek. O daha vefat etmeden cennetle müjdelendi. Bu kişiler nasıl bu

⁸³ - el-Gadir, c.7, s.392-393; Kenzu'l-Fevaid, s.80, el-hüccet-u ala'z zahib, s.17.

iftiraları Ebutalib'e isnat ediyorlar; oysa vefat ettiği gece Cebrail nazil oldu ve Resul-i Ekrem'e (s.a.a) buyurdu ki: Ey Muhammed! Yavaş yavaş Mekke'den hicret etmeye hazırlan; zira Ebutalib'ten sonra orada seni himaye edecek ve destekleyecek bir kimse bulamayacaktın."⁸⁴

F- Derest b. Ebu Mensur şöyle rivayet ediyor: İmam Kâzım'dan (a.s), "Acaba Resulullah (s.a.a) Ebutalib'i hüccet biliyor muydu?" diye sorduğum zaman, "Hayır" buyurdu; "Ancak onda bir takım vasiyetler vardı ki onları Resulullah'a (s.a.a) teslim etti." Ben, "Müslüman olmadığı halde vasiyetleri nasıl peygambere teslim etti?" diye sordum. İmam (a.s), "Müslüman olmamış olsaydı Resulullah'a (s.a.a) vasiyet etmezdi" buyurdu. Bunun üzerine, "O halde Ebutalib'in durumu nasıldı?" diye sordum. İmam (a.s), "Resulullah'ın (s.a.a) risaletini ve İslam dinini (açıkça) ikrar etti ve vasiyetleri Hazrete ulaştırdığı gün ise vefat etti" buyurdu.⁸⁵

G- Şeyh Keracî kendi senediyle Aban b. Muhammed'den şöyle rivayet etmiştir: İmam Ali b. Musa Rıza'ya (a.s), "Fedanız olayım!

⁸⁴ - el-Gadir, c.7, s.390; Biharu'l-Envar, c.9, s.24; Ebutalib Hami-i Resulullah (s.a.a), Necmuddin Askerî, Tefsir-i Ebu Futuh-i Razî, c.4, s.212.

⁸⁵ - el-Gadir, c.7, s.394.

Ebutalib'in imanı konusunda şüpheye düşmüş bulunmaktayım; beni irşat edin" diye yazdım. İmam (a.s) bana şu cevabı yazdı: "**Kim de kendisine doğru yol belli olduktan sonra Elçi'ye karşı gelir ve mü'minlerin yolundan başka bir yola uyarsa, onu döndüğü yola yöneltiriz ve cehenneme sokarız.**"⁸⁶ *Eğer sen Ebutalib'in iman ettiğini ikrar etmezsen yerin cehennem olur.*⁸⁷

Yine büyük Kur'an müfessiri Ebu Futih-i Razî kendi tefsirinde İmam Rıza'dan (a.s), o hazretin çeşitli kanallarla babalarından şöyle rivayet ettiğini yazar: "*Ebutalib'in yüzüğünün kaşında şunlar yazılmıştı: Rabbim olarak Allaha, peygamber olarak kardeşim oğlu Muhammed'e ve onun vasisi olarak da oğlum Ali'ye razı oldum.*"⁸⁸

3- Ashab'ın Ebutalib'in İman Ettiğine Tanıklığı

A- İkrime'den, İbn Abbas'tan şöyle rivayet edilmiştir: Ebubekir, Ebu Kuhafe'yi Resulullah'ın (s.a.a) huzuruna getirdi. Ebu

⁸⁶ - Nisa, 114.

⁸⁷ - el-Gadir, c.7, s.381 ve 394; el-Huccet-u ala'z-Zahib-i ila tekfir-i Ebitalib, s.16; Kenzu'l-Fevaid, s.80; Şerh-u Nehci'l-Belaga,, c.14, s.68.

⁸⁸ - el-Gadir, c.7, s.395; Tefsir-i Ebu Futih-i Razî, c.4, s.211.

Kuhafe kör ve yaşlı biriydi. Resulullah (s.a.a), "*Neden bu yaşlı adamı rahat bırakmadı ki, biz onun yanına giderdik?*" buyurdu. Ebubekir, "Ey Allah'ın Resülü! Bu işle daha fazla sevap ve ecir almak istiyorum. Vallahi siz Ebutalib'in iman etmesine sevindiğiniz gibi ben de babamın iman etmesine çok sevindim ve bu işin sizin gözlerinizi aydınlatacağını umarım" dedi.

Resul-i Ekrem (s.a.a), "*Öyledir*" buyurdu.⁸⁹

B- Şeyh Saduk Emalî adlı kitabında kendi senediyle Said b. Cubeyr'den, Abdullah b. Abbas'tan şöyle rivayet etmiştir: Adamın biri ona dedi ki: "Ey Resulullah'ın (s.a.a) amcasının oğlu! Acaba Ebutalib Müslüman oldu mu?"

Bunun üzerine İbn Abbas şöyle cevap verdi: Şu şiirleri okuyan birinin nasıl Müslüman olmadığı düşünülebilir:

Herkes bilir ki evladımız yalan söylemez
Batıl sözlere de o asla aldırış etmez.

Ebutalib'in misali, imanlarını gizleyen ve müşrikmiş gibi görünen Ashab-ı Kehf gibidir. İşte bu nedenle Allah onlara iki sevap verdi.⁹⁰

⁸⁹ - Şerh-u Nehci'l-Belaga., c.14, s.69, el-Hüccet-u ala'z-zahib-i ila tekfir-i Ebutalib, s.137-138.

İkrime, İbn Abbas'tan şöyle nakletmiştir: Babam bana Ebutalib'in vefat ederken şöyle dediğini aktarmıştır: "Eşhedu en la ilahe illellah ve eşhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluh."⁹¹

C- Tefsir-i **Vukey**'de, Ebuzer-i Gifari' kanalıyla şöyle nakledilmiştir:

Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a and olsun ki Ebutalib vefat edince Habeşice İslam getirdi. Ebutalib, Resul-i Ekrem'e (s.a.a), "Habeşice biliyor musun?" diye sordu. Hazret (s.a.a), "*Amcacığım! Allah Teala bütün dilleri bana öğretti*" buyurdu. Ebutalib, "Ey Muhammed! Esden lemesaka katalaha = Allah'tan başka bir ilah olamdığına şahadet ediyorum" dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.a) ağlayarak, "*Allah Ebutalib'in imanı ile benim gözlerimi aydınlattı*" buyurdu.⁹²

D- Ebu'l-Futuh İsfahanî kendi senediyle Muhammed b. Humeyd'den şöyle nakletmiştir: Babam bana Ebu'l-Cehm b. Huzeyfe'den, "Resulullah (s.a.a) Ebutalib için cenaze namazı kılmış mıdır?" diye sorulduğunu ve onun şöyle

⁹⁰ - el-Gadir, c.7, s.396; Şerh-u Nehci'l-Belaga, c.14, s.70.

⁹¹ - el-Gadir, c.7, s.397; Şerh-u Nehci'l-Belaga,, c.14, s.71.

⁹² - el-Gadir, c.7, s.398; Ziyau'l-Alemin, Şeyh Ebu'l Hasan Şerif.

dediğini rivayet etmiştir dedi: "O zamanda cenaze namazı daha teşri edilmemişti. Resulullah (s.a.a) Ebutalib vefat edince çok üzüldü. Ali'ye onun gusül, kefen ve defin işlerini üstlenmesini emretmişti. Kendisi de Ebutalib'in cenazesinin yanında yer almıştır. Abbas ve Ebubekir onun iman ettiğine şahadet etmişlerdir. Ben de onların bu konuda doğru söylediklerine şahadet ediyorum; çünkü Ebutalib bir takım maslahatlar nedeniyle imamını gizliyordu; eğer İslam'a açıkça davet edilinceye kadar yaşayacak olsaydı imanını açığa çıkarırdı."⁹³

İbn Ebi'l - Hadid şöyle yazıyor: Bazıları Abbas b. Abdulmuttalib'den ve bazıları da Ebubekir b. Kuhafe'den çeşitli senetlerle Ebutalib'in vefat etmeden önce, "La ilahe illallah; Muhammedun Resulullah" dediğini rivayet etmişlerdir.

Meşhur rivayete göre Ebutalib vefat etmeden önce yavaşça konuşuyordu. Kardeşi Abbas onun ne dediğini anlamak için yaklaştı. Sonra Resulullah'a (s.a.a) dönerek, "Ey kardeşimin oğlu! Allah'a andolsun ki amcan kelime-i şahadeti söyledi; fakat zayıflığı

⁹³ - el-Gadir, c.7, s.399; el-Huccet-u ala'z-Zahib-i ila tekfir-i Ebutalib, s.300-301.

nedeniyle senin de duyabileceğin kadar yüksek söyleyemedi" dedi.⁹⁴

İbn Ebi'l - Hadid başka bir sözünde günümüz insanlarınca Ebutalib'in Müslüman olduğunun kesinlik kazandığını vurgulamış ve bunu bir şiirde dile getirmiştir.⁹⁵

Eğer Ebutalip ve oğlu olmasaydı
Din bir kimlik kazanıp ayakta duramazdı
O Mekke'de barındırdı ve korudu
Bu Yesrip'te samimi bir savunucu oldu.

.....
.....
.....

⁹⁴ - Şerh-u Nehci'l-Belaga, İbn Ebi'l-Hadid, c.14,s s.71, İhtilafu'r-re'y fi iman-i Ebutalib babı.

⁹⁵ - Şerh-u Nehci'l-Belaga, İbn Ebi'l-Hadid, c.14,s s.83-84, mektup: 9, İhtilafu'r-re'y fi iman-i Ebutalib babı.

Altıncı Bölüm

Ebutalib'in Kafir Olduğu Efsanesi

Bazı Ehl-i Beyt (a.s) düşmanları Ümeyye oğullarını izleyerek araştırıp incelemeden Ebutalib'in kafir olarak öldüğünü söylemişlerdir!

Burada meselenin gün ışığına çıkması için Resulullah'ın (s.a.a) ailesine karşı duyulan kinin tarihî köklerine değindikten sonra yukarıda açıkladığımız tarihi gerçeklere karşı gündeme getirilen habis zanları, Ebutalib'in Müslüman oluşunu, uygulamalarını ve Resulullah'a (s.a.a) yardım edebilmek için korkmadan direnişini ve peşinden de Resul-i Ekrem'in (s.a.a) vasisi Ali b. Ebutalib'e (a.s) karşı duyulan kin ve düşmanlık nedeniyle Ebutalib'in küfrünü ispatlamak için bazılarının girişimlerini inceleyeceğiz:

Ebutalib'i Tekfir Etmenin Tarihi Kökleri

Abdumuttalib'in yıldızı parlayıp Kureyş'in riyaseti makamına ulaştı. Ondan sonra bu makamı oğlu Ebutalib miras alarak Mekke'nin reisi oldu. Bu riyaset, diğerlerinin bu makama ulaşmak konusunda iddialarının son bulmasını gerektirmiyordu. Çünkü Kureyş yirmi beş kola ayrılmaktadır. Ebutalib'in riyasetindeki Haşim oğulları ve Abdumuttalib oğulları Kureyş'in en saygın koluydu.

Sancaktar ve askeri komutanlardan biri olan Ebusüfyan Sahr b. Harb b. Ümeyye de riyaset iddiasında bulunanlardan biriydi.⁹⁶

Bütün Kureyşliler Ebutalib'in üstünlük, yüce makam ve mevkiini itiraf ediyorlardı. Fakat buna rağmen Haşim ve Ümeyye arasında öteden beri süre gelen kıskançlık ve rekabet hala devam ediyor ve bazen bu durum Ebusüfyan'ın hareket ve davranışlarında tezahür ediyordu. Haşim oğullarının üstünlüğü, Mekke içinde ve Mekke dışındaki konumları Emeviler'in mustarip olmalarına ve onlara karşı kin beslemelerine neden oluyordu.

Ebusüfyan yaptığı yolculuklarında yakında Abdumenaf oğullarından bir peygamber

⁹⁶ - Siretu'l-Halebiyye, c.1, s.15, Nesebuh-u Şerif babı.

geleceğini duymuştu. Bu haberi duyunca o seçkin peygamberin kendisi olabileceğini, peygamberliğe sadece kendisinin layık olduğunu düşündü ve kendisi varken peygamberliğin Haşim oğullarına verilmesini düşünmek bile istemiyordu!⁹⁷

Ebusüfyan, reisliği Haşim oğullarından alıp onların burnunu yere sürmek ve sürekli kendilerine karşı güttükleri üstünlükten dolayı intikam almak ve kendisinin Allah tarafından desteklendiğini ve Kureyş'in tek efendisi olduğunu itiraf etmeleri için ilahî nidayı bekliyordu.⁹⁸

Ebusüfyan, Muhammed b. Abdullah'ın Ebutalib'in evinde gökyüzünden nida aldığını kendisinin Allah tarafından gönderilmiş olduğunu dile getirdiğini duyunca şok oldu.⁹⁹ Bunun imkansız olduğunu söylüyor ve böyle bir şeyin olabileceğine inanmak istemiyordu. İşte bu nedenle, "Bu Ebutalib'in yönlendirmesiyle Haşim oğullarının bir hilesidir" dedi.

Onun, peygamberliğin Ebutalib'in evinde gerçekleştiğini onaylaması Haşim oğullarının ilelebet üstünlük ve riyasetlerini kabul etmesi

⁹⁷ - es-Siretu'l-Halabiyye, c.1, s.80; el-Hasaisu'l-Kubra, c.1, s.41.

⁹⁸ - Ae. c.1, s.12 - 15.

⁹⁹ - Tarih-i Yakubî, c.1, s.24.

anlamına gelirdi; çünkü peygamberlik mevcut bütün imtiyazları yıkıp yepyeni şeylerin temelini atacaktı.¹⁰⁰

İşte bu nedenle Ebusüfyan İslam'a karşı mücadelesini başlatarak Ebutalib riyasetindeki Haşim oğullarına karşı kendisini koyan muhaliflerin müşriklerin reisi görüyordu.¹⁰¹

Ebutalib, Muhammed'i öldürmeleri durumunda Kureyş'in bütün reislerini ölümle tehdit etti.¹⁰² Ebutalib, Haşim oğullarıyla Abdulmuttalib oğullarını toplayıp Muhammed'i (s.a.a) savunma konusunda aralarında vahdet sağladı; böylece hepsi ölünceye kadar Muhammed'i (s.a.a) yalnız bırakmamaya karar verdiler.¹⁰³

Müslümanlar Resul-i Ekrem'in (s.a.a) önderliğinde zafere ulaşmaya kadar Ebusüfyan önderliğinde müşriklere karşı mücadeleleri devam etti. Bu savaşlarda Ali b.

¹⁰⁰ - Tarih-i Yakubî, c.1, s.31-32; Şevahid-i Tenzil, Haskanî-i Hanefî, c.1, s.143.

¹⁰¹ - Şevahid-i Tenzil, Haskanî-i Hanefî, c.1, s.143; es-Savaiku'l-Muhrika, s.15.

¹⁰² - Tarih-i Yakubî, c.1, s.345-346, el-meb'as ve'l-isra babı; Tabakat-i İbn Sa'd, c.1, s.202, Memşa Kureyş ila Ebutalib babı.

¹⁰³ - Tabakat-i İbn Sa'd, c.1, s.186; Siretu'l-Halebiyye, c.1, s.304.

Ebutalib ve Haşim oğulları Kureyş'in ileri gelen azgınlığını öldürdüler.¹⁰⁴

Diğer taraftan Ümmeyye oğulları Resulullah (s.a.a) terör etme projesini hazırladılar; hatta Ebusüfyan, Muhammed'i (s.a.a) öldürmeyi üstlendi.¹⁰⁵ Ebusüfyan'ın eşi ve Muaviye'nin annesi Hind, Resulullah'ın (s.a.a) amcası şehidler efendisi Hamza'nın ciğerini çiğnedi ve Uhus savaşında burnunu ve kulağını keserek cenazesine saygısızlıkta bulundu.¹⁰⁶

Mekke fethedilip bütün Kureyş boyları yenilgiye uğradıktan sonra Ebusüfyan canını kurtarmak için Müslüman olmak zorunda kaldı. Fakat sürekli Haşim oğullarından intikam almak için uygun bir fırsat kolluyordu.

Bu çalışmaların sonucu oğlu Muaviye saltanat tahtına oturup babasının yerine Ebutalib'ten intikam aldı ve her yere, "Babam Ebusüfyan ve annem Hind iman ettikleri halde Ebutalib kafir olarak öldü" diye yaygara yaydı!

Bazıları da, Ebutalib'in kafir olduğu efsanesinin Emeviler döneminde değil, Abbasiler döneminde, özellikle Mensur-i

¹⁰⁴ - Tarih-i Yakubî, c.1, s.363.

¹⁰⁵ - Tabakat-i İbn Sa'd, c.2, s.94, seriye-i Amr b. Umeyye-i Zumrî babı.

¹⁰⁶ - Şerh-u Nehci'l-Belaga, c.1, s.504.

Devanikî'nin döneminde yayıldığını söylemişlerdir; çünkü Muaviye Ali'yi (a.s) kınamak ve ona lanet etme konusunda hiçbir sınır tanımadığı, o hazrette olmayan kusurları ona isnat ettiği halde, tarihte onun Ebutalib'in Müslüman olup olmadığı konusuna değindiğine ve kınadığına rastlanmamaktadır.¹⁰⁷

Ehl-i Beyt (a.s) adına kıyam edip Emevi hanedanının sultasına son veren Abbasiler, iktidara geçtikten sonra Şiilere zulm-u sitem etmeye, onların soyunu kurutmaya başladılar. Çünkü Şia'ya göre İslam ümmetinin siyasi ve toplumsal önderliği Hz. Ali'nin (a.s) ve ondan sonra da onun soyundan olan diğer Ehl-i Beyt İmamlarının (a.s) hakkıydı; diğerleri ise bu makamı onlardan zorla almışlardı. İşte bu nedenle Ebutalib'in kafir olarak tanıtılması hakim gücün işine geliyordu. Özellikle Abbasiler döneminde, Ehl-i Beyt taraftarlarından büyük bir kesimi Mensur-i Abbasi'ye karşı ayaklanınca Abbasiler kendilerini Ali (a.s) oğullarından üstün göstermek için Abbasilerin Resulullah'ın (s.a.a) Müslüman olan amcası Abbas'ın soyundan, Alevilerin ise Müslüman olmadan

¹⁰⁷ - Şerh-u Nehci'l-Belaga, Muhammed Cevad Muğniye, c.3, s.471.

ölen Ebutalib'in soyundandır diye Ebutalib'e karşı girişimlerde bulundular. Bu iftirayı yaymak için saray hatipleri, yazar ve vaizlerden yardım aldılar. O halde Ebutalib'in kafir olarak tanıtılması tamamen siyasi bir girişimdi.¹⁰⁸

Elbette bize göre Ebutalib'i tekfir etme konusunun sadece Abbasiler döneminde olan ve Emeviler döneminde olmayan siyasî bir olay olduğu söylenemez; bu mevzuu Emeviler de hatipler ve yazarlar vasıtasıyla yaydılar. Tarihte Muaviye'nin Ebutalib'in kafir olduğuna dair bir söz söylediğine rastlamıyorsak, şunu göz ardı etmemek gerekir ki, bu görevi hilekâr Amr-ı As ve onun elamanları yapıyorlardı. Amr-ı As, Resulullah'ın (s.a.a) döneminde Ebutalib'in Neccaşi'ye mektup yazarak onu kendisinin Müslümanlara karşı hilesi konusunda uyarmasını daha unutmamıştı.

Muaviye'nin Ebutalib'in kafir olduğu konusunda söylediği sözlerin tarihte kaydedilmemiş olması veya bu vazifeyi başkalarına bırakmış olması da mümkündür.

Diğer taraftan daha önce Hz. Ali (a.s), İmam Hüseyin (a.s), İmam Seccad ve İmam Bâkır'ın (a.s) bu iftira karşısında durduklarına ve bunu ciddi bir şekilde engellediklerine

¹⁰⁸ - Akidet-u Ebutalib, Seyyid Talib Rufaî, s.50.

değınmiştık; halbuki bu imamlar Abbasilerin döneminde değil, Emevilerin döneminde yaşamışlardır; bu da Ebutalib'in kafir olduğu yaygarasının Mensur-i Devanikî'nin döneminden önce çıkarıldığını ortaya koymaktadır.

2- Ebutalib'in İman Ettiğinin Delilleri

1- Ebutalib'in yağmur yağdırması için Allah'a yakarışı.

Yılların birinde Mekke'de şiddetli bir kıtlık baş göstermişti. Kureyş, Ebutalib'ten kendileri için yağmur talebinde bulunmasını istediler. Bunun üzerine Ebutalib yüzü güneş gibi parlayan bir gençle -Resul-i Ekrem (s.a.a)- birlikte evinden dışarı çıktı. Ebutalib Ka'be'nin duvarına yaslandı. O genç de gökyüzüne işaret etti. Ebutalib duayla meşgulken gökyüzünde bulut parçaları bir araya gelip toplandılar ve çok geçmeden şiddetli bir yağmur yağdı; çöller yeşerdi ve hayvanlar suya doydular.¹⁰⁹

Ebutalib bu konuda Resulullah'ı (s.a.a) şöyle methetmiştir:

Yağmur istendi onun nur çehresi hürmetine

¹⁰⁹ - Biharu'l-Envar, c.18, s.3; el-Gadir, c.7, s.346; Subulu'l-Hudâ ve'r-Roşd, Salihî Şami, c.2, s.137, İbn Asakir'den naklen.

Yetimlerin babasıdır, dulların sığınağı
Haşim oğullarından kurtuluş arayanlar ona
sığınır

Onun nezdinde nimet ve lütuflara
bürünürler

Adalet ölçüsüdür bir kıl payı eksiltmez
Doğruluk tartıdır taşları sınırdan
çıkamaz...¹¹⁰

2- Bir gece Ebutalib deresinde Ali'yi (a.s)
Resulullah'ın yatağına yatırıp onu feda etmek
isteyince Ali (a.s) babasına, "*Babacığım!*
Nihayet bir gece öldürüleceğim ben!" dedi.

Ebutalib dedi ki:

Sabret oğlum! Sabretmek güzel bir
özelliştir.

Bil ki, sonunda bütün diriler ebedi yurda
göçecekler.

Her ne kadar da seni belalara hedef
ediyorsak da,

Bilmelisin ki bu, yiğit bir kişinin oğlu olan
soylu ve yüce bir kişi içindir.

Ali (a.s) babasının bu sözlerine şu güzel
beyitlerle cevap verdi:

¹¹⁰ - İrşad-i Sari fi Şerhi'l-Buhari, Kastalanî, c.2, s.227; el-Mevahibu'l-Ledunniye, c.1, s.48; es- Siretu'l-Halebiyye, c.1, s.116, vefat-u Abdulmuttalib ve kefalet-u ammuhu Ebutalib babı; es-Siretu'n-Nebeviye, İbn Hişam, c.1, s.272- 280; el-Bidayet-u ve'n-Nihaye, İbn Kesir, c.3, s.52-57.

Beni Ahmed hakkında sabretmeye mi davet ediyorsun?!

Vallahi ben söylediklerimi korktuğum için söylemiyorum

Benim yardımımı görmeni istedim
Her zaman senin itaatindeyim ben.¹¹¹

3- Ebutalib'in Cafer'e şu sözü: "Amcan oğluna yardım et ve git, onun sol tarafından namaza dur."¹¹²

4- Ebutalib, Kureyş'in Neccaşi'ye hediye göndererek düzenlediği komplodan haberdar olunca ona iki mektup gönderdi. Şiir şeklindeki bu mektupta onu müşriklerin hazırlamış oldukları komplodan haberdar edip ve bir beytinde oraya sığınanlara karşı iyi ve şefkatli davranmasını rica etti:

Saygın bir kişinin sen, uzaksın lanet edilmekten

Sığınaksız kişiler huzurunda düşmez sıkıntıya gerçekten.¹¹³

¹¹¹ - Biharul-Envar, c.19, s.4.

¹¹² - Usdu'l-Gabe, c.1, s.341; Cafer b. Ebutalib'in hal tercemesi, sayı: 759; el-İsabe, c.4, s.116, Ebutalib'in hal tercemesi, sayı, 685; Siretu'l-Halebiyye, c.1, s.269, zikr-u evveli'n-nas-i imanen bihi (s.a.a); Esna'l-Metalib, s.6.

¹¹³ - Siret-u İbn Hişam, c.1, s.333-334, irsal-u Kureyş ila'l-Habeşe fi taleb-i Muhacirine ilayha babı.

5- Ebutalib'in, "Ey Kureyşliler! Muhammed'e yardımcı ve destek olun. Vallahi onu izleyen doğruyu bulur ve hidayetine uyan saadete erer" şeklindeki sözü.¹¹⁴

6- Muhammed (s.a.a) bulunmazsa Kureyş'in ileri gelenlerini ölümle tehdit etmesi.¹¹⁵

7- Ölüm vaktinde Abdulmuttalib oğullarını çağırarak, "Muhammed'i izlediğiniz, emrine uyduğunuz müddetçe hayır üzere olursunuz. Ona itaat edin, ona yardım edin doğru yolu bulursunuz" demesi.¹¹⁶

8- Ebutalib, Abdulmuttalib oğullarını Resul-i Ekrem'in (s.a.a) evinde düzenlenen ilk siyasi toplantıya katılmaya teşvik etmesi; Resulullah'ın (s.a.a) o gün buyurduğu hadis, Hadis-i Dar diye meşhur oldu.¹¹⁷

9- Ebutalib'in bütün Kureyş boylarını şu şekilde tehdit etmesi: "Vallahi eğer

¹¹⁴ - Tarih-i Hamis, c.1, s.339; er-Ravzatu'l-Anif, c.1, s.259; el-Mevahib, c.1, s.72; Buluğ'l-İreb, c.1, s.327; Siretu'l-Halebiyye, c.1, s.352; Siret-u Zeynî Dehlan, Siret'l-Halebiyye'nin haşiyesinde, c.1, s.351; Esna'l-Metalib, s.5.

¹¹⁵ - et-Tabakatu'l-Kubra, İbn Saad, c.1, s.203; et-Taraif, s.85.

¹¹⁶ - Tezkiretu's-Sıbt, s.5, el-Hasaisu'l-Kubra, c.1, s.87; Siretu'l-Halebiyye, c.1, s.352; Siret-u Zeynî Dehlan, c.1, s.92.

¹¹⁷ - el-Kamil, İbn Esir, c.2, s.24.

Muhammed'i (s.a.a) öldürecek olursanız hiç birinizi sağ bırakmam; siz de yok olursunuz biz de."¹¹⁸

10- Kureyş'in büyüklerine meydan okuyarak Resul-i Ekrem'e (s.a.a) şöyle buyurması: "Ey kardeşimin oğlu! İnsanları Allah'a davet etmek istersen bize haber ver de seni korumak için silahlanarak dışarı çıkalım."¹¹⁹

11- Resulullah'ın (s.a.a), "Ebutalib hayatta olduğu müddetçe Kureyş bana eziyet etmeye cüret edemezdi" şeklinde buyruğu.¹²⁰

12- Resulullah'ın (s.a.a) Ebutalib ve Hatice'nin vefat ettiği yılı "Hüzün Yılı" diye adlandırması.¹²¹

13- Resul-i Ekrem'in (s.a.a) Ebutalib ve Hatice'nin vefatını iki büyük musibet diye adlandırması: "Bugünlerde iki büyük musibetle karşılaştık; bilmem hangisi için daha fazla feryad-u figan edeyim."¹²²

14- Ebutalib vefat edince, Resul-i Ekrem (s.a.a) şöyle buyurması: "Ey amcacığım! Ne de güzel sıla-ı rahim yaptın ve ne güzel iyilikte

¹¹⁸ - Tabakat-i Kübra, İbn Sa'd, c.1, s.203.

¹¹⁹ - Tarih-i Yakubî, c.1, s.347, en-Nezare babı.

¹²⁰ - el-Kamil, İbn-i Esir, c.2, s.21.

¹²¹ - Tarih-i Yakubî, c.1, s.354 ve Vefat-u Haticet-i ve Ebutalib.

¹²² - Ae, s.355.

bulundun! Çocukken kanadını gerdin,
büyüdüğüm zaman da beni savunmaktan
vazgeçmedin."

Ebutalib'i mezarına kadar teşyi ettikten
sonra mezarının başında durup şöyle demesi:
"Allah'a andolsun ki, Allah'tan senin için öyle
bir bağışlanma ve şefaahat dileyeceğim ki
insanlar ve cinler şaşıracaklar."¹²³

15- Ebutalib'in Müslüman olduğunu ve
Resulullah'ı (s.a.a) diğer peygamberler gibi
bildiğini ortaya koyan şiirleri:

Biliyorum ki Muhammed'in (s.a.a) dini
İnsanlar için gönderilen en üstün dindir.¹²⁴

Bilmez misiniz ki bulduk biz Muhamed'i
Musa gibi,
Önceki kitaplarda geçmiş, peygamberler
gibi ismi¹²⁵

Ey varlıkların şahidi! Şahid ol
Ben peygamberin Ahmed'in dini
üzerineyim

¹²³ - Şerh-u Nehci'l-Belaga, İbn Ebi'l-Hadid, c.14,
s.76, mektup: 9.

¹²⁴ - Ae. c.14, s.72.

¹²⁵ - Ae. c.14, s.55; Divan-i Ebutalib'ten naklen,
s.176-177.

Herkes dininde saparsa, ben hidayet üzereyim¹²⁶

16- Ebutalib hanif dini üzere olan bir muvahhitti; hatta bi'setten önce bile Kureyş'in din ve inancını kabul etmiyordu. Hanif olanlar putperestliğe inanmayan, hiçbir zaman putlar karşısında secde etmeyenlerdir; nitekim babası Abdulmuttalib de hiçbir zaman putperestliğe yaklaşmayan bir kişiydi.¹²⁷

17- Resul-i Ekrem (s.a.a) Ebutalib'i çok seviyor ve ona yardım etmeye çalışıyordu. Kıtlik yılında Kureyş zor günler yaşayınca sıkıntı çekenlerden biri de Ebutalib'ti. İşte bu nedenle Resulullah (s.a.a) amcası Abbas'ın yanına giderek, *"Ey Ebu'l-Fazl!"* dedi; *"Kardeşinin çoluk çocuğu olduğunu, kuraklığın onu ve ailesini kötü bir durumda bıraktığını biliyorsun. Bu durumda akrabaların birbirlerine yardımcı olmaları gerekiyor. Uygun görürseniz Ebutalib'in yanına gidip ona yardım edelim."*

Böylece Ebutalib'in yanına gittiler. Bu ziyaret sonucu Resulullah (s.a.a) Ali'yi ve

¹²⁶ - Gayetu'l-Metalib, s.75.

¹²⁷ - eş-Şifa, Kadı İyaz, c.1, s.183; el-İkmalu'd-Din, Saduk, s.104.

Abbas da Cafer'in kendi evlerine götürüp bakımlarını üstlenmeye karar verdiler.¹²⁸

Bu olaydan Resul-i Ekrem'in (s.a.a) Ebutalib'e karşı büyük bir sevgi duyduğunu, diğer taraftan Allah Teala'nın müminlere kafirlere karşı sert ve şiddetli olmalarını emrettiğini görüyoruz: "**Kâfirlere karşı katı, birbirlerine karşı merhametlidirler.**"¹²⁹ Başka bir yerde ise şöyle buyurmaktadır: "**Mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı onurlu ve şiddetlidirler.**"¹³⁰ Bu durumda müminlerin en üstünü olan Resulullah'ın (s.a.a) çok sevdiği ve ilgi duyduğu Ebutalib'i kafirlikle suçlamak yakışır mı?! (Ebutalib kafir olsaydı Resulullah (s.a.a) onu bu kadar sever miydi hiç?!)

18- Abbas Resulullah'a (s.a.a), "Ebutalib için Allah'tan bir şey umuyor musun?" diye sorunca efendimiz, "*Ebutalib için Allahtan bütün hayırları umuyorum*" cevabını verdi.¹³¹

Şeyh Mufid şöyle yazıyor: Ebutalib kafir olarak ölmüş olsaydı Resulullah'ın (s.a.a) onun için bağışlanma dilemesi caiz olmazdı; çünkü Allah Teala Kur'an-ı Kerim'de kafirlerin

¹²⁸ - Siret-u İbn Hişam, c.1, s.245-246.

¹²⁹ - Fetih, 29.

¹³⁰ - Maide, 54.

¹³¹ - Tabakat-i İbn Sa'd, c.1, s.125; el-Hasaisu'l-Kubra, c.1, s.87.

cehennem ateşinde ebedi olarak kalacaklarını, Allah'ın onları bütün hayırlardan mahrum edeceğini ve ebediyen onları hak ettikleri azaba uğratacağını bildiriyor.¹³²

19- Yukarıda da naklettiğimiz gibi biri grup sahabe Ebutalib'in iman ettiğini açıklamışlardır.

20- Ehl-i Beyt İmamları (a.s), örneğin İmam Ali, İmam Hasan, İmam Zeynulabidin, İmam Muhammed Bâkır, İmam Cafer-i Sadık ve İmam Rıza (a.s) Ebutalib'in iman ettiğini bildirmişlerdir.

21- Fatıma bint Esed'in ilk Müslümanlardan olduğunda şüphe yoktur. Fatıma Medine'de vefat edince Resul-i Ekrem (s.a.a) onu kendi elbisesiyle kefenledikten sonra dua için ellerini kaldırıp şöyle buyurdu: "*Allah'ım! Annemi bağışla...*" Bu konumda olan Fatıma bint Esed bi'setin onuncu yılına kadar Ebutalib'in eşiydi. Eğer Ebutalib iman etmemiş ve kafir olsaydı Fatıma onun nikahını nasıl sürdürdü; halbuki Allah Teala mümin bir kadının kafir bir erkekle nikahını sürdürmemesini ve ondan ayrılmasını emretmiştir!¹³³

¹³² - İman-ı Ebutalib, Şeyh Mufid, s.27.

¹³³ - Tefsir-i Kebir, Fahr-i Razî, c.3, s.61; Sahih-i Buharî, c.6, s.172.

3- Ebutalib'in Kafir Olduğunu Söyleyenlerin Delillerinin Eleştirisi

Mu'tezililerden bazıları ve Ehl-i Sünnet'in çoğunluğu Ebutalib'in kafir olduğuna ve onun Müslüman olarak ölmediğine,¹³⁴ onun Resulullah'a (s.a.a) sadece akrabalık ve asabiyeti nedeniyle yardım yaptığına inanmaktadır.

Onlar bu iddialarını ispatlamak için delil olarak bazı ayet, rivayet ve şiirleri öne sürmüşlerdir:

a- Allah Teala şöyle buyurmaktadır: "Onlar hem (insanları) ondan menederler, hem de kendileri ondan uzak dururlar. Böylece yalnız kendilerini mahvediyorlar ama farkında değiller!"¹³⁵

Taberî ve diğerleri Sufyan-i Suri kanalıyla Habib b. Ebi Sabit'ten, İbn Abbas'tan şöyle nakletmişlerdir: Bu ayet Ebutalib hakkında nazil olmuştur; Ebutalib diğerlerini Resulullah'a (s.a.a) zarar vermekten alıkoyuyor ve kendisi de İslam dinini kabul etmiyordu.¹³⁶

¹³⁴ - Şerh-u Nehci'l-Belaga,, c.14, s.68.

¹³⁵ - En'am, 26.

¹³⁶ - Tabakat-i İbn Sa'd, c.1, s.105; Tarih-i Taberî, c.7, s.110; Tarih-i İbn Kesir, c.2, s.131; el-Keşşaf, c.2, s.14; Tefsir-i İbn Cezî, c.2, s.6; Tefsir-i Hazin, c.2, s.106.

Kurtubî şöyle yazıyor: Bu ayet insanları Muhammed'e tabi olmaktan sakındıran ve kendileri de onun dinini kabul etmekten çekinen bütün kafirlerin hakkında nazil olmuştur. Bu İbn Abbas ve Hasan'dan nakledilmiştir. Bazıları da bu ayetin kafirleri Peygamber-i Ekrem'e (s.a.a) zarar vermektan alıkoyan ve kendisi de İslam dinini kabul etmekten sakınan Ebutalib'e mahsus olduğunu söylemişlerdir; bu da İbn Abbas'tan nakledilmiştir. Tarihçiler şöyle yazmışlardır: Bir gün Resul-i Ekrem (s.a.a) namaz kılmak için Ka'be'ye gitti. Mescid-i Haram'a girince Ebucehil lanetullahu aleyh, "Kim bu adamın namazını bozabilir?" dedi.

Bunun üzerine İbn Zab'arî ayağa kalktı ve bir miktar hayvan dışkısı ve kan alarak Resulullah'ın (s.a.a) üzerine döktü... Bunun üzerine, **"Onlar hem (insanları) ondan menederler, hem de kendileri ondan uzak dururlar"** ayeti nazil oldu. Resul-i Ekrem (s.a.a), *"Amcacığım! Bu ayet senin hakkında nazil oldu"* buyurdu. Amcası, "Nazil olan şey nedir?" diye sorunca, *"Kureyş'in bana zarar vermesine engel olduğun halde kendin bana iman etmekten çekinmendir"* buyurdu.

Ebutalib buna şu cevabı verdi:

Vallahi onların eli ulaşamaz sana

Ben ölüp toprağa defnedilmedikçe.

"Ey Allah'ın resulü! Ebutalib'in sana yardımının bir faydası oldu mu?" diye sorduklarında Hazret şöyle buyurdu: "Evet; bu yardım nedeniyle zincirler ondan defedildi ve şeytanlarla düşüp kalkmıyor, yılan ve akreplerin arasında değil artık. Onun azabı cehennem ateşinden olan iki ayakkabı iledir; bu ikisi nedeniyle beyni kaynayacaktır; cehennem ehlinin en hafif cezası budur."¹³⁷

Allame Emîni şöyle yazıyor: Bu ayetin Ebutalib hakkında nazil olduğu iddiası temelsiz ve birkaç açıdan batıldır:

1- Bu hadis Habib b. Ebi Sabit ve İbn Abbas arasındaki kişiler nedeniyle mürseldir; İbn Abbas'tan hadis rivayet eden sıkı (güvenilir) olmayan birçok kişiler vardır; bu rivayetteki meçhul kişi de onlardan biri olabilir.

2- Habib b. Ebi Sabit bu rivayeti nakleden tek kişidir; bu rivayeti ondan başka hiç kimse rivayet etmemiştir. Bu durumda bu rivayeti kabul etmemiz imkansızdır.

Kaldı ki İbn Habban onun hakkında şöyle demiştir: "O insanları aldatıyordu." Kutân, "Onun Ata'dan bir çok uyulmayacak hadisleri vardır. Bu hadisleri korunmuş değildir; onun

¹³⁷ - Tefsir-i Kurtubî, c.6, s.406, En'am Suresi, 26. ayetin tefsiri.

rivayetleri kabul edilmez" demiştir. Acirî Ebu Davud'dan şöyle nakletmiştir: Habib'in Asım b. Zumre'den naklettiği konulardan hiç biri sahih değildir." İbn Huzeyme ise, "O, insanları aldatan bir kişiydi" demiştir.¹³⁸

Hakkında, "O insanları aldatıyor ve yalancılardan rivayet ediyordu" söylenen Süfyan-i Surî'yi göz ardı etsek bile yine rivayette bu problemler vardır.¹³⁹

3- Çeşitli kanallarla ve sahih senetlerle İbn Abbas'tan nakledilen rivayetler bu iddianın aksini ispatlamaktadır. Taberî, İbn Munzir, İbn Ebi Hatem ve İbn Merduveyh'in Ali b. Ebi Talha ve Ufî kanalıyla naklettiklerine göre bu ayet sürekli halkı Muhammed'i (s.a.a) izlemekten alıkoyan ve kendileri de ondan uzak durup iman etmeyen müşrikler hakkında nazil olmuştur.¹⁴⁰

Taberî, İbn Ebi Şeybe, İbn Munzir, İbn Ebi Hatem ve Abd b. Humeyd'in Veki' kanalıyla Salim'den, İbn Hanefiye'den naklettikleri rivayet bunu teyit etmektedir. Yine Hüseyin b. Ferec kanalıyla Ebu

¹³⁸ - Tehzib-u Tehzib, c.2, s.179; Habib b. Ebi Sabit'in biyografisi.

¹³⁹ - Mizanu'l-İ'tidal, c.1, s.396.

¹⁴⁰ - Tefsir-i Taberî, c.5, s.71, En'am Suresi 26. ayetin tefsiri; ed-Durru'l-Mensur, c.3, s.15.

Muaz'dan ve Buşr kanalıyla Kutade'den nakledilen rivayet de bunu desteklemektedir.

Ayrıca Abdurrazzak, İbn Cerir, İbn Munzir, İbn Ebi Hatem ve Ebu Şeyh, Kutade'den, Sudey ve Zahhak'tan ve Ebu Nuceyh kanalıyla Mucahid'den, Yunus kanalıyla İbn Zeyd'den şöyle rivayet etmişlerdir: Ayet, müşriklerin halkı Kur'an ve Peygamberi (s.a.a) kabul etmekten alıkoyduklarını ve kendilerinin de kabul etmediklerini kastediyor.¹⁴¹

Bu rivayetlerde hiçbir şekilde Ebutalib'e değinilmemiştir; maksat halkın Kur'an ve Resulullah'ı (s.a.a) kabul etmesine engel olan ve kendileri de ondan uzak duran kafirlerdir. Halbuki Şeyh-i Ebtah Ebutalib kesinlikle bunun tersine hareket ediyor, hatta o var güç ve imkânlarını Resulullah (s.a.a) ve Müslümanları savunmak için harcayarak müşrikleri onlardan uzak tutuyordu.

4- Ayetin akışından anlaşılan, ayetin halkı Kur'an ve Resulullah'ı (s.a.a) izlemekten alıkoyan girişimleri kınadığıdır; onları sürekli bu girişimlerde bulunuyorlardı; hatta ayet nazil olunca bile bu işi yapıyorlardı.

Sahih-i Buharî ve Sahih-i Müslim'den Allah Teala'nın Kasas Suresindeki, "**Sen,**

¹⁴¹ - Tefsir-i Taberî, c.5, s.71; Tefsir-i Alusî, c.7, s.126.

sevdiğini doğru yola iletemezsin, fakat Allah, dilediğini doğru yola iletir. O, yola gelecek olanları daha iyi bilir" buyruğunun Ebutalib'in vefatından sonra onun hakkında nazil olduğunu nakletmişlerdir. Bu sanıya göre, bu durumda, **"Onlar hem (insanları) ondan menederler, hem de kendileri ondan uzak dururlar"** şeklinde bir grup hakkında nazil alan ayet Ebutalib'i kastetmiş olamaz; çünkü söz konusu ayeti içeren En'am Suresi bir defada ve Kasas Suresinden beş sure sonra¹⁴² nazil olmuştur.¹⁴³

Bu durumda bu ayet, yıllar önce vefat etmiş olan Ebutalib'le nasıl bağdaştırılabilir?!

5- Ayetlerin akışı şöyledir: **"İçlerinden seni dinleyenler vardır; fakat biz onu anlamalarına engel olmak için kalplerinin üstüne kılıflar, kulaklarının içine de ağırlık koyduk. (Onlar) her mu'cizeyi görseler de yine ona inanmazlar. Hattâ sana geldiklerinde seninle tartışırlar; o kâfirler: "Bu, eskilerin masallarından başka bir şey**

¹⁴² - İtkan, c.1, s.17.

¹⁴³ - Bunu Ebu Ubeyde, İbn Munzir, Taberanî, İbn Merduveyh ve Nuhas, İbn Abbas ve Taberanî ve İbn Merduveyh kanalıyla ve yine Abdullah b. Ömer kanalıyla rivayet etmişlerdir. Nitekim Tersir-i Kurtubî'de, c.6, s.382-383; Tefsir-i İbn Kesir, c.2, s.126; ed-Durru'l - Mensur, c.3, s.2, Tefsir-i Şevkanî, c.3, s.91-92'de de geçmiştir.

değildir" derler. Onlar hem (insanları) ondan menederler, hem de kendileri ondan uzak dururlar. Böylece yalnız kendilerini mahvediyorlar ama farkında değiller!"¹⁴⁴

Ayet apaçık bir şekilde maksadın, Resul-i Ekrem'in (s.a.a) huzuruna gelerek onunla tartışan ve onu getirdiği kitabı geçmiştekilerin efsanelerinden bilen kafirlerin olduğunu bildirmektedir.

Onlar, kendileri iman etmedikleri gibi diğerlerinin iman etmelerini de engellemekteydiler. O halde bu kafirlerin hareket ve davranışlarıyla ölünceye kadar Resul-i Ekrem'i (s.a.a) savunan Ebutalib'in yaptıklarını eşit olarak değerlendirmek çok yanlış olur.

İbn Kesir kendi Tefsir'inde birinci görüşü İbn Hanefiyye, Kutade, Mucahid, Zahhak ve diğerlerinden naklederek şöyle demiştir: "Bu görüş daha açıktır; gerçi Allah daha iyi bilir." İbn Cerir de bu görüşü benimsemiştir.¹⁴⁵

b- Allah Teala şöyle buyuruyor: "**Akrabâ bile olsalar, cehennem halkı oldukları belli olduktan sonra (Allah'a) ortak koşanlar için mağfiret dilemek; ne peygamberin, ne de inananların yapacağı bir iş değildir.**"¹⁴⁶

¹⁴⁴ - En'am, 25-26.

¹⁴⁵ - Tefsir-i Azim, İbn Kesir, c.2, s.132.

¹⁴⁶ - Tevbe, 113.

c- Allah Teala yine şöyle buyurmaktadır:
"(Ey Muhammed), sen, sevdiğini doğru yola iletmezsin, fakat Allâh, dilediğini doğru yola iletir. O, yola gelecek olanları daha iyi bilir."¹⁴⁷

Buharî kendi Sahih'inde "et-Tefsir-u fi'l Kasas" kitabında¹⁴⁸ şöyle nakletmiştir: Ebu Yeman bize şöyle rivayet etmiştir: Şuayb, Zuhri'den bana şöyle haber vermiştir: Said b. Musayyeb, babasından bana şöyle nakletti: Ebutalib'in vefatı yaklaşınca Resul-i Ekrem (s.a.a) onun yatağına yaklaştı. O sırada Ebu Cehil ve Abdullah b. Ebi Umeyye b. Muğayre'nin de orada olduğunu gördü. Amcasına dönerek, "*Amcacığım! La ilahe illallah söyle de bununla Allah'ın huzurunda benim hüccetim olsun*" buyurdu.

Bunun üzerine Ebu Cehil ve Abdullah b. Ebi Umeyye, "Onu Abdulmuttalib'in dininden çıkarmak mı istiyorsun?" dediler. Resulullah (s.a.a) bu şekilde onu davet edip, aynı sözleri tekrarlıyordu. Nihayet Ebutalib "La ilahe illallah" söylemekten sakınarak son sözlerinde, "Ben Abdulmuttalib'in dini üzereyim" dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.a), "*Allah'a andolsun ki senin için bağışlanma dilemekten menedilmedikçe ben senin hakkında*

¹⁴⁷ - Kasas, 56.

¹⁴⁸ - Sahih-i Buharî, c.6, s.18.

bağışlanma dileyeceğim" buyurdu. Bunu peşinden şu ayet nazil oldu: "**(Allah'a) ortak koşanlar için mağfiret dilemek; ne peygamberin, ne de inananların yapacağı bir iş değildir.**" Ve Ebutalib hakkında, "**Ey Muhammed), sen, sevdiğini doğru yola iletmezsin, fakat Allah, dilediğini doğru yola iletir**" ayeti nazil oldu.

Ve Taberî'nin mursal rivayetinde ise şöyle geçmiştir: Ondan sonra, "**(Allah'a) ortak koşanlar için mağfiret dilemek...**" ayeti ve peşinden de, "**Ey Muhammed), sen, sevdiğini doğru yola iletmezsin**" ayeti nazil oldu.

Müslim bunu kendi Sahih'inde Said b. Museyyeb kanalıyla nakletmiş ve bir takım müfessirler de bu iki şeyhe ve onların Sahihlerine karşı iyimserliklerinden dolayı onları izlemişlerdir.

Bu Rivayetin İncelemesi ve Ona Yöneltilen Eleştiriler

1- Bu riayeti nakleden tek kişi olan Said nasibilerden ve Emiru'l-Müminin Ali'nin (a.s) düşmanlarındandı. Bu nedenle onun Hz. Ali (a.s), babası ve evlatlarıyla ilgili sözlerine güvenilemez. O, Ali oğullarına bir kusur ve noksanlık bulmayı seven bir kişiydi. İbn Ebi'l -

Hadid Şerh-u Nehci'l-Belaga'sında¹⁴⁹ şöyle yazmaktadır: Said b. Museyyeb, Hz. Ali'ye (a.s) karşı sapık bir düşünceye sahip olanlardandı. Ömer b. Ali onunla çok sert bir şekilde tartışmıştır. Abdurrahman b. Esved, Ebu Davud-i Hemdanî'den şöyle rivayet etmiştir: Said b. Museyyeb'in Ömer b. Ali b. Ebutalib'e doğru gittiğini gördüm. Said ona, "Ey kardeşimin oğlu! Neden kardeşlerin ve amcan oğulların gibi Mescid-i Nebi'ye az geliyorsun?!" dedi. Ömer, "Ey Musayyeb'in oğlu!" dedi; "Her defasında Mescid'e geldiğim zaman sana gelerek bunu bildirmem mi gerekiyor?" Said, "Seni üzmem istemiyorum. Babanın şöyle dediğini duydum: Benim Allah katında öyle bir makamım var ki, Abdulmuttalib oğulları için yeryüzünde olan her şeyden daha hayırlıdır." Bunun üzerine Ömer, "Ben ise babamdan, Munafıkın yüreğinde hikmetli bir söz olursa mutlaka ölmeden onu açıklar diye buyurduğunu duydum" dedi. Said, "Ey Resulullah'ın oğlu! Ey kardeşimin oğlu! Beni münafık mı sayıyorsun?" dedi. Ömer, "Söylemek istediğim şey budur" dedi ve oradan ayrıldı.

Vakidî şöyle nakletmektedir: Said b. Museyyeb, İmam Seccad'ın (a.s) cenazesinin

¹⁴⁹ - Şerh-u Nehci'l-Belaga,, c.1, s.370.

yanından geçip gitti ve o hazret için namaz kılmadı. Ona, "Salih Ehl-i Beyt'ten olan bu salih kişi için namaz kılmayacak mısınız?" dedikleri zaman, "Benim için iki rekat sünnet namaz kılmak salih bir kişiye cenaze namazı kılmaktan daha hayırlıdır" dedi.

Said b. Museyyeb'in gidişatını bilmek için İbn Hazm'ın¹⁵⁰ Kutade'den naklettiği şu rivayet yeterlidir: Said'den, "Haccac b. Yusuf'un arakasında namaz kılalım mı?" diye sorduğumda bana şöyle cevap verdi: "Biz ondan daha kötü olan birisinin arkasında da namaz kılarız!"

2- Buharî'nin rivayetinin zahiri, yukarıdaki iki ayetin Ebutalib vefat edince peş peşe nazil olduğunu ortaya koyuyor. Nitekim ayetlerin her biri hakkında da onun vefat etmesinden sonra nazil olduğu açıklanmıştır. Fakat bu mevzu doğru değildir; çünkü ikinci ayet Mekke'de nazil olmuş, halbuki birinci ayet Medine'de nazil olmuştur; bütün müfessirler onun Mekke'nin fethinden sonra nazil olduğunda ittifak etmişlerdir. Bu ayet nazil olmuş son surelerden olan Tevbe Suresinde yer almıştır.¹⁵¹ Bu durumda bu iki ayetin

¹⁵⁰ - el-Muhalla, c.4, s.414.

¹⁵¹ - Sahih-i Buharî, c.5, s.185; Keşşaf, Zamahşerî, c.2, s.315; Tefsir-i Kurtubî, c.8, s.273; el-İtkan, c.1, s.17; Tefsir-u Fethi'l-Kadir, Şevkanî, c.2, s.410; O, Ebu

nüzülü arasında on yıl veya daha fazla bir ara vardır.

3- İstiğfar ayeti Medine'de ve Ebutalib'in vefatından sekiz sene sonra nazil olmuştur. Burada söz konusu olan soru şudur: Acaba bu süre içerisinde Resul-i Ekrem (s.a.a) Ebutalib için istiğfar mı diliyordu? Nitekim hadiste şöyle geçiyor: Resulullah (s.a.a) Kureyş'in bulunduğu bir ortamda, "*Allah'a andolsun ben menedilmediğim müddetçe senin için bağışlanma dileyeceğim.*" Resulullah (s.a.a) ve müminlerin müşrik ve münafıkları sevmek ve onlar için bağışlanma dilemekten menedilmelerine rağmen nasıl olur da yıllar boyu Ebutalib için bağışlanma diler ve onu sevebilirler. Bu nasıl mümkün olur, hâlbuki Kur'an-ı Kerim şöyle buyurmaktadır: "**Allah'a ve âhiret gününe inanan bir milletin babaları, oğulları, kardeşleri yahut akrabaları da olsa Allah'a ve Elçisine düşman olanlarla dostluk ettiğini görmezsin. Allah onların kalplerine iman yazmış ve onları kendinden bir ruh ile desteklemiştir.**"¹⁵²

Şeybe, Buharî, Nesâî, İbn Zureys, İbn Munzir, Nuhas, Ebu Şeyh ve İbn Merduveyh'den naklen Bera b. Azib kanalıyla nakletmiştir bunu.

¹⁵² - Mucadele, 22.

Bu ayet Medenî surelerden olan ve istiğfar ayetini içeren Tevbe Suresinden yedi sure önce nazil olan Mücadele suresinde yer almıştır.¹⁵³

Halebî'nin kendi Siret'inde dediğine göre bu ayet hicretin ikinci yılında vuku bulan Bedir savaşında veya hicretin üçüncü yılında vuku bulan Uhud savaşında nazil olmuştur.

Bu durumda bu ayet istiğfar ayetinden yıllar önce nazil olmuştur.

Allah Teala şöyle buyurmaktadır: "**Ey inananlar, mü'minleri bırakıp kâfirleri dost tutmayın! Allah'a, aleyhinizde olacak açığ bir delil vermek mi istiyorsunuz?**"¹⁵⁴

Bu ayet Nuhas, Alkame ve diğerlerinin dediğine göre Mekkî olan Nisa Suresinde yer almıştır; Mekkî oluşunun delili ise onda "Ey insanlar" tabirinin kullanılmasıdır.¹⁵⁵ Kurtubî'nin kendi tefsirinde¹⁵⁶ sahih bilerek kaydettiği rivayete ve diğerlerinin sözlerine bakacak olursak, onların bu sureyi Medenî bildiklerini görürüz; çünkü Sahih-i

¹⁵³ - el-İtkan, c.1, s.17; bunu İbn Ebi Hatem, Taberanî, Hakim, Ebu Nuaym, Beyhakî ve İbn Kesir'den nakletmişlerdir. Nitekim Tefsir-i İbn Kesir, c.4, s.329'de, Tefsir-i Şevkanî, c.5, s.189 ve Tefsir-i Alusî, c.28, s.37'de de geçmiştir.

¹⁵⁴ - Nisa, 144.

¹⁵⁵ - Tefsir-i Kurtubî, c.5, s.1.

¹⁵⁶ - el-Cami-u li-Ahkami'l-Kur'an, c.5, s.1.

Buharî'de¹⁵⁷ Aişe'den naklen şöyle geçmiştir: "Nisa Suresi ben Resulullah'a (s.a.a) nikahlıyken nazil oldu." Buna göre bu sure hicretin ilk yıllarında nazil olmuştur. Her durumda, istiğfar ayetini içeren Tevbe Suresinden yirmi bir sure önce yer almıştır; nitekim el-İtkan'da da böyle geçer.¹⁵⁸

Allah Teala şöyle buyurmaktadır: **"Onlar mü'minleri bırakıp kâfirleri dost tutuyorlar. Onların yanında şeref mi arıyorlar? Bütün şeref, tamamen Allaha aittir."**¹⁵⁹

Bu ayet, daha önce de dediğimiz gibi Tevbe Suresinden önce nazil olan Nisa Suresinde yer almıştır.

Allah Teala yine şöyle buyurmaktadır: **"Mü'minler, inananları bırakıp, kâfirleri dost edinmesin. Kim böyle yaparsa Allâh ile bir dostluğu kalmaz. Ancak onlardan (gelebilecek tehlikeden) korunmanız başka. (Şerlerinden korunmak için dost gözükebilirsiniz). Allâh sizi kendisin(in emirlerine karşı gelmek)den sakındırır. (Sakın hükümlerine aykırı davranarak,**

¹⁵⁷ - Sahih-i Buharî, c.6, s.100-101, Fazailu'l-Kur'an fi kitabi't-Tefsir kitabı; Tefsir-i Kurtubî, c.5, s.1.

¹⁵⁸ - el-İtkan fi Ulumi'l-Kur'an, c.1, s.17.

¹⁵⁹ - Nisa, 139.

düşmanlarımı dost tutarak O'nun gazabına uğramayın. Çünkü dönüş Allah'adır."¹⁶⁰

Bu ayet, seksen ayetinden fazlası hicretin başlarında ve Necran grubunun Medine'ye geldiği günde nazil olan Âl-i İmran Suresinde yer almıştır; nitekim Sire-i İbn Hişam'da da böyle geçer.¹⁶¹ Ancak Kurtubî ve diğerleri¹⁶² bu ayetin hicretin beşinci yılında Ahzab savaşında Ubade b. Samit hakkında nazil olduğunu söylemişlerdir. Fakat her durumda el-İtkan'da geçtiği üzere¹⁶³ Âl-i İmran Suresi istiğfar ayetinin geçtiği Tevbe Suresinden yirmi dört sure önce nazil olmuştur.

Allah Teala şöyle buyurmaktadır: **"Onlar için mağfiret dilesen de, mağfiret dilemesen de onlar için birdir. Allah onları bağışlamayacaktır..."**¹⁶⁴

Bu ayet Siret ve İbn Kesir gibi Meğazî sahiplerinin dedikleri gibi hicretin altıncı yılında, Benî Mustalik savaşında ve el-İtkan'da geçtiği üzere Tevbe Suresinden sekiz sure önce nazil olmuştur.¹⁶⁵

¹⁶⁰ - Âl-i İmran, 28.

¹⁶¹ - es-Siretu'n-Nebeviye, c.2, s.576.

¹⁶² - Tefsir-i Kurtubî, c.4, s.58; Tefsir-i Hazin, c.1, s.235.

¹⁶³ - el-İtkan fi Ulumi'l-Kur'an, c.1, s.17.

¹⁶⁴ - Munafikun, 6.

¹⁶⁵ - el-İtkan-u fi Ulumi'l-Kur'an, c.1, s.17.

Allah Teala Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır: **"Ey inananlar, eğer imânâ karşı küfrü seviyorlarsa babalarınızı ve kardeşlerinizi veliler edinmeyin. Sizden kim onları veli tanır(dost tutar)sa işte zâlimler onlardır."**¹⁶⁶

Yine buyuruyor ki: **"Onlar için ister af dile, ister dileme, onlar için yetmiş defa af dilesen, yine Allâh onları affetmez..."**¹⁶⁷

Tevbe Suresindeki bu son iki ayet istiğfar ayetinden önce nazil olmuşlardır.

Gördüğünüz gibi Ebutalib'in kafir olduğunu söyleyenlerin iddiasına göre, Resul-i Ekrem (s.a.a) kafir olarak ölen amcası Ebutalib için yıllar boyu Allah'ın müşriklerden uzak durmak hakkındaki açık emirlerine rağmen istiğfar dilemiştir!! Resulullah'a (s.a.a) bundan daha büyük iftira edilebilir mi?!¹⁶⁸

Belki de Hüseyin b. Fazl'ın bu ayetlerin Ebutalib hakkında nazil olduğunu çok uzak bir ihtimal bilmesinin nedeni de bunlar olabilir. O diyor ki: Bu ayetlerin Ebutalib hakkında nazil olduğu çok uzak bir ihtimaldir; çünkü Ebutalib bu ayetlerin nazil olduğu yıldan önce

¹⁶⁶ - Tevbe, 23.

¹⁶⁷ - Tevbe, 80.

¹⁶⁸ - el-Gadir, c.8, s.12, Nazretu'n fi'l ayati'l-muherrefe fi Ebutalib.

Mekke'de vefat etmiştir. Bunu Kurtubî de kendi Tefsir'inde naklederek teyit etmiştir.¹⁶⁹

4- Hadis kaynaklarında Ebutalib'in kafir olduğuna dair getirilen bu rivayetle çelişen bir çok rivayetler vardır. Bunlardan biri Tayalesî, İbn Ebi Şeybe, Ahmed, Tirmizî, Nesaî, Ebu Ya'la, İbn Cerir, İbn Munzir, İbn Ebi Hatem, Ebu's-Şeyh ve Hakim'in naklettiği, İbn Merduveyh ve Beyhakî'nin Şa'bu'l-İman-i ve'z-Ziya adlı kitapta sahih olarak Ali'den rivayet ettikleri şu hadistir: *"Bir adamın müşrik olan babası ve annesi için bağışlanma dilediğini duydum. Bunun üzerine ona, 'Müşrik olan baban ve annen için nasıl bağışlanma diliyorsun?' dedim. Adam bana, 'Acaba İbrahim müşrik olan babası için bağışlanma dilemiyor muydu?' dedi. Ben bu olayı Resulullah'a anlattım. Bunun üzerine şu ayetler nazil oldu: 'Akrabâ bile olsalar, cehennem halkı oldukları belli olduktan sonra (Allah'a) ortak koşanlar için mağfiret dilemek; ne peygamberin, ne de inananların yapacağı bir iş değildir. İbrâhim'in babası için mağfiret dilemesi, sadece ona verdiği bir sözden ötürü idi. Fakat onun, bir Allâh düşmanı olduğu, kendisine belli olunca*

¹⁶⁹ - el-Cami-u li-Ahkami'l-Kur'an, c.8, s.272-273.

ondan uzak durdu. Gerçekten İbrâhim, çok içli ve yumuşak huylu idi."¹⁷⁰

Bu rivayetlerden, yukarıdaki ayet nazil olmadan önce müşrikler için istiğfar ve bağışlanma dilemenin caiz olmadığı hükmü geçerli ve bazı Müslümanlarca bilinen bir konu olduğu anlaşılıyor; işte bu nedenle Emiru'l-Müninin Ali (a.s) o adamı bu işten sakındırmıştı.

Bu rivayete göre, Ebutalib Müslüman olarak ölmemiş olsaydı Resulullah'ın (s.a.a) onun için istiğfar dilemesi caiz değildi; halbuki rivayetlere göre Resul-i Ekrem (s.a.a) amcası Ebutalib için yıllar boyu istiğfar dilemiştir. Bu olayda da o adam Resulullah (s.a.a) neden müşrik olan amcası için istiğfar diliyor diye delil getirmemiştir; çünkü Peygamber-i Ekrem'in (s.a.a) hiçbir zaman müşrikler için istiğfar dilemeyeceği herkesçe bilinen bir konuydu.

Seyyid Zeynî Dehlan "Esna'l-Metalib" adlı kitabında şöyle yazıyor: Bu rivayet sahihtir ve biz İbn Abbas'tan bu rivayeti onaylayacak başka bir rivayet daha bulduk. İbn Abbas diyor ki: Bu ayet nazil oluncaya kadar Müslümanlar babaları için istiğfar diliyorlardı. Bu ayet nazil olduktan sonra artık ölüleri için istiğfar

¹⁷⁰ - Tevbe, 113-114.

dilemekten vazgeçtiler; fakat diriler için istiğfar dilemekten menedilmemişlerdi. Ondan sonra Allah Teala şu ayeti nazil etti: **"İbrâhim'in babası için mağfiret dilemesi, sadece ona verdiği bir sözden ötürü idi..."** Yani babası hayatta olduğu müddetçe onun için istiğfar diliyordu; ama öldükten sonra bu işten vazgeçti. Bu da bir önceki rivayet için sahih bir örnektir. Bu rivayet daha sahih olursa, buna amel etmek daha uygundur. O halde daha uygun olan görüş, bu ayetin Ebutalib hakkında değil, müşrik babaları için istiğfar dileyen bir grup hakkında nazil olduğudur.

Bunlardan biri de Müslim'in kendi Sahih'inde, Ahmed'in Müsned'inde, Ebu Davud'un Sünen'inde, Nesaî ve İbn Mace'nin Ebu Hureyre'den istiğfar ayetinin nüzülü ile ilgili naklettikleri şu rivayettir: Resulullah (s.a.a) annesinin mezarının başına gelerek ağladı. Bunun üzerine Resulullah'ın (s.a.a) yanında olan kişiler de ağladılar. Resulullah (s.a.a) sonra şöyle buyurdu: *"Allah Teala'dan anneme istiğfar dilemek için izin istedim; fakat izin verilmedi. O'ndan annemin mezarını ziyaret etmek için izin istedim; buna izin*

verildi. O halde mezarları ziyaret edin; çünkü bu iş size ahireti hatırlatır."¹⁷¹

Taberî, Hakim, İbn Ebi Hatem ve Beyhakî, İbn Mes'ud ve Bureyre'den ve yine Taberanî, İbn Merduveyh ve Taberî, İkrime kanalıyla İbn Abbas'tan şöyle rivayet etmişlerdir: Resulullah (s.a.a) Tebuk savaşından sonra bir umre yaptı. Yol üzerinde annesinin Ebva'daki mezarının yanına gelerek Allah Teala'dan annesi hakkında istiğfar dilemek için izin istedi ve yine kıyamet gününde annesi hakkında şefaatinin kabul etmesini diledi. Fakat ayet nazil olarak ona bu izin verilmedi.¹⁷²

Taberî kendi Tefsir'inde¹⁷³ Atiyye'den şöyle nakletmiştir: Resulullah (s.a.a) Mekke'ye doğru hareket edince yol üzerinde annesinin mezarının başına gitti ve güneşin sıcaklığı o hazreti yoruncaya kadar orada durdu. Ama buna rağmen ona annesi hakkında istiğfar dilemesi için izin verilmedi ve peşinden şu ayet nazil oldu: "**Akrabâ bile olsalar, cehennem halkı oldukları belli olduktan sonra (Allah'a) ortak koşanlar için mağfiret**

¹⁷¹ - İrşadu's-Sarî fi Şerhi'l-Buharî, c.10, s.560, 1, kavluhu: "inneke la tehdî..." babı, 4772. hadisin altında.

¹⁷² - Tefsir-i Taberî, c.11, s.31; İrşadu's-Sarî, c.10, s.314; 4675. hadisin altında; ed-Durru'l - Mensur, c.3, s.283.

¹⁷³ - Camiu'l-Beyan fi Te'vili'l-Kur'an, c.11, s.31.

dilemek; ne peygamberin, ne de inananların yapacağı bir iş değildir."

Zemahşerî Keşşaf'da¹⁷⁴ Ebutalib hakkında ayet nazil olduğunu bildiren hadisi rivayet etmiş ve sonra ayetin nüzul sebebiyle ilgili yukarıdaki hadisi aktararak şöyle demiştir: Resulullah'ın (s.a.a) annesiyle ilgili son rivayet daha sahihtir; çünkü Ebutalib hicretten önce Mekke'de vefat etmiştir; bu olay ise sonraki yıllarda Medine'de gerçekleşmiştir.

Kastalanî şöyle yazıyor: Tarihte Resul-i Ekrem'in (s.a.a) umre-i mufrede yapmaya giderken annesinin mezarının başına geldiği ve Allah'tan annesi hakkında istiğfar dilemek için izin istediği geçer. Bunun üzerine bu ayet nazil oldu. Bunu Hakim ve İbn Ebi Hatem, İbn Mes'ud'dan ve yine Taberanî, İbn Abbas'tan rivayet etmişlerdir. Burada ayetin Ebutalib'in vefatından sonra nazil olduğuna dair delil vardır; kural ise ayetin nüzulünün tekrarlanmayışıdır."¹⁷⁵

Allame Eminî şöyle yazmaktadır: " Resulullah (s.a.a) Tebuk savaşına kadar ve değindiğimiz ayetler nazil olduktan sonra müşrikler için istiğfar ve şefaate dilemesinin

¹⁷⁴ - Keşşaf, c.2, s.315, Tevbe Suresi 113. ayetin tefsiri.

¹⁷⁵ - İrşadu's-Sarî, c.10, s.314, 16. 4675. hadisin altında.

caiz olmadığını bilmiyor muydu? Bu durumda Resulullah'ın (s.a.a) Allah Teala'dan annesi hakkında istiğfar dilemek için izin istediği nasıl düşünülebilir?! Resul-i Ekrem (s.a.a) annesi için farklı bir davranış mı sergiliyordu, yoksa bu rivayet Resulullah'ın (s.a.a) saygınlığını hedef alarak o hazretin annesinin şirkten temizliğini lekelemek için mi ortaya konmuştur?"¹⁷⁶

Yine Taberî kendi Tefsir'inde¹⁷⁷ Kutade'den şöyle nakletmiştir: Resulullah'ın (s.a.a) ashabından bir grubun ona, "Ey Allah'ın Resülü! Bazılarımızın babaları güzel ahlaklı, sıla-i rahim yapan, halkın sorunlarını gideren ve hiçbir şekilde kınanmayacak kişilerdi; onlar için istiğfar dilemeyecek misin?" diye arzettikleri zaman Hazretin şöyle buyurduğu nakledilmiştir bize: "*Allah'a aldolsun İbrahim kendi babası hakkında istiğfar dilediği gibi ben de kendi babam hakkında istiğfar dileyeceğim.*" Bunun üzerine, "**...(Allah'a) ortak koşanlar için mağfaret dilemek; ne peygamberin, ne de inananların yapacağı bir iş değildir**" ayeti nazil oldu. Sonra Allah Teala İbrahim'i mazur görerek şöyle buyurmuştur: "**İbrâhim'in babası için**

¹⁷⁶ - el-Gadir, Allame Eminî, c.8, s.10-12.

¹⁷⁷ - Camiu'l-Beyan, c.11, s.31.

mağfiret dilemesi, sadece ona verdiği bir sözden ötürü idi..."

Taberî, Atiye-i Ufî kanalıyla İbn Abbas'tan şöyle rivayet etmiştir: Resul-i Ekrem (s.a.a) babası hakkında istiğfar dilemeye karar verdi. Fakat Allah Teala onu bu işten sakındırarak, **"...(Allah'a) ortak koşanlar için mağfiret dilemek; ne peygamberin, ne de inananların yapacağı bir iş değildir"** buyurdu. Hz. İbrahim'in babası için istiğfar dilemesiyle ilgili olarak da şu ayet nazil oldu: **"İbrâhim'in babası için mağfiret dilemesi, sadece ona verdiği bir sözden ötürü idi..."**¹⁷⁸

Bu iki rivayette, ayetin, o hazretin amcası Ebutalib ve annesi Amine hakkında değil, kendi babası ve ashabının babaları hakkında nazil olduğuna delalet etmektedir.

Taberî kendi Tefsir'inde başka bir rivayeti naklederek şöyle demiştir: "Diğerleri, burada kastedilen istiğfarın cenaze namazı olduğunu söylemişlerdir." Sonra Mesna kanalıyla Ata b. Ebi Ribah'tan şöyle rivayet etmiştir: Ben, Habeşli zina yapmış bir kadın bile olsa kible ehlinden hiç birine namaz kılmaktan çekinmem; çünkü Allah Teala'nın, **"...(Allah'a) ortak koşanlar için mağfiret dilemek; ne peygamberin, ne de inananların**

¹⁷⁸ - ed-Durru'l - Mensur, c.3, s.505, Tevbe Suresi, 113. ayetin tefsiri.

yapacağı bir iş değildir" ayetinde müşriklerden başkası için cenaze namazı kılmayı menettiğini duymuş değilim.¹⁷⁹

Bu tefsir -doğru ise yukarıda geçen ve ayetin maksadının zahirinden anlaşıldığı gibi istiğfar ve bağışlanma olduğuna delalet eden bütün rivayetlerin aksinedir.

Bu rivayetlerle Buharî'nin naklettiği şeyler arasındaki bu çelişki ve ihtilaflar insafı olan her kişinin bunlara istinat ederek herhangi bir Müslüman ve özellikle Ebutalib gibi din yolunda kendini feda eden salih bir kişiyi tekfir etmesine engel olur.

5- Buharî'nin rivayetlerinden, istiğfar ayetinin Ebutalib vefat edince nazil olduğu anlaşılmaktadır; nitekim İshak b. Buşr ve İbn Asakir'in Hasan'dan naklettiği rivayetin zahirinden de bu anlam çıkmaktadır. Bu rivayette şöyle geçmektedir: "Ebutalib vefat edince Resul-i Ekrem (s.a.a) şöyle buyurdu:

"İbrahim müşrik olan babası için bağışlanma diledi, ben de amacıma ulaşınca kadar amcam için bağışlanma dileyeceğim."

Bunun peşinden şu ayet nazil oldu: **"...(Allah'a) ortak koşanlar için mağfiret dilemek; ne peygamberin, ne de inananların yapacağı bir iş değildir."** Bu ayetin maksadı

¹⁷⁹ Camiu'l-Beyan, Taberî, c.11, s.31.

Ebutalib idi. Resulullah (s.a.a) buna çok üzüldü. Bunun üzerine şu ayet indi: **"İbrâhim'in babası için mağfiret dilemesi, sadece ona verdiği bir sözden ötürü idi..."**¹⁸⁰

Bu rivayet İbn Sa'd ve İbn Asakir'in Hz. Ali'den (a.s) naklettikleri rivayetle çelişmektedir. Bu rivayette Hz. Ali (a.s), "Resulullah'a (s.a.a) Ebutalib'in vefat ettiğini bildirdim. Hazret çok üzüldü ve ağlayarak şöyle buyurdu: 'Ona gusül ver; kefenledikten sonra toprağa ver. Allah ona rahmet etsin.' Ben Resulullah'ın (s.a.a) emrini yerine getirdim. Hazret birkaç gün evden dışarı çıkmayıp Ebutalib için istiğfar diledi. Nihayet Cebrail şu ayeti nazil etti: **"...(Allah'a) ortak koşanlar için mağfiret dilemek; ne peygamberin, ne de inananların yapacağı bir iş değildir."**

Belki de bu, İbn Sa'd, Ebu'l-Şeyh ve İbn Asakir'in Sufyan b. Uyeyne kanalıyla Ömer'den naklettiği rivayetin zahirine uygundur. Bu rivayette şöyle geçiyor: Ebutalib vefat edince Resulullah (s.a.a) onun cenazesinin yanında ona hitaben şöyle buyurdu: *"Allah beni menedinceye kadar sürekli senin için istiğfar dileyeceğim."* Ondan sonra Müslümanlar müşrik olarak ölen ölüleri

¹⁸⁰ - ed-Durru'l - Mensur, c.3, s.505, Tevbe Suresi, 113. ayetin tefsiri.

için istiğfar diliyorlardı. Nihayet şu ayet nazil oldu: **"...(Allah'a) ortak koşanlar için mağfaret dilemek; ne peygamberin, ne de inananların yapacağı bir iş değildir."**¹⁸¹

Fakat, bütün İslam ümmeti istiğfar ayetini içeren Tevbe Suresinin Mekke'nin fethinden sonra nazil olan son surelerden olduğunda ittifak etmişlerdir. Resul-i Ekrem (s.a.a) hac mevsiminde bu sureyi müşriklere okuması için Ebubekir'i gönderdi. Sonra Allah Teala'nın emriyle bu risaleti yerine getirmesi için Emirülmüminin Ali'yi (a.s) göndererek, *"Bunu ancak ben veya benden olan bir kişi tebliğ etmelidir"*¹⁸² buyurdu.

Çeşitli kanallarla nakledilen sahih bir rivayette istiğfar ayetinin hicretin dokuzuncu yılında, Resul-i Ekrem'in (s.a.a) Tebuk gazvesinden döndükten sonra nazil olduğu kaydedilmiştir.

Bu durumda bir grubun istiğfar ayetinin hicretten önce ve Ebutalib vefat edince nazil olduğunu söylemesi gerçekten şaşırtıcıdır! Bu durumda Buharî'nin rivayeti ve bunun gibi diğer rivayetler nasıl sahih olabilirler?!¹⁸³

6- İstiğfar ayetinin akışı nehiy değil, nefydir. Bu durumda Resulullah'ın (s.a.a) birisi

¹⁸¹ - Ae. c.3, s.506.

¹⁸² - el-Gadir, c.6, s.338-350, ikinci baskı.

¹⁸³ - Ae. Eminî, c.8, s.10-16.

için istiğfar dilediği ve bundan nehyedildiğine delalet etmez.

Ayetin akışına münasip olan şudur: Resulullah (s.a.a) amcasının iman ettiğini bildiği için onun hakkında istiğfar etmiştir. Resul-i Ekrem (s.a.a) istiğfar dilerken belki de olayın içi yüzünü bilmeyen bazı kişiler de oradaydı. Onlar Ebutalib'in Kureyş'le iyi geçinmek ve böylece Resulullah'ı (s.a.a) daha fazla savunabilmek için imanını izhar etmediğini bilmiyorlardı; işte bu nedenle bu konuda bir takım şeyler söylemiş ve bunu müşrikler hakkında istiğfar dilemek için bir belge olarak algılamışlardır. Nitekim buna Hz. İbrahim'in babası için bağışlanma dileyişini delil getirmiş de olabilir. Ondan sonra Allah Teala, **"İbrâhim'in babası için mağfiret dilemesi, sadece ona verdiği bir sözden ötürü idi..."** ayetini nazil etti. Bu ayet Resul-i Ekrem'i (s.a.a) bu çirkin nispetten tenzih etmekle birlikte Hz. İbrahim'i (a.s) de mazur göstermektedir. Ayet apaçık bir şekilde Resulullah'ın (s.a.a) istiğfar edip rahmet dilediği bir kişinin müşrik olamayacağını ve nübüvvet makamının, o makamdaki peygamberin müşrikler için bağışlanma dilemesinden üstün olduğunu bildiriyor. O halde Resul-i Ekrem'in (s.a.a) Ebutalib için istiğfar etmesi onun müşrik olmadığını

gösterir. Müslümanlar da bunu vurgulayarak müşrik olan babaları hakkında istiğfar dilemelerinin doğruluğuna delil olarak Resulullah'ın (s.a.a) amelini göstermemişlerdir. Sadece Hz. İbrahim'in (a.s) amelini delil olarak göstermişlerdir. Nitekim sahih bir rivayette Hz. Ali'den (a.s) şöyle nakledilmiştir: *"Bir adamın müşrik olan babası ve annesi için istiğfar dilediğini duydum. Ondan, müşrik olan baban ve annen için istiğfar mı diliyorsun?" diye sordum. Bana, İbrahim müşrik olan babası için istiğfar dilemiyor muydu? cevabını verdi.*"¹⁸⁴

Eğer Resul-i Ekrem (s.a.a) müşrik olan Ebutalib için istiğfar dilemiş olsaydı bu adam yatığı işi savunmak için Hz. İbrahim'in (a.s) amelini değil, Resulullah'ın (s.a.a) amelini delil olarak gösterirdi; çünkü Resulullah'ın (s.a.a) ameliyle delil getirmek Hz. İbrahim'in (a.s) ameliyle delil getirmekten daha üstün ve önceliklidir.

7- Buharî'nin rivayetini kabul edip Abbas'ın, Ebutalib'in kelime-i şehadeti getirdiğini ve bunun üzerine Resulullah'ın (s.a.a), *"Senin hidayet eden Allah'a şükürler olsun ey amca!.."* buyurdu diye rivayetini, Emürülmüminin Ali'nin (a.s), *"Ebutalib vefat*

¹⁸⁴ - el-Gadir, Eminî, 12.

edince Resulullah (s.a.a) ondan tamamen razıydı" buyruğunu, Resulullah'ın (s.a.a), *"Allah Teala'dan Ebutalib için bütün hayır ve iyilikleri diliyorum"* şeklindeki buyruğunu, yine Ebutalib'in hayatının son anlarında Kureyş ve Benî Abdumuttalib'e Muhammed'i (s.a.a) savunmalarını, ona itaat etmelerini vasiyet ettiğini ve kurtuluşlarının Muhammed'i (s.a.a) izlemekte olduğunu, onun Kureyş'in emini ve Arab'ın efendisi bilişini ve yine Ebutalib'in iman ettiğine dair çok sayıdaki nass, şiir ve belirtileri bir kenara bırakıp görmezlikten gelsek bile, Ebutalib'in iman etmediğine inananların itiraflarına göre, Ebutalib vefat ederken Resul-i Ekrem (s.a.a) onu Müslüman olmaya teşvik ettiğini ve onun, "Ben Abdumuttalib'in dini üzereyim" dediğini ve bununla da gerçekte İslam'ı kabul ettiğini ifade ettiğini görmezlikten gelemeyiz. Çünkü şüphesiz Abdumuttalib hak yolda ve o dönemde Allah'ın razı olduğu bir din üzereydi. O Yaratıcıya, kıyamete ve peygamberin kendi soyundan zuhur edeceğine inanan bir kişiydi.

Şehristanî Abdumuttalib hakkında bir konuya değinmiş ve Allame Eminî ise onu el-Gadir adlı kitabının yedinci cildinde nakletmiştir.¹⁸⁵ Bu konuda daha fazla bilgi

¹⁸⁵ - el-Gadir, c.8, s.17, Nazretun fi'l ayati'l-muharrefe fi Ebutalib.

edinmek için milel ve nihel ve Suyutî'nin Resulullah'ın (s.a.a) dedeleri hakkında yazmış olduğu kitaplara müracaat edilebilir.¹⁸⁶

Bu durumda Ebutalib'in, "Ben Abdulmuttalib'in dini üzereyim" şeklindeki sözü apaçık bir şekilde iman ve Hanif dinin temel ilkelerine inancını ortaya koymaktadır.

Her durumda, Ebutalib, Resul-i Ekrem'in (s.a.a) halkı İslam dinine davet ettiği on yıl boyunca o hazretin davetinin doğruluğunu vurgulamaktaydı.¹⁸⁷

Ebutalib'in kafir olduğuna dair delil olarak gösterilen rivayet ve şiirler şunlardır:

a) Ebutalib şöyle demiştir:

Vallahi uyardık ona biz, eğer toplantılarda
Geçmişlerimize karşı çirkin sözlerden
korkmasaydık

Fakat her durumda biz onu izledik
Ciddi bir şekilde yaptık bunu,
göstermeden gevşeklik.¹⁸⁸

¹⁸⁶ - Bu kitaplardan bazıları şöyledir: Mesaliku'l-Hunefa fi Validey'l-Mustafa; ed-Dercu'l-Munife fi'l Abai's-Şerife, el-Mekamatu's-Sundusiyye fi'n-Nisbeti'l Mustafeviyye; et-Ta'zim-u ve'l-Minnet-u fi enne Ebevey Resulullah fi'l Cenne; Neşru'l-Alemeyn fi İhyai'l-Evebeyn; en-Neylu'l-Hilliyye fi'l Abai'l-İlliyye.

¹⁸⁷ - el-Gadir, c.8, s.3-17.

¹⁸⁸ - Siret-u İbn Hişam, c.1, s.280.

Yine şöyle diyor:
Eğer kınanmaktan korkmasaydım
Açıkça Ahmed'in dinini kabul ederdim.¹⁸⁹

Bu iki şiirde, İslam dinini kabul ettiğini açıklamanın zorluk ve sıkıntılara neden olacağını bildiriyor; ama her iki şiirde de İslam dininin hakkaniyeti ifade ediliyor. Bu durumda onun İslam öncesi din üzerine öldüğünü nasıl söyleyebiliriz?!

b) Yine İbn İshak'ın sözleriyle istidlal etmişlerdir. Bu rivayette Resul-i Ekrem'in (s.a.a) Ebutalib'in ölmeden önce Müslüman olmasını istediği geçmektedir. Efendimiz buyuruyor ki: *"Amcacığım! Tevhid kelimesini söyle ki, kıyamet günü sana şefa'at etmek helal olsun."* Bunun üzerine Ebutalib, "Ey kardeşimin oğlu! Benden sonra senin ve Benî Abdulmuttalib'in dövülmesinden ve size küfredilmesinden endişelenmeseydim ve Kureyş ölümünden korktuğum için kelime-i şهادeti getirdiğimi sanmasaydı kesinlikle şهادet getirirdim. Ben bunu ancak seni memnun etmek için söylerim."¹⁹⁰

¹⁸⁹ - Şerh-u Nehci'l-Belaga, İbn Ebi'l - Hadid, c.14, s.55, 9. mektup.

¹⁹⁰ - Siret-u İbn Hişam, c.1, s.418, Tamau'r-Resul-i fi İslam-i Ebutalib.

Ebutalib ihtizar halindeyken Abbas b. Abdulmuttalib, Ebutalib'in dudaklarını oynatıp bir şeyler söylediğini gördü. Ebutalib'e yaklaştıktan sonra Resulullah'a (s.a.a) dönüp şöyle dedi: "Ey kardeşimin oğlu! Kardeşim kendisinden istediğin kelime-i şehadeti söyledi." Resul-i Ekrem (s.a.a) ise, "*Ben ondan duymadım*" buyurdu!¹⁹¹

Burada Ebutalib'in iman ettiği, fakat müşriklerin Resulullah (s.a.a) ve Müslümanlara eziyet etmesinden endişelendiği için imanını gizlediği anlaşılmaktadır.

Bütün bunlara rağmen, nasıl Ebutalib'in kendisinin Müslüman olmayı Abdulmuttalib oğulları için bir utanç vesilesi bildiğini söyleyebiliriz; halbuki kardeşinin oğlu halkı İslam'a davet ediyor ve o da kardeşinin oğlunun davetini desteklemesi nedeniyle her türlü eziyet ve sıkıntılara tahammül ediyordu?! Resul-i Ekrem (s.a.a) insanları utanç vesilesi olan bir şeye mi davet ediyordu? Ebutalib'in Müslüman olmasının Benî Abdulmuttalib için utanç vesilesi olacağını, onların eziyet görmesine ve sıkıntılara maruz olmasına neden olacağını nasıl düşünebiliriz?! Halbuki o dönemde Ali, Cafer ve Hamza açıkça Müslüman olmuşlardı!

¹⁹¹ - Ae.

Ayrıca, Abbas o dönemde Müslüman olmadığı, tarih kitaplarının yazdığına göre o sonraları Bedir savaşında Müslümanlara karşı savaşa katılıp esir olduğu ve sonra fidye vererek serbest bırakılıp Mekke'ye döndüğü halde nasıl olur da o dönemde kulağını Ebutalib'in dudaklarına yaklaştırarak onun kelime-i şehadeti dile getirdiğini Resulullah'a (s.a.a) müjdeliyor?!

Ebutalib'in Müslüman olması Haşim oğulları için utanç kaynağı ise Abbas'ın kendi aleyhlerine olacak bu utanç vesilesini ortaya çıkarması ve sonra da Resulullah'a (s.a.a), "*Ey kardeşimin oğlu! Kardeşim kendisinden istediğin kelime-i şehadeti söyledi*" demesi ve Resulullah (s.a.a) ısrarla amcasının kelime-i şehadeti dile getirmesini istediği halde o hazretin "*Ben duymadım*" söylediği nasıl düşünülebilir?!

c) Yine Ebutalib'in kafir olduğunu ispatlamak için şu rivayeti delil göstermişlerdir: "Ebutalib vefat ettikten sonra Ali (a.s) Resulullah'ın (s.a.a) huzuruna gelerek, 'Sapık amcanız vefat etti' dedi. O hazret (s.a.a), 'Git ona gusül ver, kefenle ve defnet' buyurdu."¹⁹² Bu rivayet yine İmam Ali'den (a.s) nakledilen şu rivayetle nasıl bağdaşabilir

¹⁹² - Şerh-u Tefsir-i Kebir, Muhammed b. Hasan-i Şeybanî, c.1, s.153, İslam babı, 156. hadis.

acaba: "Ebutalib, Resulullah (s.a.a) kendisinden tamamen razı olduğu halde vefat etti." Bu durumda bu iki rivayetten birisini Ali'ye (a.s) isnat edilen bir yalan olduğunu kabul etmek durumundayız.

Ebutalib'in ölmeden önce Müslüman olduğunu dile getirmediğini kabul etsek bile, herkes onun Resul-i Ekrem'i (s.a.a) savunmak ve desteklemek için elinden gelen hiçbir şeyi esirgemediğini, yıllar boyu Ebutalib deresinde Kureyş'in kuşatmasında olduğunu ve herkese Hz. Muhammed'i (s.a.a) savunmalarını ve ona itaat etmelerini vasiyet ettiğini itiraf etmektedir. Hz. Ali (a.s) nasıl böyle bir baba hakkında Resul-i Ekrem'e (s.a.a), "Sapık amcan vefat etti" söylemiş olabilir ki?!

Terbiyesini Resulullah'tan (s.a.a) alan ve aldığı terbiye gereğince dil iffetine sahip olması gereken İmam Ali'nin (a.s) babası hakkında böyle bir şey söylemesi yakışır m?! Acaba bu, Kur'an-ı Kerim'in, "**Onlarla dünyâ(işlerin)de iyi geçin ve bana yönelen kimsenin yoluna uy**"¹⁹³ buyurduğu prensiple bağdaşır mı?!

Yukarıda söylediklerimizi göz önünde bulundurarak acaba söz konusu edilen şiir ve rivayetlere dayanarak Ebutalib'i kafirlikle

¹⁹³ - Lokman, 15.

suçlayabilir miyiz?! Şüphesiz o dönemin durum ve şartlarını dikkatli bir şekilde inceleyip bu şiir ve rivayetlerin meydana geldiği ortamı gözümüzde canlandırabilirsek, o zaman bu gibi rivayetlerin zalim yöneticilerin koyduğu çerçeveler uyarınca uydurulan yalanlardan ibaret olduğu ortaya çıkar.

Asırlar boyunca körü körüne bir taassup İslam alemine gölge düşürmüş ve siyasî güçler kendi menfaatlerini korumak için her türlü tahrifi yapmışlardı. Bu durumda nasıl bir rivayet veya şiire dayanarak çocukluk döneminde Resulullah'a (s.a.a) bakan, gençlik çağında onu terbiye eden ve peygamber olduktan sonra onu destekleyen birini kafirlikle suçlayabiliriz?!

Bütün bu tartışma ve çatışmaları göz ardı edecek olursak, Resul-i Ekrem (s.a.a) hakkında bilgi sahibi olan ve Hazretin hayatından haberdar olan hangi uyanık vicdan Ebutalib'in kafir olarak vefat ettiğini kabul eder?

Açıktır ki, Resulullah'ın (s.a.a) Ehl-i Beyt'i tarih boyunca çeşitli eziyet ve sıkıntılara maruz kalmıştır. Resulullah'ın (s.a.a) vefatından sonra efendimizin o kadar tavsiyelerine rağmen tarihte hiçbir kalemin onlar hakkında insafli bir yazı yazdığını veya bir konuşmacının tamamen rahat ve özgür bir

şekilde konuşma yapıp fazilet ve üstünlüklerini dile getirdiğini görmemekteyiz.

Her dönemde çeşitli şekillerde ve farklı alanlarda Ehl-i Beyt'e (a.s) karşı savaş açılmış, onların ırz, mal ve canları tehlikeye maruz olmuş, onlara karşı kin ve düşmanlık beslenmiş, lanet ve küfredilmiş ve daha nice edepsizlikler reva görülmüştür.

Bu durumda bir çok yazar ve ravilerin siyasî ve mezhebî kavgalarda hak ve hakikat taraftarlarına reva görülen eziyet ve cezalandırmadan korkarak Ehl-i Beyt (a.s) hakkındaki gerçekleri tahrif etmeleri ve hiçbir şekilde onların makam ve mevkiine değinmemeleri şaşılacak bir durum değildir. Günümüzde bile hakim güçlere karşı olanların yaşadıkları çeşitli baskı ve sıkıntılara şahit olmaktayız.

Bütün bunlara rağmen Haccacılar, İbn Ziyadlar ve Yezidler'in hüküm sürdüğü asırlar boyu zalim yöneticilerle uşaklarının tahrif ve tahribine rağmen Ehl-i Beyt'in (a.s) fazileti, buyrukları, İslam'ın gerçekleri karşısında konumları ve uygulamalarıyla ilgili elimize bir hadis ve şiir ulaşmışsa, kesinlikle iktidarda olan zalim yöneticilerle yardımcılarının gafletleri nedeniyle olmuştur. İşte bu nedenle onun değerini bilmemiz ve bunun zalimlerin tahrif ve tahribatından korunmuş bir gerçek

olduğuna emin olmamız gerekir. Bütün bu engellere rağmen elimizde Ebutalib'in sağlam bir imanına sahip olduğunu ortaya koyan, ona isnat edilen şiir ve rivayetler vardır; bu durumda neden Ebutalib'in Müslüman olduğunu bildiren bu şiir ve rivayetleri onların karşısındaki rivayet ve şiirlere tercih etmeyelim?!

Bu şiir ve rivayetler delil seviyesinde olmadığını farz etsek bile bunlara diğer belirtileri de eklediğimizde kesinlikle güçlü ve apaçık bir delil sayılacaktır. Ebutalib'in Müslüman olduğunu apaçık bir şekilde vurgulayan bu rivayetlerin sıhhati veya bu şiirlerin Ebutalib'e ait olduğu konusunda en küçük bir şüphe yoktur. Çünkü Ebutalib'in iman ettiğini ortaya koyan şiir ve rivayetlerin sahih ve güvenilir olduğunu bildiren Tarih-i İbn Kesir, Siret-u İbn Hişam, Şerh-u Nehci'l-Belaga ve Müstedrek-i Hakim gibi bir çok kaynak ve tarihî belgeler vardır.

Biz bunlara diğer belirtileri de eklediğimizde bütün bunların dayanarak Ebutalib'in Müslüman olduğunda şüphe olmadığını görmekteyiz. Çünkü açıktır ki din bağı en güçlü toplumsal bağdır ve bu bağın karşısında diğer bütün bağlar nasıl, ne şekilde ve hangi derecede olursa olsun erir, yok olur gider. Din bağı öyle güçlüdür ki bu yolda hatta

kardeş kardeşle ve dahası baba oğulla savaşıır. Bu konudaki ihtilaf kişilerin birbirlerinden miras almasını engeller. Din bağı kişiler her ne kadar birbirlerinden uzak veya toplumsa açıdan farklı da olsalar onlar arasında sevgi oluşturur, birbirlerine yardım etmelerini sağlar.

Bazıları Ebutalib'in on yıl bi'set sürecinde Resul-i Ekrem'i (s.a.a) savunması ve Ebutalib deresinde o hazretin yanında bulunması, Resulullah'ı (s.a.a) savunmak ve korumak için can, mal ve evlatlarından geçmesinin nedenini akrabalık ilişkileri ve kan bağına dayandırarak Ebutalib'in akrabalık asabiyeti nedeniyle Resul-i Ekrem'i (s.a.a) böyle canıyla savunduğunu söylemişlerdir! Bu düşünceyi savunanlara şunu sormak gerekiyor: "Acaba Ebuleheb ve Abbas Resul-i Ekrem'in (s.a.a) amcaları değiller miydi? Ama Ebuleheb Resulullah'a (s.a.a) o kadar eziyet etti ki hakkında, **"Ebuleheb'in elleri kurusun"** ve eşi hakkında, **"Karısı da, odun hamalı olarak..."** nazil oldu. -Ve nasıl oldu ki Abbas Bedir savaşında esir düştü de sonra ağır bir fidye vererek serbest bırakılarak Mekke'ye döndü?!- Ebuleheb'le Ebutalib, ikisi de Resulullah'ın aması değiller miydi? Fakat Ebuleheb, Ebutalib'in tam aksine davranarak

ona, dinine ve takipçilerine var gücüyle karşı savaştı.¹⁹⁴

Bu konumuzun sonunda Ebutalib'in kafir olduğuna inananların dayandıkları Zihzah hadisi diye meşhur olan bir hadisi ele alıp inceleyeceğiz.

d) Zihzah Hadisi:

Sahih-i Buharî¹⁹⁵ ve Müslim gibi bazı hadis kaynaklarında Süfyan b. Said-i Surî, Abdulmelik b. Umeyr, Abdulaziz b. Muhammed-i Deraverdî gibi raviler rivayet ettikleri bir hadisi Resulullah'a (s.a.a) isnat etmiş ve Resulullah'ın (s.a.a) Ebutalib hakkında şöyle buyurduğunu nakletmişlerdir: *"Onu ateşin içerisinde buldum da ateşin kıyısına çıkardım."*

Ve yine şöyle buyurduğunu nakletmişlerdir: "Belki kıyamet günü şefaatinin ona faydası dokunur da ateşin kıyısında tutulur; böylece ateş ayak bileklerine

¹⁹⁴ - Akidet-u Ebutalib, Seyyid Talib Haseni-i Rufaî, s.31-42.

¹⁹⁵ - Sahih-i Buharî, c.4, s.247, Ebvabu'l-Menakıb, Kıssatu'l-Ebutalib.

kadar çıkar ve ateşin sıcaklığından beyni kaynar."¹⁹⁶

Her ne kadar da onlarca hadis ve rivayet ve çok kesin ve açık deliller bu iki rivayetin uydurma olduğuna delalet ediyorsa da, yine daha fazla açıklama için bu hadisle ilgili iki noktaya değiniyoruz:

1- Bu Hadisin Senetlerinin Zaafı:

Bu hadisin ravileri Süfyan b. Said-i Surî, Abdumelik b. Umeyr ve Abdulaziz b. Muhammed-i Deraverdi'dirler. Bunlar hakkında Ehl-i Sünnet'in kabul ettiği rical kitaplarında ayrıntılı bir şekilde bahsedilmiştir :

a) Süfyan b. Said-i Surî:

Ehl-i Sünnet'in rical alimlerinden olan Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Osman-i Zehebî, Süfyan-i Surî hakkında şunları yazmaktadır: O, insanları aldatıyor ve zayıf kişilerden rivayet ediyordu.¹⁹⁷

Süfyan-i Surî'nin insanları aldattığına dair güçlü bir delil olan bu söz onun zayıf ve

¹⁹⁶ - Sahih-i Müslim, "iman" kitabı, c.1, s.135, Şefaetu'n-Nebi li Ebitalib babı; Sahih-i Buharî, c.4, s.247, Ebvabu'l-Menakıb, Kisset-u Ebitalib.

¹⁹⁷ - Mizanu'l-l'tidal, c.2, s.169, Süfyan b. Said-i Surî'nin hal tercümesi; sayı: 3322.

meçhul kişilerden rivayet naklettiğini ortaya koyuyor. Bu sıfatı onun itibarını düşürmektedir.

b) Abdumelik b. Umeyr:

Zehebî onun hakkında şöyle yazmaktadır: Yaşlanmış ve hafızası zayıflamıştı.

Ebu Hatem yazıyor ki: O iyi bir hafız değildi; hafızası değişmişti.

Ahmed ise şöyle yazıyor: O, zayıftır ve sürekli yanılmaktaydı.

İbn Muin diyor ki: O konuları birbirine karıştırıyordu.

İbn Harraş ise şöyle yazıyor: Şu'be ondan memnun değildi ve Kusec, Ahmed b. Hanbel'den onun çok zayıf olduğunu nakletmiştir.¹⁹⁸

Bütün bu sözlerden açık bir şekilde Abdumelik'in şu sıfatlara sahip olduğunu anlamaktayız: 1- İyi bir hafızaya sahip değildi; 2- Zayıftı, 3- Çok hata yapıyordu; 4- Konuları karıştırıyordu.

Açıktır ki, bu sıfatlardan her biri Abdumelik b. Umeyr'in rivayet ettiği hadisleri itibarsız etmek için yeterlidir; halbuki onun yukarıda değindiğimiz gibi bir çok zaaf noktası var.

¹⁹⁸ - Ae. c.2, s.660, Abdumelik b. Umeyr'in hal tercemesi, sayı: 5235.

c) Abdulaziz Muhammed Deraverdî:

Ehl-i Sünnet'in rical alimleri onun unutkan ve hafızası zayıf birisi olduğunu söylemişlerdir. Bu durumda onun rivayet ettiği hadislere itibar edemeyiz.

Ahmed b. Hanbel onun hakkında şunları diyor: "Hafızasından rivayet edecek olursa batıl şeyleri birbirinin peşine dizer."¹⁹⁹

Ebu Hatem onun hakkında şöyle demiştir: Onun hadisleriyle delil getirilmez.²⁰⁰

Ebu Zar'a da şöyle diyor: Onun hafızası zayıftı.²⁰¹

Bütün bu sözlerden net bir şekilde Zihzah hadisinin asıl ravilerinin zayıf oldukları ve onların rivayetlerine güvenilemeyeceği anlaşılmaktadır.

2- Zihzah Hadisinin Metni Kitap ve Sünnete Aykırıdır

Bu rivayette Resulullah'ın (s.a.a) Ebutalib'i cehennemden ortasından sığ yerine çıkaracağı ve böylece onun azabını hafifleteceği veya Hazret'in ona şefaet ettiği ve Allah'ın onun azabını hafifletmesini arzu ettiği bildirilmiştir.

¹⁹⁹ - Ae. c.2, s.634, Abdulaziz b. Muhammed-i Deraverdî'nin hal tercemesi, sayı: 5125.

²⁰⁰ - Ae.

²⁰¹ - Ae.

Halbuki, Kur'an-ı Kerim ve Resulullah'ın (s.a.a) sünneti kafirlerin azabının hafiflemesini ve yine insanların kafirler hakkında şefaatinin reddetmiştir.

Dolayısıyla eğer Ebutalib kafir olsaydı Peygamber'e onun azabını hafifletmesi veya kıyamet gününde ona şefaet etmeyi arzulaması yakışmazdı. Bu açıklamayla Zihzah hadisinin içeriğinin ne kadar yanlış olduğu anlaşılmaktadır. Burada bu söylediklerimize Kitab ve sünnetten delil getirelim:

a) Kur'an-ı Kerim:

Allah Teala şöyle buyurmaktadır:
"Nankörlere de cehennem ateşi vardır. (Orada) Onlara ne (ölümle) hükmedilir ki, ölsünler ve ne de onlardan cehennem azâbı biraz hafifletilir. İşte biz her nankörü böyle cezâlandırırız."²⁰²

b) Resulullah'ın (s.a.a) Sünneti:

Resulullah'ın (s.a.a) sünnetinde de kafirlere şefaet edilmesi reddedilmiştir. Burada örnek olarak bu hadislerden bazılarını işaret ediyoruz:

1- Ebuzer-i Gifarî Resulullah'tan (s.a.a) şöyle rivayet etmiştir:

²⁰² - Fatır, 36.

"Bana şefaati makamı verilmiştir; benim şefaati ümmetinden Allah'a ortak koşmayanlara ulaşacaktır."²⁰³

2- Ebu Hureyre Resulullah'tan (s.a.a) şöyle rivayet etmiştir:

"Benim şefaati halis niyetle Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in onun elçisi olduğuna şahadet edene, dili kalbini ve kalbi de dilini doğrulayana ulaşacaktır."²⁰⁴

Yukarıdaki ayet ve rivayetler açıkça Ebutalib'in kafir olduğunu ispatlamak için istinat edilen Zihzah hadisinin batıl olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuçta anlaşılıyor ki, Zihzah hadisi senet ve kanal açısından itibarsız, metin ve delalet açısından ise batıldır. Bu hadisin metni Kitab ve Sünnete aykırı olduğu için de bununla delil getirilemez.

Böylece, Ebutalib'in kafir olduğuna inananların dayandıkları en güçlü delil çürütülmüş oluyor ve bu durumda Ebutalib'in iman etmesiyle çelişen belgesel bir tarih bulunmamaktadır.²⁰⁵

²⁰³ - et-Terğib-u ve't-Terhib, c.4, s.433, faslun fi'ş-Şefaati, hadis: 93.

²⁰⁴ - et-Terğib-u ve't-Terhib, c.4, s.437, faslun fi'ş-Şefaati, hadis: 938

²⁰⁵ - Seyyid-i Murselin, Şeyh Cafer Subhanî, c.1, s.530.

Konunun Özeti

Yukarıdaki incelememizde Ebutalib'in muvahhid olan İbrahim'in yolunu sürdürdüğü anlaşıldı. O, babası Abdulmuttalib'in vasiyetiyle çocuk yaştaki Resul-i Ekrem'in (s.a.a) bakımını üstlenmiş, tam bir titizlikle onu korumak için çaba harcamış ve hatta onu kendi çocuklarından öne geçirmiştir!

Resulullah (s.a.a) peygamber olduktan sonra Ebutalib çeşitli metotlarla onu ve getirdiği hanif dini savunmuştur. Ebutalib, Haşim oğulları ve Abdulmuttalib oğullarıyla birlikte kendi adıyla adlandırılan Ebutalib deresine gitmiş, üç yıl boyunca orada müşriklerin iktisadî ve içtimaî kuşatmasında kalmış, Muhammed'e (s.a.a) yardım etmek ve onu savunmak için çeşitli sorun ve zorluklara göğüs germiştir. O, siyasî münazara ve tartışmalarda Resulullah'ın temsilcisi ve sözcüsü konumundaydı.

Ebutalib'in Resulullah'a (s.a.a) duyduğu sevgi normal bir sevgi değildi; inanç ve yakine dayanan bir sevgiydi. Ebutalib ölünceye kadar onlar hiçbir zaman birbirlerinden ayrılmadılar. Resul-i Ekrem (s.a.a) onun vefatına çok üzülmüş ve onun için Allah'tan rahmet ve bağışlanma dilemiştir.

Yukarıdaki incelememizden, Ebutalib'in kafir olduğuna inananların delillerinin bu

suçlamayı ispatlama gücüne sahip olmadığı ve iddianın, delillerle bağdaşmadığı anlaşıldı. Diğer taraftan Ebutalib'in yaşamı, şiirleri, tutumları, sözleri, Resulullah'ın (s.a.a) apaçık ve net buyrukları ve yine sahabenin sözleri Ebutalib'in iman ettiğini ispatlamaktadır. Yine Ebutalib'i kafir olmakla suçlama macerasının arkasında kimlerin parmağı olduğunu, bu suçlama ve tarihî efsaneden hangi uğursuz hedefleri güttüklerini de açıkladık. Ne yazık ki hala bir grup cehalet ve bilinçsizlik veya Ehl-i Beyt'e (a.s) duydukları kin ve düşmanlık sebebiyle Ebutalib' hakkında bu zalimce efsane ve iftirayı yaymaktadırlar.